

Праваабарончы цэнтр «Вясна»

Агляд-Хроніка
парушэньняў правоў чалавека
ў Беларусі ў 2009 годзе

Менск
2010

Зьмест

Год няспраўджаных спадзяванняў	7
---	----------

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, студзень 2009 году.....	9
--	----------

Парушэньні права на свабоду мірных сходаў	10
Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў і дзейнасьць сыпецслужбаў	12
Парушэньні права на свабоду асацыяцыяў	13
Парушэньні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі.....	13
Звальненьні і адлічэньні з вучобы па палітычных матывах	14
Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў	15
Палітычна матываваныя крымінальныя справы	15
Парушэньні права на свабоду сумленьня	16
Парушэньні правоў асуджаных, якія знаходзяцца ў месцах пазбаўленьня волі	17

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, люты 2009 году.....	18
--	-----------

Палітычна матываваныя крымінальныя справы	21
Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў і дзейнасьць сыпецслужбаў	22
Парушэньні права на свабоду мірных сходаў	24
Парушэньні права на свабоду сумленьня	25
Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў	26
Парушэньні права на свабоду асацыяцыяў	27
Парушэньні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі.....	28

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, сакавік 2009 году	31
--	-----------

Палітычна матываваныя крымінальныя справы	33
Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў і дзейнасьць сыпецслужбаў	35
Парушэньні права на свабоду мірных сходаў	37
Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў	37
Парушэньні права на свабоду асацыяцыяў	38
Парушэньні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі.....	39
Звальненьні і адлічэньні па палітычных матывах	40

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі ў 2009 годзе

Кніга падрыхтавана на падставе кароткіх аглядаў у галіне правоў чалавека ў Беларусі за кожны месяц 2009 году. Напачатку даецца агульны аналіз грамадска-палітычнай сітуацыі ў краіне за вызначаны тэрмін, асьвятляюцца важныя падзеі і рэакцыя міжнароднай супольнасьці на іх. Далей прыводзяцца некаторыя канкрэтныя факты парушэньняў правоў чалавека, на прыкладзе якіх можна прасачыць пэўную гісторыю змаганьня прадстаўнікоў беларускай дэмакратычнай грамадскасьці за асноўныя правы і свабоды. Сярод асноўных парушэньняў — палітычна матываваныя крымінальныя і адміністрацыйны перасьлед, папіраньне свабоды слова, забарона мірных сходаў, адмаўленьне ў праве на асацыяцыю.

У кнізе зьмешчаны фотаздымкі з інтэрнэт-крыніцаў
photo.bymedia.net, nn.by, svaboda.org, spring96.org.

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, красавік 2009 году 41

Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў	42
Парушэнні права на свабоду асацыяцыяў	44
Палітычна матываваныя крымінальныя справы	45
Пераслед грамадска-палітычных актывістаў	46
Умовы ўтрымання ў месцах зняволення	47
Парушэнні права на свабоду мірных сходаў	47
Парушэнні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі	49
Дзейнасць спецслужбаў	50
Звальненні і адлічэнні па палітычных матывах	50

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, травень 2009 году 51

Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў	53
Парушэнні права на свабоду асацыяцыяў	54
Палітычна матываваныя крымінальныя справы	55
Парушэнні права на свабоду сумлення	56
Пераслед праваабаронцаў	56
Звальненні і адлічэнні па палітычных матывах	57
Парушэнні права на свабоду мірных сходаў	57
Парушэнні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі	58
Дзейнасць спецслужбаў і пераслед грамадска-палітычных актывістаў	59
Умовы ўтрымання ў месцах зняволення	60
Распальванне нацыянальнай і расавай варожасці	61

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, чэрвень 2009 году 62

Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў	64
Парушэнні права на свабоду асацыяцыяў	65
Палітычна матываваныя крымінальныя справы	67
Парушэнні права на свабоду сумлення	67
Пераслед праваабаронцаў	68
Звальненні і адлічэнні па палітычных матывах	68
Парушэнні права на свабоду мірных сходаў	69
Парушэнні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі	69

Пераслед грамадска-палітычных актывістаў і дзейнасць спецслужбаў	70
Умовы ўтрымання ў месцах зняволення	71
Сьмяротнае пакаранне	72

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, ліпень-жнівень 2009 году 73

Парушэнні права на свабоду асацыяцыяў	76
Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў	77
Палітычна матываваныя крымінальныя справы	78
Пераслед праваабаронцаў	80
Парушэнні права на свабоду мірных сходаў	80
Парушэнні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі	81
Парушэнні права на свабоду сумлення	83
Звальненні і адлічэнні па палітычных матывах	84
Умовы ўтрымання ў месцах зняволення	85
Сьмяротнае пакаранне	86

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, верасень 2009 году 87

Парушэнне права на свабоду асацыяцыяў	89
Парушэнне прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі	89
Парушэнне права на свабоду мірных сходаў	91
Палітычна матываваныя крымінальныя справы	91
Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў	92
Пераслед дэмакратычных актывістаў	92
Парушэнні права на свабоду сумлення	93
Дзейнасць спецслужбаў	93
Катаванні і іншыя віды жорсткага бесчалавечнага абыходжання	94
Звальненні і адлічэнні з вучобы па палітычных матывах	94
Парушэнні правоў асуджаных, якія знаходзяцца ў месцах пазбаўлення волі	95

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, кастрычнік 2009 году 96

Сьмяротнае пакаранне	98
Парушэнне права на свабоду асацыяцыяў	99
Парушэнне прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі	100

Парушэнне права на свабоду мірных сходаў.....	101
Палітычна матываваныя крымінальныя справы.....	101
Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў.....	101
Парушэнні права на свабоду сумлення.....	103
Катаванні і іншыя віды жорсткага бесчалавечнага абыходжання.....	103

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, лістапад 2009 году..... 105

Сьмяротнае пакаранне.....	108
Парушэнне права на свабоду асацыяцыяў.....	109
Парушэнне прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі.....	110
Парушэнне права на свабоду мірных сходаў.....	111
Палітычна матываваныя крымінальныя справы.....	112
Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў.....	112
Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў.....	113
Парушэнні права на свабоду сумлення.....	113
Умовы ўтрымання ў месцах зняволення і дыскрымінацыя.....	114
Звальненні па палітычных матывах.....	115

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, снежань 2009 году..... 116

Палітычна матываваныя крымінальны перасьлед.....	119
Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў.....	119
Парушэнне прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі.....	121
Сьмяротнае пакаранне.....	122
Парушэнне права на свабоду асацыяцыяў.....	122
Катаванні і перасьлед грамадска-палітычных актывістаў.....	123
Парушэнні права на свабоду сумлення.....	125
Дыскрымінацыя.....	125
Парушэнне права на свабоду мірных сходаў.....	125
Звальненні па палітычных матывах.....	126

Год няспраўджаных спадзяванняў

Увесь 2009 год прайшоў у спадзяваннях, выкліканых рыторыкай абяцанняў беларускіх уладаў пачаць сур'ёзныя рэформы ў грамадска-палітычным жыцці краіны. У адказ на гэтыя абяцанні «выканаць хатняе заданне», пастаўленае перад Беларуссю Еўрапейскім Саюзам, былі размарожаныя кантакты з Аляксандрам Лукашэнкам. Нагадаем, што ўпершыню за столькі гадоў у яго адбыліся сустрэчы на самым высокім узроўні. Так, А. Лукашэнка сустракаўся з Папам Бенедыктам XVI у Ватыкане, з прэзідэнткай Літвы Даляй Грыбаўскайтэ ў Вільні, з прэзідэнтам Італіі Сільвіа Берлусконі і з прадстаўніком Еўрасаюзу Хаўерам Саланаю ў Менску. А Беларусь была падключаная фактычна без усялякіх умоваў да праграмы супрацоўніцтва Еўрасаюзу з шасцю былымі постсавецкімі краінамі «Усходняе партнёрства». Асобна трэба адзначыць вялізныя крэдыты, выдзеленыя ў гэтым годзе беларускаму ўраду Сусьветнымі банкам ды іншымі заходнімі фінансавымі ўстановамі.

У сваю чаргу Еўрапейскім Саюзам былі ўдакладнены ўмовы паляпшэння стасункаў з Беларуссю. Іхняя колькасць скарацілася да пяці. Гэта: 1. Адсутнасць палітзьяволеных. 2. Свабода СМІ. 3. Рэформа выбарчага заканадаўства. 4. Паляпшэнне ўмоваў для няўрадавых арганізацыяў. 5. Свабода сходаў і палітычных асацыяцыяў.

Аналізуючы хаду падзеяў у самой краіне, мы прыходзім да несучасных высноваў. Зьмены, якія так узмоцнена прапагандавалі на экспарт беларускія ўлады, ці так і засталіся на словах, ці мелі адно толькі касьметычны характар. Нягледзячы на тое, што ў гэты год не адбылася ніякіх буйных палітычных кампаніяў, уладамі гэтаксама актыўна выкарыстоўваліся напрацоўкі рэпрэсіўных метадаў кантролю над грамадствам, ужыванья ў ранейшыя гады. Улады крыху зьмянілі тактыку рэпрэсіяў супраць грамадскіх актывістаў, зьменшылі яе відавочны, фармальны бок, але павялічыліся цалкам незаконныя метады ўціску, такія як жорсткае зьбіццё і катаванні затрыманых актывістаў, выкраданні актывістаў спецслужбамі і вываз іх за мяжу гораду.

Зьменшылася колькасць адміністрацыйных арыштаў, але павялічылася колькасць буйных штрафў, накладзеных на грамадскіх актывістаў за ўдзел у пікетах, іншых акцыях пратэсту, за распаўсюд інфармацыі. Гэтак жа актыўна супраць грамадскіх актывістаў, асабліва супраць моладзі працавала КДБ. Зафіксаваныя неаднаразовыя выпадкі спробаў шантажу, уціску, вярбоўкі моладзевых актывістаў з боку спецслужбаў. Актывістаў-хлопцаў пад кантролем спецслужбаў працягвалі забіраць у войска, былі гучныя адлічэнні студэнтаў-актывістаў з вучобы з мэтай запалохаць іншых студэнтаў і выпадкі непрацягвання кантрактаў з грамадскімі дзеячамі па месцу іхняй працы.

Нягледзячы на выразную пазіцыю і актыўныя дзеянні беларускага грамадства ды Еўрапейскага саюзу, улады нічога не зрабілі, каб адмяніць ці хаця б увесці мараторый на смяротнае пакараньне, каб адмяніць артыкул Крымінальнага кодэксу 193.1, які прадугледжвае пераслед за дзейнасць ад імя незарэгістраваных арганізацыяў, каб скасаваць артыкулы Крымінальнага кодэксу, датычныя абразы службовых асобаў і прэзідэнта. Зьмены ж у выбарчым заканадаўстве былі зробленыя толькі дзеля прыліку і не змянілі сутнасць Выбарчага кодэксу, які дазваляе выканаўчым уладам цалкам кантраляваць вынікі выбарчага працэсу. Прыкметна не палепшылася сітуацыя і з рэгістрацыяй незалежных СМІ ў краіне. Улады па-ранейшаму не рэгіструюць незалежных СМІ і амаль цалкам кантралююць рынак інфармацыі ў краіне.

Сабраныя ў нашых штомесячных аглядах найбольш яскравыя факты даюць падставу сцвярджаць, што нягледзячы на зьмененую славаесную рыторыку з боку беларускага ўраду і прэзідэнта, стратэгія на ўтрыманьне ўлады любым коштам застаецца ў сіле.

У краіне і надалей працягваюцца масавыя парушэнні грамадскіх і палітычных правоў чалавека. Беларускія ўлады працягваюць парушаць канстытуцыю краіны і не выконваць свае міжнародныя абавязкі. У краіне працягвае існаваць аўтарытарны рэжым.

Праваабаронца Алесь Бяляцкі

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, студзень 2009 году

Сусветны фінансавы крызіс не абмінуў і Беларусь. Нацбанк устанавіў новы валютны курс, беларускі рубель у адзін момант дэвальваваўся на 20%. У выніку страты панеслі і простыя грамадзяне, і імпарцёры, што закупаюць тавары за валюту.

Бадай самымі гучнымі парушэннямі правоў чалавека ў студзені былі гвалтоўныя затрыманні і прымусовая адпраўка ў войска моладзевых актывістаў Франака Вячоркі, Івана Шылы і Зьміцера Хведарука. Такім чынам, канстатаваў у сваёй заяве Праваабарончы цэнтр «Вясна», «у Беларусі адраджаецца практыка выкарыстання Узброеных сілаў у мэтах ізаляцыі і ціску на грамадска-палітычных актывістаў. Гэта, у першую чаргу, звязана з дзеяннямі супрацоўнікаў ваенкаматаў, якія пад ціскам спецслужбаў ігнаруюць патрабаванні дзеючага заканадаўства пры правядзенні мерапрыемстваў прызыву на вайсковую службу лідэраў моладзевага дэмакратычнага руху». «Малады Фронт» выступіў з пратэстам супраць рэпрэсіяў беларускіх уладаў: «Малады Фронт» патрабуе ад Міністэрства абароны тэрміновага спынення пераследу моладзі па палітычных матывах і правядзення прызыву на тэрміновую службу аб'ектыўна і згодна з дзеючым беларускім заканадаўствам», — гаворыцца ў звароце моладзевай арганізацыі, перададзеным у Міністэрства абароны.

У студзені ў Беларусі створаныя шэраг рабочых групаў і кансультацыйных радаў пры дзяржаўных органах, у якія актыўна запрашаюць прадстаўнікоў незалежнага грамадства.

31 сьнежня 2008 г. кіраўнік ураду Сяргей Сідорскі падпісаў распараджэнне пра стварэнне міжведамаснай рабочай групы для выпрацоўкі плану дзеяння па разьвіцці краінавага маркетынгу. У працоўную групу ўвайшлі 14 чалавек, у тым ліку два прадстаўнікі незалежнага сектару — кіраўнік навукова-даследчага цэнтру Мізэса, намеснік

старшыні Аб'яднанай грамадзянскай партыі Яраслаў Раманчук і дырэктар лабараторыі аксіаметрычных дасьледаваньняў «Новак», старшыня Рады Беларускага інстытуту стратэгічных дасьледаваньняў Андрэй Вардамацкі. Праз месяц пасля ўтварэньня ўрадавай групы эканаміст Яраслаў Раманчук прыняў рашэньне выйсьці з яе. «Знаходжаньне ў гэтай структуры яшчэ раз даказала мне адну рэч — галоўнай праблемай беларускай адміністрацыйнай эканомікі зьяўляецца тое, што няма, па сутнасьці, кіраваньня. Гэта тыя хаос, энэргія і звадкі, якія існуюць увесь час. Яны, нават калі ёсьць жаданьне, — ні да чаго ня могуць дамовіцца. І таму бяз зьменаў прынцыпаў кіраваньня ні пра якія зьмены ў краіне няма гаворкі.» — адзначыў Яраслаў Раманчук.

16 студзеня старшыні Беларускай асацыяцыі журналістаў Жанне Літвіне, галоўнаму рэдактару «Народнай волі» Іосіфу Сярэдзічу і галоўнаму рэдактару «Комсомольской правды в Белорусии» Алене Міронавай афіцыйна прапанавалі ўвайсьці ў склад грамадскай каардынацыйнай рады ў сьферы масавай інфармацыі, утворанай Саветам міністраў.

26 студзеня стала вядома, што пры адміністрацыі прэзідэнта ствараюць грамадска-кансультацыйную раду. Пры гэтым, па словах першага намесьніка главы адміністрацыі Натальлі Пяткевіч, «рада ствараецца для абмеркаваньня актуальных пытанняў грамадска-палітычнага разьвіцьця беларускага грамадства». Да ўдзелу ў ёй плануюць запрасіць некаторых прадстаўнікоў грамадскасьці.

14 студзеня Еўрапарламент у рамках чарговай сесіі ў Страсбургу прыняў рэзалюцыю пра сітуацыю ў Беларусі. 559 еўрапарламентарыяў падтрымалі рэзалюцыю, 15 прагаласавалі супраць. У рэзалюцыі гаворыцца, што дзеля значнага паляпшэньня стасункаў з Еўрасаюзам Беларусь павінна заставацца краінай без палітвязьняў, урад павінен гарантаваць свабоду СМІ, працягваць супрацоўніцтва з АБСЕ ў рэформе выбарчага заканадаўства, паляпшаць умовы для дзейнасьці няўрадавых арганізацыяў, гарантаваць свабоду сходаў і палітычных асацыяцыяў.

Парушэньні права на свабоду мірных сходаў

10 студзеня ўладамі быў сарваны сход бацькоў студэнтаў, якія навучаюцца па праграме імя Кастуся Каліноўскага ў Польшчы. Мерапрыемства павінна было праводзіцца ў бібліятэцы Касьцёла Сымона і Але-

ны. Бацькі планавалі абгаварыць розныя пытаньні, датычныя іх дзяцей, якія вымушаныя навучацца ў Польшчы дзеля палітычнага перасьледу на радзіме. Для ўдзелу ў сходзе прыехалі больш за 60 чалавек, у тым ліку з іншых гарадоў. Таксама ў бацькоўскім сходзе планавалі прыняць удзел сьпявак Зьміцер Вайцюшкевіч і паэт Генадзь Бураўкін. Як паведамілі журналістам самі бацькі, перад пачаткам сходу ў Чырвоны Касьцёл патэлефанавала прадстаўнік Менгарвыканкаму (па іншых зьвестках — Дзяржаўнага Камітэту па справах рэлігіяў) па прозьвішчы Румянцава і забараніла правядзеньне мерапрыемства. На чым палягае дадзеная забарона, чыноўніца не сказала.

Менгарвыканкам не задаволіў заяўку жыхароў сталічнага мікрараёну Курасоўшчына на правядзеньне 10 студзеня антыалкагольнай дэманстрацыі. Арганізатарам акцыі давалі, што выбраная для мітыngu пляцоўка не адпавядае неабходным патрабаваньням, а шэсьце па запытаным маршруце будзе перашкаджаць руху транспарту і пешаходаў. Адзін з ініцыятараў антыалкагольнай дэманстрацыі Леанід Скарабагаты паведаміў, што арганізатары мерапрыемства не апускаюць рукі і будуць шукаць легальных шляхоў правядзеньня акцыі супраць алкагалізацыі насельніцтва.

У канцы сьнежня Міжнародны адукацыйны цэнтр ІВВ адмовіў аргкамітэту па стварэньні партыі «Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя» ў прадстаўленьні памяшканьня для правядзеньня ўстаноўчага зьезду БХД, запланаванага на 28 лютага. Прадстаўнікі ІВВ паведамілі, што заяўка складзена правільна, зала 28 лютага вольная, але заснавальнікі цэнтру прынялі рашэньне залу не прадастаўляць. Нагадаем, што заснавальнікамі ІВВ у Менску зьяўляюцца нямецкі бок і Менгарвыканкам.

Кіраўнік аргкамітэту Руху «За Свабоду» па Гомельскай вобласьці Уладзімір Кацора атрымаў ліст з Жэневы, у якім паведамляецца, што Камітэт ААН па правах чалавека прыняў на разгляд ягоную скаргу. Справа тычыцца сустрэчы гомельцаў з лідэрам Руху «За Свабоду» Аляксандрам Мілінкевічам у лютым 2008 году. У. Кацора зьяўляўся яе арганізатарам, надрукаваў і распаўсюджаў у горадзе ўлётку пра прыезд палітыка. Улады палічылі, што ён парушыў парадак правядзеньня масавых мерапрыемстваў, суд пакараў грамадска-палітычнага актывіста на сем сутак адміністрацыйнага арышту. Усе спробы дамагчыся прававой абароны ад дзеяньняў улады для У. Кацоры, які дайшоў да Вярхоўнага

Суду Беларусі, не далі станоўчага выніку. І тады актывіст вымушаны быў звярнуцца ў ААН. Ён патрабуе прызнаць парушэнне сваіх правоў на правядзенне мірнага сходу. На працягу двух апошніх гадоў У. Кацору арыштоўвалі за палітычную дзейнасць пяць разоў. Агулам ён правёў за кратамі амаль сорак сутак, у тым ліку 17 — за парушэнне закона аб масавых мерапрыемствах.

Пераслед грамадска-палітычных актывістаў і дзейнасць спецслужбаў

19 студзеня два супрацоўнікі КДБ спрабавалі завербаваць студэнта-першакурсніка БДУІРа Паўла Ляшковіча, які навучаецца на факультэце «Інфармацыйныя тэхналогіі». У кабінэце дэкана два неведомых чалавекі цікавіліся паездкамі студэнта ў Польшчу і Украіну. Яны пыталіся, ці ўваходзіць ён у якія-небудзь апазіцыйныя арганізацыі. Потым яму прапанавалі напісаць заяву аб супрацоўніцтве, абяцалі дапамагаць матэрыяльна. П. Ляшковіч быў вымушаны падпісаць паперы. Таксама яго абавязалі напісаць заяву на ўступленне ў «Малады Фронт». Супрацоўнікі КДБ прасілі не разгалашваць змест гутаркі. Падобныя выпадкі адбываюцца па ўсёй краіне. На «прафілактычныя гутаркі» выклікалі студэнта Гарадзенскага дзяржаўнага аграрнага ўніверсітэта Алега Пронскага, у Салігорску — навучэнца эканамічнага тэхнікуму Ільлю Кавалей.

Навучэнец Салігорскага эканамічнага тэхнікуму Ілья Кавалей падаў у выканкам заяўку на правядзенне 26 студзеня пікету супраць неабароненасці грамадзянаў РБ ад эканамічнай палітыкі ўладаў. Праз два дні кіраўніцтва навучальнай установы правяло з актывістам «прафілактычную» размову, пад час якой яго папярэдзілі пра, у лепшым выпадку, магчымае выключэнне з навучальнай установы. Калі ж навучэнец не адмовіцца ад сваёй заявы на правядзенне пікету, тады ў яго могуць «выпадкова» знайсці наркатыкі ў кішэні, ці ўвогуле з ім можа здарыцца што заўгодна.

Супрацоўнікі КДБ аказваюць ціск на сябраў ініцыятыўнай групы, якія выступаюць супраць будаўніцтва АЭС. Да Івана Жылецкага з Астраўца прыйшоў на працу чалавек у цывільным і высвятляў, чаму той супраць будаўніцтва электрастанцыі.

Парушэнні права на свабоду асацыяцыяў

Аргкамітэт па стварэнні «Беларускай Хрысціянскай Дэмакратыі» пачаў сходы дзеля рэгістрацыі партыі. Заснавальнікамі партыі ў Віцебску, Полацку, Чашніках і Гарадку ўжо выступіла больш за 100 чалавек. БХД неабходна сабраць сьпіс больш як з 1000 чалавек, аднак зафіксаваны факты перашкоды з боку дзяржаўных органаў у справе рэгістрацыі партыі. Па звестках прэс-службы аргкамітэту, супрацоўнікі КДБ абтэлефаноўваюць патэнцыйных заснавальнікаў БХД і пагражаюць ім праблемамі, калі яны будуць прымаць удзел у рэгістрацыі партыі.

26 студзеня ў Мінюст пададзены дакументы на рэгістрацыю грамадскага праваабарончага аб'яднання «Наша Вясна». Заснавальнікамі арганізацыі зьяўляюцца праваабаронцы, журналісты і грамадскія дзеячы з розных рэгіёнаў краіны, якія раней уваходзілі ў праваабарончы цэнтр «Вясна». Па рашэнні Вярхоўнага Суду Беларусі аб'яднанне было ліквідаванае беларускімі ўладамі яшчэ ў кастрычніку 2003 году. У 2007 годзе праваабаронцы паспрабавалі легалізаваць сваю дзейнасць, аднак Мінюст, а затым і Вярхоўны суд Беларусі адмовіў ім у дзяржрэгістрацыі, нягледзячы на прынятае Камітэтам ААН па правах чалавека рашэнне ў іхнюю карысць. У ім факт ліквідацыі «Вясны» расцэнены як парушэнне беларускімі ўладамі права на свабоду асацыяцыяў, уладам прапанавана выправіць сітуацыю, аднак гэтая рэкамендацыя была праігнаравана.

Парушэнні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

Рэдакцыя легалізаванай уладамі «Народнай волі» заявіла пра намер падаць у суд скаргу на дзеянні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу, якая ў чарговы раз адмовіла ў акрэдытацыі журналісты выдання Марыне Коктыш. Ліст за подпісам намесніка начальніка сакратарыяту Палаты прадстаўнікоў Скарыніна, датаваны 31-м сьнежня, рэдакцыя атрымала 5 студзеня. У адказе паведамлялася, што заяўку наконт акрэдытацыі М. Коктыш перадалі «адпаведным службам», якія вырашылі адмовіць журналісты ў доступе «ў комплекс будынкаў па вул. Савецкай, 11» (адрас Дома ўрада).

15 студзеня Гаспадарчы суд Менскай вобласці прысудзіў газеце «Борисовские новости» штраф у 48 мільёнаў рублёў (гэта болей за 17 тысяч чаў даляраў). Па словах заснавальніка фірмы «Букас медыя-цэнтр» і рэдактара выдання Анатоля Букаса, такая мера пагражае кампаніі банкруцтвам. Бяз працы могуць застацца 22 чалавекі. Як паведаміў А. Букас у інтэрв'ю Еўрарадыё, прадпрыемства арандавала на гарадскім рынку гандлёвае месца па пісьмовай дамове з дырэкцыяй рынку. Паводле Пастановы №1221 Савета Міністраў арэнду гандлёвага месца не патрабуецца ўносіць у ліцэнзію. Тут барысаўскія газетчыкі нагандлявалі за год на 48 мільёнаў — прадавалі ня толькі ўласныя выданні, але і іншую незалежную прэсу, у тым ліку і «Народную Волю». Падатковая ж інспекцыя вырашыла, што «Букас медыя-цэнтр» мае гандлёвы аб'ект, а не гандлёвае месца. І за гэта налічыла штраф у памеры ўсяго гадавога даходу. Акрамя таго, «Беларускі дом друку» скасаваў дамову на выданне незалежнай газеты, падпісаную 8 студзеня.

Нагадаем, што газета «Борисовские новости» ня можа друкавацца ў барысаўскай друкарні з 1996 году. За апошнія гады выданне друкавалася ў Маладзечне, Оршы, дзвюх друкарнях у Менску. У «Беларускім доме друку» пасьпеў выйсці толькі адзін нумар газеты.

Ідэалагічны адзел Менгарвыканкаму не дазволіў рэкламу незалежнай газеты «Наша Ніва» ў метро. Рэдакцыя выдання звярнулася з просьбай размясціць інфармацыйныя плакаты ў вагонах метро адразу пасля дазволу на продаж праз «Саюздрук». У рэкламнай службе метро былі ня супраць, але патрабавалася ўзгадненне з ідэалагічным адзелам гарвыканкаму. Амаль праз месяц Эдуард Тамільчык, начальнік адзела масавых мерапрыемстваў гарвыканкаму, паведаміў, што рэкламныя плошчы на студзень у метро адсутнічаюць і прапанаваў вярнуцца да гэтага пытання ў лютым. Між тым, у рэкламнай службе метро гэтую інфармацыю абверглі, бо, насамрэч, рэкламныя плошчы ёсць.

Звальненні і адлічэнні з вучобы па палітычных матывах

Каардынатар Рэчыцкай філіі «Беларускай Хрысціянскай Дэмакратыі» Аляксея Змушко адлічылі з Беларускай дзяржаўнай сельскагаспадарчай акадэміі гораду Горкі. Актывіст быў студэнтам пятага курсу

завочнай формы навучання. Студэнт нават не атрымаў уведамлення, што будзе адлічаны, хаця дэканат абавязаны быў гэта зрабіць. Наадварот, Аляксея выклікалі на сесію. Выклік быў дасланы 23 снежня. А загад аб адлічэнні быў падпісаны прарэктарам па завочным навучанні 24 снежня. Ужо гэты факт дае падставу сцвярджаць, што адлічэнне адбывалася па адмысловай схеме і ня звязана з навучальным працэсам.

Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў

12 студзеня супрацоўнікі міліцыі Салігорскага РАУС затрымалі актывіста незалежнага прафсаюзу радыёэлектроннай прамысловасці Мікалая Пахабава, які ў той дзень накіроўваўся ў Салігорск з Менску. Міліцыянты спынілі яго аўтамабіль і пачалі дагляд. У багажніку знайшлі надрукаваны зварот прыхільнікаў прафсаюзу радыёэлектроннай прамысловасці да кіраўніцтва гораду пра неабходнасць будаўніцтва новай паліклінікі. Таксама ў актывіста былі кампакт-дыскі і інфармацыйны бюлетэнь «За Волю». У РАУСе сьледчы правёў гутарку з М. Пахабавым.

13 студзеня суддзя Цэнтральнага райсуду сталіцы Тацяна Паўлючук прызнала моладзевую актывістку Марту Маісеенка віноўнай у здзяйсненні дробнага хуліганства (арт. 17.1 КаАП) і пакарала яе штрафам у 5 базавых велічыняў (175 тыс. бел. руб). М. Маісеенка была затрыманая яшчэ 30 снежня за тое, што павесіла нацыянальны сцяг на навагоднюю елку на Кастрычніцкай плошчы Менску. Супрацоўнікі праваахоўных органаў традыцыйна абвінавацілі актывістку ў нецэнзурнай лаянцы ў грамадскім месцы. Ноч М.Маісеенка правяла ў камеры РУУС Цэнтральнага раёну.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

13 студзеня Менскі гарадскі суд разгледзеў касацыйную скаргу палітвязня Аляксандра Баразенкі на прысуд, вынесены Цэнтральным райсудом сталіцы. 9 снежня 2008 году суддзя Наталья Вайцяховіч пака-

рала моладзевага актывіста абмежаваннем волі тэрмінам на 1 год без накіравання ў папраўчую ўстанову. У выніку разгляду скаргі гарадскі суд адмовіў апошняму абвінавачанаму па «справе 14-ці» ў яе задавальненні.

Супраць актывіста «Маладога Фронту» Сяржука Гумінскага, які дзеля палітычнага пераследу быў вымушаны з'ехаць вучыцца за мяжу, спрабуюць узбудзіць крымінальную справу за ўхіл ад войска. Маладафронтавец аб'яўлены ў вышук. Пра гэта ў студзені даведлася маці С. Гумінскага, якой паведамлілі, што дакументы будуць перададзены ў пракуратуру. У мінулым годзе здарылася аналагічная сітуацыя, але тады пракуратура адмовіла ў беспадстаўным узбуджэнні крымінальнай справы.

У маці асіповіцкага маладафронтаўца Арцёма Дубскага забралі прыёмных дзетак — трохгадовых хлопчыка і дзяўчынку, якіх яна ўзяла на выхаванне з дзіцячага прытулку два гады таму. Алена Дубская мусіла штогод працягваць кантракт на іх выхаванне. Сёлета жанчыне адмовілі на падставе таго, што яе родны сын асуджаны па палітычнай справе, ажыццяўляе «антыдзяржаўную дзейнасць». Дзяцей вярнулі ў дзіцячы прытулак.

Нагадаем, што А. Дубскі быў абвінавачаны па «працэсу 14-ці» за ўдзел у акцыі пратэсту прадпрымальнікаў 10 студзеня 2008 году і пакараны двума гадамі абмежавання волі, без накіравання ў месцы адбыцця пакарання. У кастрычніку супраць актывіста была ўзбуджана другая крымінальная справа па арт. 415 КК РБ («Ухіленне ад адбыцця пакарання ў выглядзе абмежавання волі»), і Арцём папрасіў палітычны прытулак ва Украіне, дзе і знаходзіцца цяпер.

Парушэнні права на свабоду сумлення

13 студзеня Вышэйшы гаспадарчы суд адмовіў у задавальненні пазову пратэстанцкай царквы «Новае жыццё» да Менгарвыканкаму. Згодна з рашэннем суду вернікі мусяць пакінуць займаны імі будынак, у якім адбываліся набажэнствы. У 2002 годзе царква набыла на ўскрайку сталіцы былы кароўнік і адрамантавала за свае грошы. У 2005 годзе гарадскія ўлады забаранілі ладзіць там набажэнствы. Пратэстанты яшчэ 9

кастрычніка 2006 году, паводле пастановы ўладаў, мусілі вызваліць будынак. На знак пратэсту вернікі распачалі 23-дзённую галадоўку-пост. У выніку, улады часова адступіліся.

Парушэнні правоў асуджаных, якія знаходзяцца ў месцах пазбаўлення волі

ЗША працягваюць настойваць на вызваленні амерыканскага юрыста Эмануіла Зэльцэра ў сувязі з цяжкім станам здароўя асуджанага. Адвакатская фірма Patton Boggs звярнулася да спецдакладчыка ААН па катаваннях з просьбай аб расьсьледванні ўжывання катаванняў да Э.Зэльцэра. Як паведамляе прэс-служба фірмы, у суправаджальных дакументах указваецца, што, затрымаўшы Э.Зэльцэра 12 сакавіка 2008 году, Беларусь парушыла Міжнародную канвенцыю аб грамадзянскіх і палітычных правах. Беларускія ўлады «здыкваліся над Э.Зэльцэрам, змясьціўшы яго ў неналежаныя ўмовы ў турме, збіваючы яго, прымусіўшы прайсці псіхіятрычнае абсьледванне, паставіўшы яго здароўе пад пагрозу, пазбавіўшы яго жыццёва неабходных лекаў, прапісаных доктарам, не забяспечыўшы крытычна неабходнае лячэнне». Незалежны амерыканскі лекар Альберт Бенчабат, які атрымаў дазвол агледзець Э.Зэльцэра ў калоніі № 15 у Магілёве 6 студзеня, лічыць, што той «наўрад ці перажыве знявольненне без жыццёва неабходных медыкаментаў». Лекар патрабуе вызваліць асуджанага для правядзення аперацыі. Адвакаты заклікалі спецдакладчыка ААН «даць зразумець беларускаму кіраўніцтву, што такія дзеянні недапушчальныя і павінны быць забароненыя».

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, люты 2009 году

У лютым у Менску былі гвалтоўна разагнаныя традыцыйныя мірныя дэмакратычныя акцыі: 14 лютага — Дзень Любові і 16 лютага — Дзень салідарнасці. У выніку некаторым іх удзельнікам прыйшлося зьвярнуцца ў медустановы для аказання медыцынскай дапамогі, аднак затрыманьняў у абодвух выпадках не было.

Атрымала працяг вайсковая справа. Усе трое моладзевых актывістаў — Франак Вячорка, Зьміцер Хведарук і Іван Шыла, гвалтоўна прызваныя на службу ў мінулым месяцы, трапілі ў шпіталь па стану здароўя. Гэта яшчэ раз яскрава засьведчыла фальсіфікаванасць вынікаў медыцынскіх заключэнняў, згодна з якімі хлопцы былі прызнаныя годнымі для службы ў войску. Аднаму з іх — Зьмітру Хведаруку была зроблена аперацыя. Між тым судовыя абскарджаньні падобных дзеянняў пакуль ня мелі поспеху.

Акрамя таго ў Беларусі працягнуўся палітычна матываваны крымінальны перасьлед: супраць асуджанага па «працэсу 14-ці» ўдзельніка леташняй мірнай акцыі пратэсту Максіма Дашука ўзбуджана новая крымінальная справа за ўхіл ад адбыцця пакараньня.

8 лютага ўступіў у сілу Закон Рэспублікі Беларусь «Аб сродках масавай інфармацыі», які дэмакратычная грамадскасць ужо назвала «драконаўскім». Міжнародныя арганізацыі, у сваю чаргу, неаднаразова заклікалі беларускія ўлады прывесці гэты закон у адпаведнасць з міжнароднымі стандартамі. Закон вызначае парадак заснаваньня, дзяржаўнай рэгістрацыі, перарэгістрацыі СМІ і распаўсюду іх прадукцыі. Па словах першага намесніка міністра інфармацыі Ліліі Ананіч, новы закон аб СМІ «істотна спрашчае рэгістрацыю выданняў», а таксама «ўстанаўлівае дакладны механізм адказнасці». Між тым, «у адпаведнасці з артыкулам 54 Закона ўсе сродкі масавай інфармацыі, зарэгістраваныя ў Міністэрстве інфармацыі да 8 лютага 2009 году, павінны на

працягу года — да 9 лютага 2010 году — прайсці перарэгістрацыю паводле патрабаванняў Закона. Такім чынам, улады могуць не працягнуць ліцэнзіі тым выданням, якія для іх невыгодныя. Пакуль што гэта ня тычыцца інтэрнэт-рэсурсаў, дзейнасць якіх будзе рэгулявацца пастановамі Савета міністраў. Таксама СМІ забаронена атрымліваць грашовыя сродкі і маёмасць ад замежных юрыдычных і фізічных асобаў, асобаў без грамадзянства і з ананімных крыніцаў. Уводзіцца забарона працы карэспандэнтаў замежных СМІ на тэрыторыі Беларусі без акрэдытацыі.

4 лютага ў Менску адбыўся круглы стол на тэму «Заканадаўства аб СМІ як фактар развіцця нацыянальнай інфармацыйнай прасторы», арганізаваны Мінінфармацыі і ГА «Беларускі саюз журналістаў». У мерапрыемстве прынялі ўдзел прадстаўнікі ўлады, АБСЕ, Еўракамісіі. Журналістскую грамадскасць прадстаўлялі старшыня Беларускай асацыяцыі журналістаў Жанна Літвіна і яе намеснік, юрыст Андрэй Бастунец, прадстаўнікі шэрагу нездзяржаўных выданняў: Іосіф Сярэдзіч («Народная воля»), Васіль Зданюк («СНплюс. Свободные новости плюс»), Ірына Крыловіч («Белорусы и рынок»), Андрэй Дынько («Наша Ніва»). Падобная дыскусія праходзіла ўпершыню і атрымалася дастаткова вострай. Асабліва ўвага была нададзена новаму беларускаму Закону «Аб СМІ».

Першы намеснік кіраўніка адміністрацыі прэзідэнта Натальля Пяткевіч заявіла, што «ажыятаж, падняты вакол новага закону аб СМІ, у многім зьяўляецца надуманым і штучным». Незалежныя эксперты, прадстаўнікі нездзяржаўнай медыясупольнасці паспрабавалі ўзняць набалелыя пытаньні. Каментуючы прайшоўшую дыскусію, яе ўдзельнікі выказалі меркаваньне, што гэтае мерапрыемства было арганізавана «для птушкі» і заклікана было прадэманстраваць Еўрасаюзу гатоўнасць уладаў да дыялогу з грамадствам. Нягледзячы на тое, што паводле словаў юрыста А. Бастунца, нічога прынцыпова новага падчас размовы яе ўдзельнікі ня выказалі і не пачулі, тым ня менш размова была цікавай: «Ня тое, што кожны прыйшоў, агучыў сваю пазіцыю, нікога больш не пачуў, і ўсе разышліся... На тыя пытаньні, якія задавалі прадстаўнікі СМІ, гучалі адказы, на якія, зноў жа, была магчымасць адрагаваць. То бок — гэта быў дыялог. Але ці будуць нейкія зрухі пасля гэтага дыялогу — пакуль цяжка сказаць. Я ня думаю, што менавіта ён можа паўплываць на далейшую сітуацыю» — распавёў намеснік старшыні БАЖ.

Варта адзначыць, што 11 незалежных грамадска-палітычных выданняў дагэтуль застаюцца па-за дзяржаўнай сеткай распаўсюду. Акрамя таго, 25 лютага Маскоўскі райсуд Берасяця прызнаў № 7-8 часопісу «ARCHE-Пачатак» «экстрэмісцкімі матэрыяламі, якія падлягаюць знішчэнню». Напярэдадні слуханняў Міжнародная федэрацыя журналістаў даслала ліст на імя прэзідэнта Беларусі, генеральнага пракурора і старшыні Камітэту дзяржаўнай бяспекі. У распаўсюджанай 27 лютага заяве праваабарончай арганізацыі «Рэпарціеры бяз межаў» асуджаецца рашэнне суду. «Адміністрацыйны і судовы пераслед «ARCHE» з моманту ягонага стварэння ў 1997 годзе зьяўляецца сумным напамінкам аб тым, што адбывалася пры савецкай уладзе, — гаворыцца ў заяве. — Дадзены выпадак зьяўляецца дрэнным прадвесцем для прагрэсу ў вобласці свабоды прэсы, на які мы спадзяваліся».

19 лютага адбыўся афіцыйны візіт у Беларусь дэлегацыі на чале з Вярхоўным прадстаўніком па пытаннях агульнай знешняй палітыкі і палітыкі бяспекі ЕС, генеральным сакратаром Рады ЕС Хаўерам Саланай. Прайшлі сустрэчы з прэзідэнтам краіны Аляксандрам Лукашэнкам, міністрам замежных спраў Сяргеем Мартынавым, іншымі высокімі чыноўнікамі. Але першую сваю сустрэчу высокі госьць правёў з прадстаўнікамі беларускай грамадзянскай супольнасці. Спадар Х. Салана ў сваёй прамове адзначыў, што Еўразьвяз мае намер далучыць Беларусь да праграмы «Усходняга партнёрства», якая накіравана на збліжэнне з Азербайджанам, Армэніяй, Грузіяй, Малдовай і Украінай. Аднак гэта адбудзецца пры ўмове выканання афіцыйным Менскам патрабаванняў ЕС па дэмакратызацыі беларускага грамадства.

20 лютага адбыўся шасьцігадзінны візіт у Менск групы дэпутатаў Еўрапейскага парламенту на чале з Крыстоферам Бізлі з Велікабрытаніі. У склад дэлегацыі таксама ўваходзілі еўрадэпутаты Лайма Андрыкене (Літва), Хасэ Хаўьер Помес Руі (Гішпанія) і кіраўнік дэлегацыі Еўрапарламенту па сувязях з Беларуссю Яцэк Пратасевіч (Польшча). Гэтае наведванне беларускае сталіцы ня мела афіцыйнага характару. Першапачаткова планаваліся перамовы з Аляксандрам Лукашэнкам і міністрам замежных спраў Сяргеем Мартынавым, аднак афіцыйнага падцьверджання на іх не было атрымана. Дэлегацыя фракцыі Еўрапейскай народнай партыі Еўрапарламенту падчас кароткага візіту сустрэлася з амбасадарамі заходніх краінаў, прадстаўнікамі дэмакратычных

сілаў і чыноўнікамі МЗС. Увечары ў Прадстаўніцтве Еўракамісіі ў Беларусі адбылася прэс-канферэнцыя для журналістаў. У цэлым еўрадэпутаты ўхвалілі цяперашняе збліжэнне Беларусі і Еўропы, але адзначылі, што ад выканання правоў чалавека шмат будзе залежыць далейшае прасоўванне беларуска-еўрапейскага дыялогу. «Еўразьвяз заўсёды займаў цвёрдую пазіцыю ў абароне правоў чалавека і законнасці — гэта фундаментальныя еўрапейскія каштоўнасці,» — адзначыла Лайма Андрыкене.

Вынікі візіту высокіх асобаў могуць паўплываць на рашэнне Еўразьвязу адносна працягнення ці адмены санкцыяў для шэрагу беларускіх чыноўнікаў на чале з Аляксандрам Лукашэнкам. Кіраўнік дэлегацыі Еўрапарламенту па сувязях з Беларуссю Яцэк Пратасевіч заявіў, што «рашэнне, якое будзе прымацца Радай Еўразьвязу, павінна прымацца аднагалосна. Калі хоць адна краіна з 27 вырашыць, што ня варта далей прыпыняць санкцыі ў адносінах Беларусі, то санкцыі ня будуць прыпыненыя. Еўрапарламент будзе прымаць сваю рэзалюцыю за два тыдні да рашэння Рады міністраў замежных справаў. І пры прыняцці свайго рашэння мы будзем спасылацца на нашыя папярэднія рэзалюцыі з адзнакамі, што рэальна зроблена. Ад гэтага можа залежыць нашае заключэнне адносна таго, у лепшы або горшы бок мяняецца сітуацыя ў Беларусі». Рэзалюцыя па Беларусі будзе прынятая Еўрапарламантам на пачатку красавіка.

Дзярждэпартамент ЗША выдаў штогадовую справаздачу аб правах чалавека ў сьвеце за 2008 год. У дакуменце па краінах аглядаецца сітуацыя з міжнародна прызнанымі індывідуальнымі, грамадзянскімі, палітычнымі і працоўнымі правамі чалавека, абвешчанымі Усеагульнай Дэкларацыяй правоў чалавека ААН. Паводле справаздачы, сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі і надалей заставалася вельмі дрэннай, працягваліся частыя сур'ёзныя парушэнні правоў чалавека з боку ўладаў.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

23 лютага ў РУУС Маскоўскага раёну сталіцы быў затрыманы фігурант палітычнага «працэсу 14-ці» Максім Дашук. Актывіст прыйшоў па позьве разам з адвакатам у аддзел міліцыі, дзе яму прад'явілі абвінавачанне ў парушэнні арт. 415 Крымінальнага кодэксу за ўхіленне ад

адбыцця пакарання ў выглядзе абмежавання волі. Артыкул прадугледжвае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін ад шасці месяцаў да трох гадоў. Паводле супрацоўнікаў праваахоўных органаў, М. Дашуку цягам апошняга часу было вынесена некалькі папярэджанняў за парушэнне рэжыму, абумоўленага «хатнім» арыштам. Ноч М. Дашук правёў у ізалятары часовага ўтрымання на Акрэсьціна. Раніцай яго адвезлі да пракурора, які прыняў рашэнне змяніць меру стрымання на падпіску аб нявыездзе. М. Дашук распавёў пра прычыны арышту: «Усе папярэджанні былі вынесены за тое, што я не знаходзіўся ў кватэры ў патрэбны час. Мне дазвалялася выходзіць з хаты толькі дзве гадзіны на суткі, а трэба было дапамагаць маці, бо бацька памёр яшчэ ў красавіку. Працы ў мяне не было, бо непаўнагадовы, а таксама няма менскай прапіскі». Па словах Максіма яму не казалі, калі справа можа быць накіраваная ў суд для разгляду. «Напэўна, гэта зойме 2-3 месяцы, якія буду знаходзіцца пад хатнім арыштам», — кажа М. Дашук.

Нагадаем, што непаўнагадовы М. Дашук у траўні 2008 году быў асуджаны на паўтары гады пазбаўлення волі без накіравання ва ўстанову адкрытага тыпу за ўдзел у студзенскім мітынгу прадпрымальнікаў.

Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў і дзейнасць спецслужбаў

Нягледзячы на прыняцце вайскавай прысягі, якая прайшла 7 лютага ў вайсковых частках у Жодзіна і вёсцы Межыцы ў Лепельскім раёне, маладафронтаўцы Зьміцер Хведарук і Іван Шыла будуць намагацца прызнання іх прызыву ў войска незаконным і анулявання рашэнняў аб прызыве праз суд. «Я збіраюся прайсці ўсе інстанцыі, у тым ліку і міжнародныя, — сказаў І. Шыла пасля прысягі. — Гэта мая прыныпова пазіцыя, і я ад яе не адмоўлюся».

24 лютага ў галоўным вайсковым шпіталі Міністэрства абароны Беларусі маладафронтаўцу З. Хведаруку была зробленая аперацыя на вене. Раней падчас медычнага абследавання ў войску высветлілася, што прызыўнік хворы на варыкознае пашырэнне венаў. Праз недахоп месцаў у шпіталі аперацыю спачатку запланавалі толькі на 14 красавіка, але потым лекары змянілі рашэнне.

20 лютага Салігорскі гарадскі суд прыняў рашэнне перадаць скаргу І. Шылы на дзеянні супрацоўнікаў ваенкамату пры правядзенні прызыўных мерапрыемстваў у Лепельскі міжгарнізонны вайсковы суд. Бацькі маладафронтаўца абскардзілі судовае рашэнне ў Менскім абласным судзе, але калі вышэйшая інстанцыя не адменіць рашэнне гарадскога, то абараняць сваю скаргу І. Шылу прыйдзеца без дапамогі адвакатаў. На думку бацькі актывіста, рабіць гэта будзе вельмі цяжка.

Пракуратура пацьвердзіла факт зьбіцця Франака Вячоркі ў дзень «прызыву». 24 лютага ягоны бацька, Вінцук Вячорка, як прадстаўнік моладзевага актывіста атрымаў з Менскай міжгарнізоннай ваеннай пракуратуры адказ на скаргу ад 29 студзеня, адрасаваную Беларускаму ваеннаму пракурору. У адказе адмоўлена ва ўзбуджэнні крымінальнай справы супраць службоўцаў Савецкага райваенкамату і «432 Галоўнага ваеннага клінічнага медцэнтру» з прычыны ўжывання імі гвалту і перавышэння ўлады. Разам з тым ваенная пракуратура вылучыла з праверкі і накіравала паводле падведамаснасці ў іншыя следчыя органы матэрыялы пра ўжыванне супраць Ф. Вячоркі гвалту «супрацоўнікамі міліцыі (у тым ліку нявызначанымі асобамі ў цывільным адзенні)».

26 лютага суддзя Наталья Жупікава Менскага гарадскога суду разгледзела касацыйную скаргу Франака Вячоркі і пакінула ў сіле рашэнне суду Савецкага раёну, які прызнаў прызыў у войска законным. На паседжанні бацька моладзевага лідэра, намесьнік старшыні Партыі БНФ Вінцук Вячорка, і адвакат казалі пра нахабнае парушэнне судом і ваенкаматам Савецкага раёну Закона аб вайсковым абавязку і вайскавай службе, а таксама Грамадзянскага працэсуальнага кодэксу. Адзначым, што ў справе аб прызыве Вячоркі падшытыя дзве розныя версіі пра таколу паседжанья прызыўной камісіі. У дакументах пра «абследаванне» актывіста ў вайсковым шпіталі няма ніводнай лічбы ягонага артэрыяльнага ціску, а афтальмолаг «даследаваў» яго завочна.

Палітык Анатолий Лябедзька застаецца ў спісе невыязных з Беларусі. Як паведаміў лідэр АГП 2 лютага на прэс-канферэнцыі ў офісе Партыі БНФ, праз два месяцы ён атрымаў адказ на свой зварот у Генеральную пракуратуру аб правамоцнасці абмежавання ў праве на выезд за ме-

жы Беларусі. У адказе гаворыцца: «Для высвятлення абставінаў, неабходных для прыняцця абгрунтаванага рашэння па Вашым звароце, у органы пракуратуры Расейскай Федэрацыі быў накіраваны адпаведны запыт. Да гэтага часу адказу на яго няма, што перашкаджае прыняццю рашэння па гэтым пытанні». Палітык нагадаў, што падставай для ўключэння ў спіс невыязных з Беларусі стала крымінальная справа, узбуджаная супраць яго пяць гадоў таму па артыкуле «Абразы прэзідэнта Беларусі». У сувязі з гэтым А. Лябедзька мае намер абскардзіць сваё ўключэнне ў спіс часова невыязных у судзе, а таксама не выключае, што сам звернецца ў органы пракуратуры Расіі, з тым каб атрымаць ад іх пісьмовы адказ.

Парушэнні права на свабоду мірных сходаў

Гомельскія абласны выканаўчы камітэт ня даў дазволу на правядзенне сходу грамадскіх арганізацыяў і ініцыятыў Гомельскай вобласці, які планавалася ў межах падрыхтоўкі да Асамблеі няўрадавых арганізацыяў. Па словах намесніка старшыні гомельскага гарадскога аддзялення беларускага рэспубліканскага аб'яднання «Прававая ініцыятыва» Уладзіміра Кацоры, нягледзячы на папярэднюю вусную дамову з кіраўніцтвам Дома творчасці дзяцей і моладзі «Юнацтва» аб арэнды памяшкання, пазней дырэктар установы адмовіў без тлумачэння прычынаў, спаслаўшыся на тое, што гэта «не тэлефонная размова». Між тым, Дом творчасці належыць упраўленню культуры аблвыканкаму, і менавіта ўлады даюць згоду на афіцыйны дазвол.

14 лютага ў цэнтры сталіцы міліцыя жорстка разагнала традыцыйную акцыю на дзень святага Валянціна. У шэсці на дзень закаханых узялі ўдзел каля сотні маладых людзей. Мерапрыемства не было санкцыянавана ўладамі, ня гледзячы на пададзеную ў Менгарвыканкам заяўку. У выніку гвалтоўных дзеянняў сьпецназу трое ўдзельнікаў акцыі зьвярнуліся ў шпіталь. Актывісты «Маладога Фронту» абскардзілі ў МУС і ў пракуратуры неабгрунтаванае ўжыванне сілы менскімі сілавымі органамі. Беларускія праваабаронцы, абураныя жорсткімі дзеяннямі супрацоўнікаў міліцыі, распаўсюдзілі адмысловую заяву, у якой заклікалі ўлады выконваць свае міжнародныя абавязацельствы і спыніць грубае выкарыстанне сілы пры разгоне мірных дэманстрацыяў.

Віцебскі гарвыканкам не дазволіў прадстаўніку БХК Паўлу Левінаву правесці пікет супраць парушэння правоў грамадзян супрацоўнікамі міліцыі. Акцыя была прымеркаваная да Дня беларускай міліцыі 4-га сакавіка. У адмове напісана, што пікет нібы «перашкаджаў бы руху мінакоў каля Летняга амфітэатра». У якасці іншай прычыны для забароны нагадваецца пра забарону праводзіць масавыя акцыі ў цэнтры Віцебску — для гэтага гарадской адміністрацыяй адмыслова прадугледжаны іншыя месцы на ўскрайку горада. П. Левінаў лічыць, што ў малалюдных месцах праводзіць грамадскія акцыі немэтазгодна. І таму ўжо пяць разоў спрабаваў прыцягнуць да суду адказных асоб, якія забаранялі яму праводзіць пікеты ў цэнтры гораду. Пакуль што апрагэставаць рашэнне гарадскіх чыноўнікаў яму не ўдалося, але ён і ў шосты раз зьвярнуўся ў суд.

Парушэнні права на свабоду сумлення

У лютым з Беларусі дэпартавалі двух дацкіх сьвятароў. Згодна з рашэннем службы міграцыі Савецкага РАУС Гомелю, ім забаронены ўезд на тэрыторыю краіны цягам аднаго году. Па паведамленні дэпартаменту па грамадзянству і міграцыі МУС, дацкія сьвятары Рольф Берген і Эрлінг Лаўрсэн знаходзіліся ў краіне з кароткатэрміновымі візітамі, у часе якога спрабавалі наладзіць «незаконную рэлігійную дзейнасць у адным з малельных дамоў пратэстанцкай абшчыны». Дацкія грамадзяне, у дачыненне да якіх прынятае рашэнне адносна дэпартацыі на радзіму, збіраюцца абскардзіць падобнае рашэнне. У інтэрв'ю БелаПАН, Лаўрсэн і Берген паведамілі, што прыехалі ў Беларусь з кароткатэрміновымі прыватнымі візітамі да сваіх сяброў-вернікаў пратэстанцкай царквы «Жывая вера». З гэтымі людзьмі яны маюць даўнія кантакты, якія ўсталяваліся дзякуючы сумесным гуманітарным праектам. 7 лютага абодва дацкія грамадзяне прысутнічалі на службе ў гомельскай царкве, а пасля яе былі затрыманыя міліцыянтамі.

20 лютага Лельчыцкі раённы суд вынес пастанову па адміністрацыйнай справе супраць пробашча мясцовай каталіцкай парафіі ксяндза Віталя Мышыны. Раённы архітэктар склаў у адносінах да ксяндза адміністрацыйны пратакол за нібыта самавольнае ўсталяванне крыжа. Начальнік землеўпарадкавальнай і геадэзічнай службы Лельчыцкага раёну

яшчэ ў студзені аформіў на адрас ксяндза прадпісаньне з патрабаваньнем або зьнесьці крыж, або аформіць адвод зямлі пад яго ўсталяваньне. За невыкананьне прадпісаньняў архітэктара ксёндз аштрафаваны на 1 базавую велічыню, за невыкананьне прадпісаньня землеўпарадкавальнай і геадэзічнай службы — на 2 базавых велічыні (агулам 105 тыс. руб.). Між тым, летась, у кастрычніку, каталіцкі крыж на ўезьдзе ў Лельчыцы быў усталяваны з дазволу мясцовых уладаў. Пазьней чыноўнікі райвыканкаму пачалі выстаўляць ксяндзу дадатковыя ўмовы.

Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў

3 лютага суд Цэнтральнага раёну Гомелю аштрафаваў Андрэя Цянюту за ўдзел у несанкцыянаваным мерапрыемстве на 50 базавых велічыняў і за супраціў міліцыі падчас затрыманьня на 30 базавых велічыняў. Агулам штраф склаў 2 мільёны 800 тысяч рублёў (1 тыс. \$). Васіля Токаранку за ўдзел у пікеце аштрафавалі на 50 б.в. (1 млн. 750 тыс. руб.). На 100 б.в. (3,5 млн. руб.) штрафу суд пакараў Кастуся Жукоўскага, які здымаў акцыю на відэакамеру. У гэты дзень рэгіянальныя актывісты правялі акцыю пратэсту супраць дзеяньняў мясцовага КДБ, прайшоўшы маршам ад абласнога драмтэатра да гомельскага выканкаму з шасьціметровай расьцяжкай «КДБ нас гоніць — Канстытуцыя абароніць?». Такім чынам яны выказалі пратэст супраць незаконных звальненняў мясцовых актывістаў, што адбываліся пад ціскам КДБ. У Цэнтральным райадзеле міліцыі падчас дагляду пікетуюцаў распраналі дагала, а потым адвезьлі ў суд.

13 лютага Ленінскі райсуд сталіцы пакараў Міколу Дземідзенку штрафам у памеры 35 базавых велічыняў (1 млн. 225 тыс. руб.), Зьмітра Дашкевіча — на 40 базавых велічынь (1 млн. 400 тыс. руб.) за ўдзел у несанкцыянаваным мерапрыемстве.

21 лютага ў міжнародны Дзень роднай мовы ў Гомелі моладзь зладзіла флэш-моб у абарону беларускай мовы. Мясцовыя маладафронтаўцы прыйшлі да помніка беларускага асьветніка Кірылы Тураўскага, каб ускласьці кветкі. Яны несьлі плакат з перакрэсьленым надпісам «Родная мова» са штампам па-расейску: «Запрещено». Вусны былі завязаныя

чырвона-зялёнымі стужкамі. Міліцыянты затрымалі ўдзельнікаў, склалі адміністрацыйныя пратаколы. Цэнтральны райсуд Гомелю вынес Кастусю Жукоўскаму 7 сутак арышту. Яшчэ чацьвёра — Марыся Тульзанкова, Алесь Вярцейка і двое журналістаў Зьміцер Кармазін і Алег Рыжкоў аштрафаваныя на 20 базавых велічыняў (700 тыс.руб.), Васіль Токаранка — на 50 б.в. (1 млн. 750 тыс. руб). Характэрна, што судзьзя Даменка нават адхіляла хадайніцтвы абвінавачаных вёсці разбор справаў на беларускай мове.

26 лютага міліцыянты затрымалі актывістку Руху «За Свабоду» Баранавічаў Аляксандру Камарову і яе сяброўку падчас правядзеньня апытаньня. Дзяўчаты абыходзілі людзей па месцы жыхарства, задаючы пытаньне: «Ці ёсьць у Беларусі крызіс, і што Вы пра гэта думаеце?». У пастарунку ў іх адабралі анкеты і склалі пратаколы. Прычыну затрыманьня пазначылі так: «падрывалі асновы Канстытуцыйнага ладу».

Парушэньні права на свабоду асацыяцыяў

19 лютага старшыня Баранавіцкага аддзелу непрызнаванага ўладамі Саюза палякаў на Беларусі Тэрэса Селівончык папярэджана пракуратурай аб крымінальнай адказнасьці за дзейнасьць ад імя незарэгістраванай арганізацыі. Паводле сябра галоўнай рады Анджэя Пачобута, гэта першы выпадак, калі ўлады вырашылі выкарыстаць крымінальны артыкул 193.1 у дачыненні да сяброў арганізацыі. З ягоных словаў, адначасова на тэрыторыі ўсёй краіны распачаўся непрыхаваны ціск на актывістаў СПБ з мэтай прымусіць іх адмовіцца ад удзелу ў дзейнасьці арганізацыі. Людзей запрашаюць на размовы ў КДБ, МВД ці пракуратуру, дзе папярэджаюць пра магчымае прыцягненьне да крымінальнай адказнасьці за ўдзел у запланаваным на 14-15 сакавіка зьездзе арганізацыі. Супрацоўнікі сьпецслужбаў актыўна, у тым ліку карыстаючыся інтэрнэтам, рассылаюць ананімкі з рознымі абвінавачваньнямі ў адрас вядомых дзеячоў СПБ.

У канцы лютага Гомельская абласная ўправа юстыцыі вынесла пісьмовае папярэджаньне маладзёвай краязнаўчай грамадскай арганізацыі «Талака» за выкарыстаньне незарэгістраванай сімволікі на сваім сайце і ў абвестках, распаўсюджаных у абласным цэнтры. У лісьце, аднак, не

гаворыцца, якая менавіта гэтая сімволіка. Кіраўніца гомельскай «Талакі» Ларыса Шчыракова мяркуе, што папярэджаньне хутчэй за ўсё зьвязанае з падвышэньнем актыўнасьці грамадскай арганізацыі: «Кожны месяц мы ладзім адну-дзьве культурніцкія сустрэчы з пісьменьнікамі, паэтамі, увогуле з творчымі людзьмі, якія, можна сказаць, знаходзяцца пад афіцыйнай забаронай. Гэта проста ціск, спроба запалохаць нашу арганізацыю ў сувязі з яе актыўнасьцю».

Парушэньні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

24 лютага суддзя Цэнтральнага раёну Гомелю Марына Дамненка пакарала штрафамі ў памеры 20 базавых велічыняў сяброў Беларускай асацыяцыі журналістаў Зьмітра Кармазіна і Алега Рыжкова за «парушэньне правілаў правядзеньня вулічных акцыяў». Падчас судовага паседжаньня суддзя адхіліла ўсе хадайніцтвы пра тое, каб выклікаць міліцыянтаў і іншых сьведкаў. Насамрэч журналісты зьбіралі інфармацыю аб мерапрыемстве, прымеркаванаму да Міжнароднага дня роднай мовы, які адзначаўся 21 лютага. Капітан міліцыі Сяргей Алейнік заявіў З. Кармазіну і А. Рыжкову, што яны нібыта падобныя да двух нападнікаў, якія зьбілі чалавека, і адвёў у пастарунак на апазнаньне. Аднак там на журналістаў склалі адміністрацыйныя пратаколы, якія і даслалі ў суд.

24 лютага Гомельская абласная пракуратура вынесла папярэджаньне сябру БАЗ Тацяне Бублікавай за дзеянні, як сказана, «на карысьць тэлекампаніі БелСАТ, якая ажыццяўляе вяртаньне на Беларусь з тэрыторыі Польшчы».

7 лютага Чавускі раённы суд працягнуў разгляд адміністрацыйнай справы паводле пазову рэдактара недзяржаўнай крычаўскай маланакладнай газеты «Вольны горад» Сяргея Няроўнага і заснавальніка гэтага выданьня Уладзіміра Кудраўцава да дзяржаўнай газеты «Ленінскі кліч» аб абароне годнасьці. Гэтая судовая справа цягнулася больш за год. Нагодай для суду сталася серыя фельетонаў, якія ад 2005 году да 2007 года амаль штосутоты друкаваліся ў дзяржаўным выданьні. Пасквілі пачалі зьяўляцца ў адказ на жорсткую крытыку «Вольным горадам» працы рэдакцыі «Ленінскага кліча». Паводле заяўнікаў, аўтары фельетонаў мэтанакіравана скажалі факты з дзейнасьці апазіцыйных паліты-

каў, каб ачарніць іх у вачах простых людзей. Папярэдне суд устанавіў, што гумарэскі пісалі рэдактарка «Ленінскага кліча» Тацяна Іўкіна, яе намесьнік Уладзімір Далецкі, а таксама карэспандэнты выданьня Аляксандар Гаўрыленка і Аляксей Іваноў. Яны і выступалі адказнікамі ў судзе. Шаснаццаць «гумарэсак» па рашэньню суду былі накіраваныя на лінгвістычную экспертызу, якую правяла кандыдат філалагічных навук Аксана Шчарбакова. Нягледзячы на вынікі экспертызы, паводле якіх надрукаваньне ў дзяржвыданьні «творы» зьяўляюцца памфлетаў, пераходзячымі ў пасквілі, суддзя Алена Каралько прыняла рашэньне адмовіць заяўнікам С. Няроўнаму і У. Кудраўцаву ў задавальненьні пазову на падставе таго, што падабенства паміж персанажамі фельетонаў і заяўнікамі не ўстаноўлена.

25 лютага суддзя Тацяна Міранюк, намесьніца старшыні суду Маскоўскага раёну Берасьця, на закрытым судовым працэсе, у якім удзельнічалі толькі прадстаўнік КДБ і адвакат, прызнала № 7-8 часопісу «ARCHE-Пачатак» экстрэмісцкім і падлягаючым зьнішчэньню, тым самым задаволіўшы заяву УКДБ Брэсцкай вобласьці «Аб устанавленьні фактаў, якія маюць юрыдычнае значэньне».

Нагадаем: 24 кастрычніка 2008 году на беларуска-польскай мяжы ў Берасьці ў аўтара выданьня Алеся Пашкевіча падчас мытнага дагляду багажу канфіскавалі 10 асобнікаў № 7-8 «ARCHE». 30 сьнежня 2008 году абласное УКДБ накіравала ў суд зыск, у якім сьцьвярджала: «...Праведзеным аналізам устаноўлена, што ў часопісах утрымліваюцца звесткі, якія дыскрэдытуюць дзейнасьць органаў улады і праўленьня РБ, умацняюць сацыяльна-палітычную напружанасьць і супрацьстаяньне ў грамадстве, стымулююць дзеянні, накіраваныя на арганізацыю і ажыццяўленьне масавых беспарадкаў, і тым самым ствараюць пагрозу бясьпецы Рэспублікі Беларусь».

Старшыня БАЗ Жанна Літвіна пракаментавала сітуацыю: «Найбольш пытаньняў выклікае тое, што суд вынес рашэньне без адпаведнай эксьпертызы, а таксама што паседжаньне праходзіла ў закрытым рэжыме. Для мяне гэта сьведыць пра жаданьне прыхаваць сутнасьць гэтага судовага працэсу ад грамадскасьці. Яшчэ больш абсурднай гэтая сітуацыя выглядае з улікам таго, што часопіс «ARCHE» — легальнае, зарэгістраванае выданьне і, да таго ж, адзіны беларускі СМІ, запрошаны ў сетку еўрапейскіх інтэлектуальных часопісаў «Eurozine». Гэта гру-

бы наступ на свабоду выказваньня замест павагі да правоў грамадзян на атрыманьне інфармацыі. КДБ бярэ на сябе цэнзарскія функцыі і прысвойвае права на ісьціну ў апошняй інстанцыі».

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, сакавік 2009 году

Традыцыйна, значнай падзеяй сакавіка зьяўляецца падрыхтоўка і сьвяткаваньне чарговых угодкаў абвяшчэньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі: упершыню за апошнія гады мірная акцыя, сьвяткаваньне Дня незалежнасьці, сапраўды прайшла спакойна, без сілавога разгону і затрыманьняў. Між тым, нельга сказаць, што ўсё было дазволена і прайшло ў адпаведнасьці з гарантаваным правам на свабоду мірных сходаў. У гэты дзень супрацоўнікі міліцыі і сьпецслужбаў правялі шэраг вобшукаў і затрыманьняў актывістаў — як у сталіцы, так і ў рэгіёнах. Удзень супрацоўнікі сталічнай міліцыі ўварваліся ў кватэру актывіста руху «Джынс — за Свабоду» Алега Ладуцькі і правялі вобшук. Была затрыманая актывістка гэтага руху Паліна Дзякава. Адбыліся ператрусы і на кватэрах, якія арэндуюць маладафронтаўцы Валер Мацкевіч і Дзяніс Карноў. У абодвух выпадках міліцыянты паведамілі, што ў дзяжурную частку паступілі тэлефанаваньні, што ў кватэры адбываецца бойка. Увечары 25 сакавіка Дз. Карнова разам з актывісткай «Маладога Фронту» Настай Палажанкай супрацоўнікі сьпецслужбаў схапілі каля станцыі метро «Каменная горка», сілай запіхнулі ў машыну, адабралі мабільныя тэлефоны, насунулі на вочы шапкі і вывезьлі за горад, адкуль яны былі вымушаныя вяртацца на спадарожных машынах. Дз. Карнова пры гэтым зьбівалі, пагражалі, і ўрэшце парэзалі джынсы.

У Гомелі міліцыянты затрымалі і абвінавацілі ў дробным хуліганстве актывістаў Кансерватыўна-хрысціянскай партыі Кастуся Жукоўскага і Сяргея Трыфанава. Суд пакараў С.Трыфанава адміністрацыйным штрафам у памеры 30 базавых велічыняў, К.Жукоўскага — 3-ма суткамі арышту. Па дарозе ў Менск салігорская міліцыя затрымала актывіста ствараемай грамадскай кампаніі «За свабоднае разьвіцьцё прадпрымальніцтва» Аляксандра Цэцуру. У Віцебску за зьяўленьне на плошчы Свабоды з белчырвона-белымі сцягамі судзілі актывістаў БХД Сяргея Каваленку, Ігара Базарава і Валерыя Аляксандрава. Іх пакаралі штрафамі. На чыгунач-

ным вакзале ў Менску міліцыя затрымала і дэпартавала з Беларусі грамадзянаў Расіі, прадстаўнікоў моладзевай арганізацыі «Абарона» Алега Казлоўскага, Аляксандра Савельева і Максіма Тарлыкова.

Падрыхтоўка да буйной сакавіцкай акцыі, як заўсёды, пачалася за гадзю. Меркавалася, што сёлетні Дзень Волі будзе мець выражаны сацыяльны характар, улічваючы тую цяжкую эканамічную сітуацыю, у якой апынулася Беларусь. Заяўка ў Менскі гарвыканкам на правядзенне 25 сакавіка шэсця і мітыngu была пададзена яшчэ 2 лютага. Заяўнікамі мерапрыемства сталі старшыня Партыі БНФ Лявон Баршчэўскі і тры ягонныя намеснікі Вінцук Вячорка, Віктар Івашкевіч і Аляксей Янукевіч. Па словах старшыні Партыі БНФ Л. Баршчэўскага, сёлетні Дзень Волі як ніколі меў міжнародны аспект, паколькі цяперашняя акцыя адбывалася падчас так званага дыялогу паміж афіцыйным Менскам і Еўрапейскім Саюзам. Як паведаміў В.Івашкевіч, галоўны лозунг, які БНФ прапанавала да акцыі, — гэта «Дзень незалежнасці 25 сакавіка: за праўду, за справядлівасць, за свабоду!». Як адзначыў на папярэдняй прэс-канферэнцыі В. Вячорка, рэальная пагроза незалежнасці Беларусі сёння як і раней сыходзіць менавіта ад дзейнай улады, якая працягвае праводзіць тупіковую палітыку. Ён падкрэсліў, што так званы выпрабаваўчы перыяд, які заканчваецца 13 красавіка, ужо можа быць папярэдне ацэнены негатыўна як перыяд страчаных шанцаў. Па словах палітыка, не было зроблена ніякіх захадаў дзеля інстытуцыянальных зменаў, перад усім, зменаў у заканадаўстве, і відавочна, за той час, які застаўся, іх зрабіць ці нават распачаць проста ўжо будзе немагчыма.

Адзначэнне гадавіны абвяшчэння незалежнасці Беларусі праводзілася ня толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. 22 сакавіка перад будынкам штаб-кватэры ААН у Нью-Ёрку адбылася святочная акцыя, Беларускі Моладзевы Рух Амерыкі сабраў разам маладых беларусаў з Нью-Ёрку, Нью-Джэрсі і Вашынгтону пад лозунгамі абароны незалежнасці краіны. А 13-й гадзіне ў Беларускім музеі ў Нью-Ёрку адбылося ўрачыстае адкрыццё выставы «Мастацтва супраць дыктатуры», якая раней была паказана ў Эстонскім Парламенце і ў штаб-кватэры German Marshall Fund у Вашынгтоне.

24 сакавіка ў Менску адбылася прэс-канферэнцыя міжнароднай праваабарончай арганізацыі Amnesty International, на якой быў прэзентаваны даклад «Спынім смяротныя пакаранні ў Еўропе: на шляху да адмены смяротнай кары ў Беларусі». Нагадаем, што Беларусь — адзіная

краіна ў Еўропе і на постсавецкай прасторы (пасля адмены смяротнага пакарання Узбекістанам з 1 студзеня 2008 году), дзе выносяцца і прыводзяцца ў выкананне смяротныя прысуды. У студзені 2009 году ў Беларусі распачалася кампанія «Праваабаронцы супраць смяротнага пакарання», мэтай якой ёсць спыненне смяротнай кары ў краіне і далучэнне Беларусі да агульнаеўрапейскіх каштоўнасцяў. Прадстаўнікі праваабарончай супольнасці краіны падрыхтавалі адпаведную петыцыю. Гэты зварот за подпісамі як вядомых беларускіх дзеячоў, так і простых грамадзянаў будзе перададзены беларускім уладам. Праваабаронцы Беларусі, як і міжнародная праваабарончая арганізацыя Amnesty International, спадзяюцца, што кіраўніцтва краіны прыйдзе да рашучых дзеянняў, скіраваных на спыненне выканання смяротных прысудаў. Каб наладзіць зваротную сувязь у абмеркаванні гэтага пытання, праваабаронцы супольна з арганізацыямі Беларускі Хельсінскі Камітэт, Праваабарончы цэнтр «Вясна», а таксама Беларускі ПЭН-цэнтр, Саюз беларускіх пісьменьнікаў і Беларуская асацыяцыя журналістаў звярнуліся да ўсіх жадаючых з прапановай выказацца, а менавіта, прыняць удзел у конкурсе творчых працаў на тэму смяротнага пакарання. Удзельнікам конкурсу прапануецца выказаць сваё стаўленне да выключнай меры пакарання — смяротнай кары. лепшыя працы будуць змешчаны на сайтах арганізатараў і патрапяць у зборнік творчых працаў.

Міністры замежных справаў Еўразьвязу пагадзіліся працягнуць прыпыненне візавай забароны на ўезд некаторых беларускіх афіцыйных асобаў яшчэ на 9 месяцаў. Адначасова было вырашана падоўжыць гэтыя абмежавальныя меры яшчэ на 12 месяцаў. Паводле Карла Шварцэнберга, міністара замежных справаў Чэхіі, якая цяпер старшынюе ў Еўразьвязе, прычынай такога рашэння стала складаная сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі: «Рашэнне падоўжыць санкцыі і працягнуць прыпыненне візавай забароны адлюстроўвае складаную сітуацыю ў Беларусі, якую мы назіралі цягам апошніх тыдняў. Апошнія выпадкі парушэння правоў чалавека, безумоўна, нас непакояць».

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

3 сакавіка фігуранту «працэсу 14-ці» маладафронтаўцу Арцёму Дубскаму было прад'яўлена абвінавачанне па крымінальным арт. 415 КК

(«Ухіленьне ад адбывання пакараньня ў выглядзе абмежаваньня волі»). Як адзначыў юрыст Валянцін Стэфановіч, праваабаронцы не выключаюць, што праваахоўныя органы такім чынам працягваюць перасьлед дэмакратычных актывістаў, і робяць гэта нібыта на законных падставах — за парушэньне рэжыму адбывання пакараньня.

9 сакавіка асуджаны летась па «працэсу 14-ці» лідэр «Маладых дэмакратаў» Міхал Пашкевіч атрымаў папярэджаньне за парушэньне рэжыму адбывання пакараньня ў выглядзе абмежаваньня волі. Па словах актывіста, падставай для правапарушэньня паслужыла тое, што 5 сакавіка ён затрымаўся на працы і ў выніку праблемаў з транспартам спазніўся дахаты на 20 хвілінаў. Калі ж падчас адбыцьця пакараньня тройчы парушыць рэжым, узбуджаецца крымінальная справа па арт. 415 КК («Ухіленьне ад адбывання пакараньня ў выглядзе абмежаваньня волі»).

24 сакавіка асуджаны па «працэсу 14-ці» напрыканцы 2008 году моладзевы актывіст Аляксандар Баразенка паведаміў, што напярэдадні быў зьбіты супрацоўнікам міліцыі. 26 сакавіка яго выклікалі да начальніка крымінальна-выканаўчай інспекцыі Фрунзенскага РУУС Менску Натальлі Нікіценка. Яна вынесла маладзёну папярэджаньне за парушэньне рэжыму адбывання пакараньня. Гэта ўжо другое вынесенае А. Баразенку папярэджаньне. Такім чынам, варта яму дапусьціць яшчэ адно мінімальнае парушэньне і атрымаць яшчэ адно папярэджаньне, як можна трапіць пад крымінальную справу па арт. 415 КК РБ. Між тым, максімальнае пакараньне, прадугледжанае па гэтаму артыкулу, — тры гады пазбаўленьня волі. У крымінальна-выканаўчай інспекцыі ад А. Баразенкі запатрабавалі напісаць пісьмовую заяву па факце зьбіцьця яго супрацоўнікам міліцыі. Адпаведную скаргу ён таксама накіраваў і ў пракуратуру. Нагадаем, што за ўдзел у акцыі пратэсту прадпрымальнікаў моладзевы актывіст быў асуджаны апошнім з 14-ці асуджаных па гэтай справе, бо навучаўся ў Польшчы па праграме Каліноўскага. 9 сьнежня 2008 году суддзя Цэнтральнага райсуду сталіцы Натальля Вайцяховіч пакарала моладзевага актывіста абмежаваньнем волі тэрмінам на 1 год без накіраваньня ў папраўчую ўстанову.

31 сакавіка віцебскаму праваабаронцу Леаніду Сьвеціку, сузаснавальніку Грамадскага праваабарончага аб'яднаньня «Наша Вясна», прад'яў-

лена абвінавачаньне па двух артыкулах: па арт. 131 Крымінальнага кодэксу за распальваньне міжнацыянальнай і расавай варожасьці і па ч. 2 арт. 367 КК за паклёп на Прэзідэнта краіны. Папярэдняе сьледства праводзіў сьледчы УКДБ па Віцебскай вобласці. Нагадаем, што раней праваабаронца падазравалі ва ўчыненні крымінальнага злачынства па арт. 131, але затым сьледчыя дзеяньні былі прыпыненыя. У сакавіку сьледства было адноўлена, у Л.Сьвеціка ўзялі падпіску аб нявыезьдзе.

Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў і дзейнасьць сьпецслужбаў

11 і 12 сакавіка ў Астраўцы супрацоўнікі міліцыі з санкцыі раённага пракурора правялі агляды кватэраў грамадскіх актывістаў, сябраў аргкамітэту кампаніі «Астравецкая атамная — гэта злачынства» Міколы Уласевіча і Івана Крука. Падставаю для падобных дзеяньняў паслужыла паведамленьне ад начальніка рэгіянальнага ўпраўленьня КДБ сп. Шмурэя, што 4 сакавіка ў вёсцы Альхоўка Астравецкага раёну распаўсюджвалі літаратуру невядомага характару. Па словах І.Крука, ператрусы зьвязаныя з выхадам маланакладнай газеты «Астравецкі вёсьнік», у якой зьмешчаныя матэрыялы, скіраваныя супраць будаўніцтва АЭС на тэрыторыі раёну.

Галоўнае ўпраўленьне ўнутраных справаў Менгарвыканкаму даслала адказ на зварот моладзевага актывіста Валера Мацкевіча ў пракуратуру Фрунзенскага раёну Менска на дзеяньні супрацоўнікаў праваахоўных органаў. Актывіст прасіў правесці праверку па факце незаконнага вобшуку ў кватэры, што здымаюць маладафронтаўцы В.Мацкевіч, Мікола Дзямідзенка і Вадзім Ханяўка, напярэдадні акцыі 14 лютага ў дзень Сьвятога Валянціна. Супрацоўнікі КДБ і міліцыі бяз санкцыі пракурора і складаньня адпаведнага пратаколу канфіскавалі падчас вобшуку асабістыя рэчы: тэхніку, розныя матэрыялы і грошы. Па зьвестках прэс-службы «Маладога Фронту», у лисьце за подпісам кіраўніка Галоўнага ўпраўленьня ўнутраных справаў Менгарвыканкаму Гайдукевіча паведамляецца, што заява разгледжаная, «у дзеяньнях супрацоўнікаў міліцыі Фрунзенскага РУУС г. Мінску парушэньняў не дапушчана».

17 сакавіка пракуратура Першамайскага раёну Менска даслала адказ на скаргу аб супрацьпраўных дзеяньнях супрацоўнікаў Першамайскага

РУУС пры затрыманьні і арышце напярэдадні «палітычнага» прызыву ў войска маладафронтаўца Зьміцера Федарука. Рашэньнем суду Цэнтральнага раёну ад 12 траўня 2008 году актывісту быў вынесены адміністрацыйны арышт на тэрмін 10 сутак за ўдзел у першамайскай акцыі. Згодна з арт. 13.6 Працэсуальна-выканаўчага кодэксу аб адміністрацыйных правапарушэньнях, тэрміны прыцягненьня да выкананьня пакараньня па адміністрацыйных справах — 3 месяцы. З.Федарук быў затрыманы для адбыцьця арышту праз 8 месяцаў — 28 студзеня 2009 году, што зьяўляецца парушэньнем заканадаўства. Між тым, у афіцыйным лісьце за подпісам пракурора Першамайскага раёну А. Млявы, напісана: «Пры ўказаных абставінах істотных парушэньняў заканадаўства, якое вызначае парадак адміністрацыйнага працэсу, з боку супрацоўнікаў Першамайскага РУУС ня выяўлена». Але ж далей паведамляецца, што «ў сувязі з дапушчанымі парушэньнямі патрабаваньняў арт. 13.6 ПКААП РБ пракуратурай раёну накіраваная інфармацыя начальніку Першамайскага РУУС для прыняцьця адпаведных мер, накіраваных на недапушчэньне падобных парушэньняў у далейшай рабоце». Такім чынам з адказу вынікае, што нібыта парушэньні маюць месца, але яны неістотныя. Такое рэагаваньне раённай пракуратуры будзе абскарджана ў Менскай гарадской пракуратуры, каб вінаватыя ў парушэньні заканадаўства былі пакараныя належным чынам.

23 сакавіка Менскі міжгарнізонны вайсковы суд адмовіўся прызнаць незаконнымі дзеянні вайскоўцаў і медыкаў падчас прызыву ў войска Франака Вячоркі. Кіраўнік Моладзі БНФ 16 студзеня быў гвалтоўна дастаўлены людзьмі ў цывільным з вайсковага шпіталю, дзе Ф.Вячорка праходзіў медычнае абсьледаваньне, у ваенкамат. Тады суд прыпыніў справу. Аднак 30 студзеня на вуліцы міліцыянты, якімі камандавалі людзі ў цывільным, схапілі яго ізноў, кінулі ў машыну, адвезьлі ў ваенкамат, а адтуль у кайданках даставілі ў Баранавіцкую вайсковую частку. Нягледзячы на тое, што судовы-медычная экспэртыз зафіксавала пабоі, а ў матэрыялах справы фігуруюць сьведчаньні аб зьбіцьці прызыўніка Ф. Вячоркі, які праз некалькі дзён пасля прыняцьця прысягі трапіў у шпіталь з павышаным ціскам, суд адмовіў у задавальненьні скаргі. Між тым, вайсковы камісар Алег Загурскі падчас судовага паседжаньня падцьвердзіў, што тыя людзі, якія затрымлівалі моладзевага актывіста, працуюць у войску, але лічыць, што не яны зьбівалі хлопца і дзейнічалі ў адпаведнасьці з заканадаўствам.

Парушэньні права на свабоду мірных сходаў

15 сакавіка ў Дзень Канстытуцыі сябры Моладзі БНФ у Віцебску правялі адмысловую акцыю, якая скончылася затрыманьнем моладзевага актывіста Кастуся Іванова. Як распавёў адзін з сябраў арганізацыі Сяржук Карповіч, моладзевыя актывісты хацелі зьвярнуць увагу грамадства на стаўленьне ў Беларусі да правоў чалавека, гарантаваных Канстытуцыяй. Падчас распаўсюду раздрукаваных артыкулаў Асноўнага закону краіны, міліцыянты схапілі К.Іванова і завезьлі ў Чыгуначны РАУС. Праз паўтары гадзіны пасля складаньня пратакола выняцьця Канстытуцыі актывіста адпусьцілі.

Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў

9 сакавіка судзьця Аксана Сарахман пакарала адміністрацыйным штрафам у 20 базавых велічыняў баранавіцкага дэмакратычнага актывіста Рыгора Грыка за нібыта арганізацыю і правядзеньне несанкцыянаванага мітыngu прадпрымальнікаў, які стыхійна прайшоў 12 студзеня. На пачатку паседжаньня судзьця адмовіла ў задавальненьні хадайніцтва Р.Грыка аб допуску да справы яго прадстаўніка, юрыста Карнея Пятровіча, а таксама не дала магчымасьці абвінавачанаму папярэдне азнаёміцца са справай. Падчас судовых слуханьняў быў выяўлены шэраг парушэньняў з боку праваахоўных органаў. Адзначым, што Р.Грык балатаваўся ў якасьці кандыдата ў дэпутаты на восеньскіх парламенцкіх выбарах.

14 сакавіка два ўдзельнікі лютаўскага флэш-мобу ў Гомелі, прымеркаванага да Міжнароднага дня роднай мовы, даведаліся, што асуджаны за парушэньне парадку правядзеньня масавых мерапрыемстваў. Адпаведныя ўведамленьні Яўген Якавенка і Зьміцер Кутасаў атрымалі па пошце. Як распавёў журналістам Я.Якавенка, у судовай пастанове ўказана, што суд адбыўся яшчэ 4 сакавіка, і яго здзіўляе, чаму яму паведамлілі пра гэта толькі праз 10 дзён. Актывіст мяркуе, што гэта было зроблена для таго, каб ня даць яму магчымасьці абскардзіць судовае рашэньне. Судзьця Цэнтральнага райсуду Гомелю пакарала актывістаў штрафамі: Я. Якавенку ў памеры 20 базавых велічыняў (700 тыс. руб.), а З. Кута-

сава — у памеры 30 б.в. (1 млн. 50 тыс. руб.). Раней за ўдзел у акцыі ў абарону беларускай мовы ўжо былі асуджаныя пяцёра ўдзельнікаў, сярод якіх 2 журналісты.

27 сакавіка суд пакараў віцебскіх дэмакратычных актывістаў за ўдзел у сакавіцкай акцыі Дзень Волі: сябра КХП-БНФ Сяргей Каваленка аштрафаваны на 20 базавых велічыняў (700 тыс. руб.), Ігар Базараў і Валеры Аляксандраў — на 2 б.в. (70 тыс.руб.) кожны. У гэты дзень яны выйшлі на плошчу Свабоды з бел-чырвона-белымі сьцягамі. Суддзя Кастрычніцкага райсуду Віцебска Алена Казілавала прызнала іх вінаватымі ў правядзеньні несанкцыянаванага шэсьця. С.Каваленку неаднойчы каралі за ўдзел у вулічных акцыях. І. Базараў і В. Аляксандраў аштрафаваныя ўпершыню.

Парушэньні права на свабоду асацыяцыяў

11 сакавіка Вярхоўны суд Беларусі адмовіў у задавальненьні зыску сацыяльна-патрыятычнага грамадскага аб'яднаньня (СПГА) «Гарызанталь» да Міністэрства юстыцыі з нагоды адмовы ў рэгістрацыі. Гэта ўжо другая спроба абскардзіць рашэньне міністэрства аб адмове ў рэгістрацыі. Адзін з заснавальнікаў арганізацыі Валеры Ухналеў зазначыў, што актывісты арганізацыі маюць намер і надалей дамагацца афіцыйнай рэгістрацыі «Гарызанталі». З гэтай мэтай будзе праведзены трэці ўстаноўчы з'езд аб'яднаньня.

11 сакавіка на афіцыйным сайце Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь з'явілася інфармацыя «Аб адмове ў дзяржаўнай рэгістрацыі Грамадскага праваабарончага аб'яднаньня «Наша Вясна». 19 сакавіка ў Вярхоўны Суд была пададзена скарга на рашэньне Мініюсту аб адмове ў дзяржаўнай рэгістрацыі. 12 сакавіка Хельсінскія Камітэты Швецыі, Нарвегіі, Нідэрландаў, Масквы і Беларусі, накіравалі сумесны зварот да беларускіх ўладаў з заклікам пераглядзець рашэньне па рэгістрацыі «Нашай Вясны». Паводле Хельсінскіх Камітэтаў, прычыны нерэгістрацыі НДА, прадстаўленьня Міністэрствам юстыцыі, зьяўляюцца неабгрунтаванымі. Таксама ў звароце адзначана, што «стварэньне свабодных умоваў для законнай дзейнасьці праваабарончых груп засьведчыла б, што Беларусь гатовая да стварэньня прасторы

для грамадзянскай супольнасьці й канкрэтных крокаў, ськіраваных на паляпшэньне сітуацыі з правамі чалавека».

29 сакавіка на сядзібе Партыі БНФ у Менску адбыўся новы ўстаноўчы сход заснавальнікаў ГПА «Наша Вясна». На сходзе прысутнічалі праваабаронцы, юрысты, грамадскія актывісты. Сузаснавальнікамі праваабарончай арганізацыі сталі 82 прадстаўнікі з ўсіх рэгіёнаў Беларусі. Як заявіў абраны старшыня «Нашай Вясны» Алесь Бяляцкі, 3-я спроба рэгістрацыі стане апошняй.

23 сакавіка калегія па грамадзянскіх справах Менгарсуду не задаволіла скаргу Віктара Карнеенкі на адмову з боку МЗС аднавіць дзейнасьць «Грамадзянскіх ініцыятыў». Менгарсуд без дадатковых тлумачэньняў пагадзіўся з рашэньнем суду Ленінскага раёну сталіцы, згодна з якім былы кіраўнік «Грамадзянскіх ініцыятыў» Віктар Карнеенка нібыта ня можа выступаць у інтарэсах грамадскага аб'яднаньня, паколькі не зьяўляецца старшынём арганізацыі пасля яе ліквідацыі ў 2003 годзе. Між тым, менавіта МЗС забяспечвае выкананьне на тэрыторыі Беларусі міжнародных законаў. Тры гады таму Камітэт ААН прапанаваў беларускаму ўраду аднавіць дзейнасьць НДА, якая была ліквідавана 6 год таму, і выплаціць кампенсацыі за яе закрыцьцё. Такім чынам, Менгарсуд ня лічыць патрэбным выконваць рашэньне ААН.

Парушэньні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

17 сакавіка суддзя Ленінскага раёну Гародні Наталья Козел пакарала актывіста апазіцыйнага Саюза палякаў у Беларусі, журналіста «Газеты Выборчай» Андрэя Пачобута адміністрацыйным штрафам у памеры 15 базавых велічыняў (525 тыс. руб.) за ўдзел у несанкцыянаванай акцыі 17 студзеня. У гэты дзень некалькі соцень сяброў Саюза палякаў прысутнічалі каля Дома польскага, дзе праходзіла паседжаньне Галоўнай рады праўладнага Саюза палякаў, але нікога з сябраў непрызнанага саюза супрацоўнікі міліцыі ў будынак не пусьцілі. Праз два з паловай месяцы ў дачыненні да трох актывістаў — Мечыслава Яскевіча, Ігара Банцара і Андрэя Пачобута былі складзеныя адміністрацыйныя пратаколы.

Звальненні і адлічэнні па палітычных матывах

25 сакавіка выкладчыцу філіі брытанскага адукацыйнага цэнтра «SOL Minsk» Марыянну Грузьдзіловіч звольнілі з працы. Прычынай такіх сьпешных дзеянняў працадаўцаў стаў сфабрыкаваны ліст ад бацькоў групы вучняў, у якім сказана, што выкладчыца займаецца прапагандай і агітуе за апазіцыю. Разам з тым, магчымасьць сабраць подпісы пад лістом ад усёй групы бацькоў выглядае нерэальнай хаця б таму, што заняткі, на якіх настаўніца адрэагавала на рэпліку адной з навучэнак адносна сьвяткаваньня Дня Волі, скончыліся ў 21 гадзіну, а ліст быў ужо дасланы з самага ранку. Ды і вучні, што прыходзяць на заняткі цэнтра, з розных школаў і жывуць у розных месцах. Але, каб запэўніцца асабіста, Марыянна абзваніла іх бацькоў — ніхто нікому нават не тэлефанаваў і пра скаргу ніякіх размоваў не вялося. І толькі пасля ўсёй неабходнай працэдур, у выніку якой Марыянна Грузьдзіловіч засталася бяз працы, яна даведалася, што бацька «пакрыўджанай» вучаніцы зьяўляецца палкоўнікам МУС.

Між тым пасля ж распаўсюду інфармацыі аб звальненні 31 сакавіка настаўніцу Мар'яну Грузьдзіловіч аднавілі на працы. Калі жанчына прыйшла па канчатковы разлік і па працоўную кніжку, галоўны бухгалтар камерцыйнага адукацыйнага цэнтра азнаёміў яе з пастановай, паводле якой быў адменены папярэдні загад аб яе звальненні.

У канцы сакавіка маладафронтаўцу Івану Шылу, гвалтоўна прызванаму ў войска, адмовілі ў магчымасьці даздаць школьны іспыт, каб атрымаць атэстат аб сярэдняй адукацыі. Пра гэта паведамлілі бацьку Уладзіміру Шылу ў Генеральным штабе Узброеных сілаў Беларусі і вайскавай часткі, дзе сын праходзіць службу. Нагадаем, што выпускніка адлічылі са школы напярэдадні апошняга экзамену. Раней вайскавае кіраўніцтва абяцала адпусьціць у чэрвені хлопца на тры дні ў Салігорск. Аднак цяпер прадстаўнікі генштабу напісалі, што «прадставіць магчымасьць удзелу ў здачы іспытаў за курс сярэдняй школы на перыяд з 1 па 12 чэрвеня, вайскоўцу тэрміновай вайскавай службы радавому І. Шылу ў адпаведнасьці з заканадаўствам не прадстаўляецца магчымым.»

Вайсковую службу маладафронтавец праходзіць у Лепельскім раёне Віцебскай вобласьці ў 29-й ракетна-зенітнай брыгадзе. У частцы пасля прыняцьця прысягі І. Шыла трапіў у шпіталь: хвароба на ангіну дала ўскладненьне — атыт.

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, красавік 2009 году

У красавіку традыцыйны «Чарнобыльскі шлях» сабраў няшмат народу. «Прайшоўшую акцыю можна назваць акцыяй спаду», — заявіў старшыня Партыі БНФ Лявон Баршчэўскі журналістам. Нельга сказаць, што перасьлед дэмакратычных актывістаў спынены. Менгарвыканкам не дазволіў правядзеньне «Чарнобыльскага шляху» па запланаваным заяўнікамі маршруце. У рэгіёнах адбыліся затрыманьні прадстаўнікоў дэмакратычнага руху. Так, у Віцебску 26 красавіка актывісты грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь», партыі Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя і Руху «За свабоду» нават не пасьпелі распачаць грамадскую акцыю, як Аляксея Пялевіча, Алесь Галаваня, Кастуся Іванова, Ірыну Пятову (?) і Валерыя Раманенку міліцыянты затрымалі і завезлі ў пастарунак. У апорны пункт міліцыі таксама былі дастаўлены сябра КХП БНФ Сяргей Каваленка і праваабаронца Валеры Місьнікаў, якіх палічылі «падазронымі асобамі» — менавіта так казалі супрацоўнікі міліцыі падчас затрыманьня. Актывіст грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Яўген Скрабец, які зьбіраўся ехаць у Менск быў прэвентыўна затрыманы 25 красавіка ў Лідзе. У Бярозе падчас правядзеньня традыцыйнай акцыі «Сьвечка памяці», прасььвечанай сумнай гадавіне чарнобыльскай трагедыі, была затрыманая журналістка і праваабаронца Тамара Шчапёткіна.

16 красавіка завяршылася разгонам акцыя салідарнасьці з рэпрэсаванымі і сем'ямі зніклых палітыкаў у Менску. Больш за паўсотню маладых людзей каля 10 хвілінаў прастаялі на Кастрычніцкай плошчы з партрэтамі ваўкавыскіх прадпрымальнікаў Юрыя Лявонава, Мікалая Аўтуховіча, Уладзіміра Асіпенкі, якія ўтрымліваюцца ў СІЗА. Міліцыя праз мегафон папярэдзвала, што акцыя не санкцыянаваная, і заклікала прысутных разысьціся. Затым супрацоўнікі палка міліцыі сьпецыяльнага прызначэньня з ужываньнем сілы выцесьнілі маладых людзей на вул. Інтэрнацыянальную і далей да скрыжаваньня з вул. Янкі Купалы. Затрыманьняў не было.

Найбольшыя парушэнні ў красавіку тычыліся права на свабоду асацыяцыяў. Пасля рэгістрацыі з чацьвёртай спробы Грамадскага праваабаронча-асветніцкага аб'яднання «За свабоду», некаторыя няўрадавыя арганізацыі ў надзеі на атрыманьне магчымасці легальнай дзейнасці падалі ўстаноўчыя дакументы ў Міністэрства юстыцыі. Між тым практыка ўладаў засталася ранейшай — адмовы па надуманых прычынах, асноўная з якіх — неадпаведнасці ў дакументах. Так, Вярхоўны суд Беларусі не задаволіў скаргу заснавальнікаў Грамадскага праваабарончага аб'яднання «Наша Вясна» на адмову Міністэрства юстыцыі ў рэгістрацыі. Асамблеі няўрадавых дэмакратычных аб'яднанняў Мінюст таксама адмовіў у дзяржрэгістрацыі. Дзіўнай і незразумелай атрымалася сітуацыя з партыяй Беларуская Хрысціянская Дэмакратыя: напачатку Міністэрства юстыцыі даслала ліст з адмай, але тут жа прыпыніла сваё рашэнне аб нерэгістрацыі на невядомы тэрмін.

23 красавіка еўракамісар па знешняй палітыцы Беніта Ферэра-Вальднер заявіла, што Беларусь зможа прыняць удзел толькі ў шматбаковых праектах у межах новай палітыкі Еўрапейскага Саюзу «Усходняе партнёрства», паколькі двухбаковай часткі пакуль не існуе. Паводле яе словаў, ЕС узаемадзейнічае з беларускімі няўрадавымі арганізацыямі і СМІ. З афіцыйнымі прадстаўнікамі Еўракамісія пачала кансультацыі ў асобных галінах: транспарт, энергетыка, зьмена клімату. Еўракамісар адзначыла, што прапанова для Беларусі пра паўнаўрадавае сяброўства ў Еўрапейскай палітыцы добрасуседства «застаецца адкрытай, але для гэтага неабходна выканаць пэўныя ўмовы». «Вы ўсе ведаеце пра пяць рэкамендацыяў, якія мы зрабілі Беларусі», — зазначыла сп. Ферэра-Вальднер. Нагадаем, што ў кастрычніку 2008 года з 12 рэкамендацыяў у якасці асновы нармалізацыі адносінаў з Беларуссю Еўрасаюз вылучыў пяць: рэформа выбарчага заканадаўства, забеспячэнне свабоды аб'яднанняў, стварэнне ўмоваў для дзейнасці няўрадавых арганізацыяў, свабода прэсы і зняццё абмежаванняў для свабоды асобы.

Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў

4 красавіка ў Кобрыне міліцыянты затрымалі маладафронтаўца Андруся Верам'юка. Разам з сябрамі ён вывесіў нацыянальны сцяг

на 12-метровай вышыні на адным з будынкаў у цэнтры горада. У пастарунку актывіста пратрымалі паўтары гадзіны і вызвалілі без складання пратаколу. Бел-чырвона-белы сцяг знялі праз некалькі гадзін пажарнікі.

16 красавіка ў Берасьці былі затрыманыя ўдзельнікі Дня салідарнасці Яўген Скрабец, Уладзімір Шэлег, Наталья Гагалюк, Кацярына Ішчык і Іларыён Касянчук, якія знаходзіліся ў цэнтры горада з расцяжкамі «Свабода палітвязьням» і сцягам «Еўрапейскай Беларусі». Супрацоўнікі міліцыі даставілі моладзевых актывістаў у пастарунак, дзе правялі дагляд, знялі на відэа і склалі адміністрацыйныя пратаколы.

На наступны дзень суддзя Ленінскага раёну Берасьця Ларыса Назарэнка прызнала іх вінаватымі ва ўчыненні правапарушэння па ч.1 арт. 23.34 КаАП РБ («Парушэнне парадку правядзення масавых мерапрыемстваў») і пакарала кожнага з актывістаў штрафам у памеры дзвюх базавых велічыняў (70 тыс. руб). Ноч да суду ўдзельнікі акцыі правялі ў ізалятары часовага ўтрымання.

23 красавіка суд Ленінскага раёну Брэста прызнаў рэгіянальнага актывіста «Маладога Фронту» Міхала Ільіна вінаватым ва ўчыненні правапарушэння па арт. 17.1 КаАП (дробнае хуліганства) і прысудзіў дзесяць сутак адміністрацыйнага арышту. «У судзе М.Ільін не адмаўляў, што 22 красавіка ў 11.45 на галоўнай плошчы гораду пакаў да помніка Леніна прынесены ім у сумцы ўнітаз і чатыры рулоны туалетнай паперы, — паведаміў праваабаронца Раман Кісьляк. — Паводле слоў маладога чалавека, такім чынам ён выказаў сваё стаўленне да камунізму і існуючаму, паводле яго меркавання, дагэтуль культуры асобы Леніна».

23 красавіка абласны суд не задаволіў касацыйную скаргу грамадскага актывіста Рыгора Грыка з Баранавічаў на рашэнне суду Баранавіцкага раёну і горада Баранавічы, згодна з якім ён быў аштрафаваны на 20 б.в. па арт. 23.34 ч.2 КаАП за нібыта арганізацыю ў студзені акцыі прадпрымальнікаў. Суддзя абласнога суду Куніцкая пакінула вынесенае судовае рашэнне бяз зьменаў. Між тым было даказана, што Р. Грык не зьяўляўся арганізатарам мерапрыемства, а пратакол быў складзены з парушэннямі без удзелу актывіста.

Парушэнні права на свабоду асацыяцыяў

9 красавіка кіраўніцтва Асамблеі няўрадавых дэмакратычных аб'яднанняў атрымала ліст з Мінюсту аб адмове ў дзяржрэгістрацыі. Мінюст абгрунтаваў сваё рашэнне парушэннямі парадку стварэння асацыяцыі, быццам бы дапушчанымі пры заснаванні Асамблеі НДА. У прыватнасці, сцвярджалася, што ўстаноўчая дамова зьяўляецца несапраўднай, бо кіраўнікі арганізацый-заснавальнікаў падпісалі яе без згоды кіруючых органаў гэтых грамадскіх аб'яднанняў. Таксама міністэрства палічыла, што назва арганізацыі не адпавядае патрабаванням заканадаўства, бо ня ўтрымлівае ўказання на прадмет дзейнасці яе сяброў. Прадстаўнікі Асамблеі лічаць адмову палітычна матываванай. «Устаноўчая дамова аб стварэнні Асамблеі падпісвалася кіраўнікамі арганізацый-заснавальнікаў пасля таго, як іх упаўнаважылі на тое сходы ў кожнай арганізацыі, — падкрэсліў юрыст Юры Чавусаў. — Устаноўлены законам парадак быў выкананы, і гэта пацвярджаюць дакументы». Заснавальнікамі Асамблеі НДА зьяўляюцца 7 грамадскіх аб'яднанняў, у тым ліку Беларускі Хельсінскі камітэт, цэнтр «Супольнасць», БНФ «Адраджэнне», Цэнтр правоў чалавека і яшчэ тры грамадскія арганізацыі з Верхнядзвінска, Віцебска і Магілёва.

30 красавіка сябры працоўнай групы па стварэнні Асамблеі НДА Сяргей Мацкевіч, Алег Гулак і Алесь Бяляцкі накіравалі ў Вярхоўны суд Беларусі зыск, у якім просяць прызнаць неправамоцным рашэнне Мінюсту аб адмове ў рэгістрацыі.

Старшыня Рабочай групы Асамблеі С. Мацкевіч нагадаў, што гэтая адмова ў рэгістрацыі — паўторная: упершыню ініцыятары стварэння Асамблеі спрабавалі зарэгістравацца ў 2002 годзе, прычым, чакаць адказу ад Мінюсту тады давалося паўтары гады. Скарга Асамблеі на тое рашэнне зараз знаходзіцца ў Камітэце па правах чалавека ААН.

15 красавіка кіраўніцтва Беларускай Хрысціянскай Дэмакратыі атрымала адказ з Мінюсту, у якім паведамлялася аб адмове ў рэгістрацыі партыі. Падставай паслужыла нібыта неадпаведнасць дакументаў апытанню заснавальнікаў, якое праводзіў сам Мінюст. Устаноўчы з'езд партыі адбыўся напрыканцы лютага, пасля падачы дакументаў на рэгістрацыю амаль кожнаму з падпісантаў пачалі тэлефанаваць прадстаўнікі мясцовых ідэалагічных аддзелаў, КДБ і міліцыі. Некато-

рых выклікалі ў адміністрацыі па месцы працы і пад пагрозай звальнення патрабавалі адмовіцца ад свайго подпісу. Адметна, што праверку дакументаў заснавальнікаў БХД праводзіў асабіста намеснік міністра юстыцыі Беларусі Алег Сьліжэўскі, за подпісам якога хрысціянскія дэмакраты і атрымалі адмоўны адказ. Аднак ужо на наступны дзень, 16 красавіка, аднаму з сустаршыняў БХД Аляксею Шэіну патэлефанаваў супрацоўнік Мінюсту і паведаміў, што рашэнне аб нерэгістрацыі партыі прыпыненае. Афіцыйная прычына — у сувязі з шэрагам зваротаў заснавальнікаў БХД, атрыманнем інфармацыі, якая ўплывае на рашэнне аб дзяржаўнай рэгістрацыі дадзенай партыі. Канчатковае рашэнне будзе прынятае пасля праверкі атрыманай інфармацыі.

22 красавіка Ленінскі суд Магілёва не задаволіў скаргу прафсаюза радыёэлектроннай прамысловасці і іншых галін народнай гаспадаркі на неправамоцныя дзеянні гарвыканкаму. Нагодай для суду сталася адмова выканаўчай улады рэгістраваць гарадскую арганізацыю прафсаюза. Чыноўнікі сваю пастанову аргументавалі тым, што ў спісе выбарных органаў суполкі няма агульных інтарэсаў паводле роду дзейнасці іх сяброў. Суддзя Юлія Трапыніна стала на пазіцыю гарвыканкаму і прыняла рашэнне не задавальняць скаргі прафсаюза. Сябры незарэгістраванай арганізацыі прафсаюза працягнуць у судовым парадку дамагацца сваіх правоў. Падобныя судовыя працэсы павінны таксама адбыцца ў Віцебску і Гомелі: там гарвыканкамы адмовіліся рэгістраваць гарадскія арганізацыі прафсаюза.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

8 красавіка Міжнародная фундацыя па абароне праваабаронцаў Front Line накіравала ліст да прэзідэнта Беларусі ў сувязі з крымінальным перасьледам праваабаронцы Леаніда Сьвеціка. Front Line лічыць, што судовыя дзеянні супраць сп. Сьвеціка неабгрунтаваныя і звязаныя з яго легальнай і мірнай праваабарончай дзейнасцю, таму заклікае беларускія ўлады: неадкладна зняць абвінавачванні; гарантаваць фізічную і псіхалагічную цэласнасць; забяспечыць усім праваабаронцам Беларусі, якія праводзяць законную працу па абароне правоў чалавека, права на свабоду выказвання і аб'яднання, а таксама свабодную дзейнасць без абмежаванняў і перасьледу, уключаючы судовы перасьлед.

14 сакавіка напярэдадні разгляду ў парламенце законапраекта аб амністыі моладзь зладзіла ля Дому ўрада на плошчы Незалежнасці ў Менску акцыю з патрабаваннем амністыі ўдзельнікам «працэсу 14-ці». Літаральна праз 10 хвілінаў супрацоўнікамі міліцыі былі затрыманыя Павел Юхневіч, Максім Вінярскі, Кацярына Сьцепанюк, Алг Ладуцька, Улад Ігнатавіч, Марта Крылова, Паліна Дзякава і Аляксей Ляўковіч. Актывістаў даставілі ў Маскоўскі РУУС, перапісалі і вызвалілі без складання пратаколаў. «Мы намагаліся звярнуць увагу парламента на тое, што ўдзельнікі «Працэсу чатырнаццаці» сваім артыкулам тэрэтычна могуць трапіць пад амністыю. Таксама звярталі ўвагу на тое, што ў парламента ёсць сродак, як захаваўшы твар, вызваліць іх ад пакарання», — патлумачыў актывіст «Еўрапейскай Беларусі» М.Вінярскі. Між тым, лідэр «Маладых дэмакратаў» Міхась Пашкевіч паведаміў, што асуджаная па «працэсу 14-ці» Тацяна Цішкевіч абвешчана ў вышук. Пра гэта ён даведаўся ад сьледчага крымінальна-выканаўчай інспекцыі Фрунзенскага раёну Менска. Зараз Т. Цішкевіч навучаецца ў Польшчы.

Асуджаны па «Працэсу 14-ці» Аляксандр Баразенка падаў скаргу ў пракуратуру на незаконныя дзеянні супрацоўніка крымінальна-выканаўчай інспекцыі Фрунзенскага раёну сталіцы Сяргея Кісяля. Па словах моладзевага актывіста, у канцы сакавіка ён быў вымушаны пераехаць са сталіцы ў Пінск пасля таго, як 23 сакавіка яго збіў інспектар, і А. Баразенку было вынесена другое папярэджанне за парушэнне правілаў адбыцця пакарання. «Я ня мог больш заставацца ў Менску, бо зразумеў, што застаецца толькі адзін крок да трэцяга папярэджання, а далей — 3 гады турмы. У Пінску да мяне цалкам іншае стаўленне. Няма той прадурзятасці з боку інспектара, якая была ў Менску. У цяперашні час я заняты пошукам працы,» — распавёў А.Баразенка.

Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў

Пракуратура Савецкага раёну сталіцы даслала адмоўны адказ на супольную заяву маладафронтаўцаў Зьмітра Дашкевіча, Паўла Кур'яновіча, Вадзіма Ханяўкі і Міколы Дземідзенкі аб узбуджэнні крымінальнай справы за жорсткае зьбіццё міліцыянтамі ўдзельнікаў шэсьця на Дзень Любаві. У лісьце зазначаецца, што ва ўзбуджэнні крымінальнай справы адмоўлена па падставе п.1.ч.1 арт. 29 УКК — «за

адсутнасцю грамадскага небясьпечнага дзеяння». Маладафронтаўцы намераныя абскардзіць адмову ў вышэйстаячай інстанцыі.

17 красавіка суддзя Першамайскага райсуду сталіцы Натальля Петух не задаволіла скаргу маладафронтаўца Зьмітра Хведарука на незаконныя дзеянні вайскоўцаў падчас прызыву. На суд моладзевага актывіста вазілі са шпітала ў суправаджэнні афіцэра. На судовым працэсе прадстаўнік медычнай камісіі Аляксандар Валашын ня стаў аспрэчваць, што З.Хведарук хворы, аднак настойваў, што з такім «букетам хваробаў» ён служыць можа — пры абмежаваных фізічных нагрузках. З. Хведарук прызнаўся, што мінулыя 2,5 месяцы амаль цалкам правёў у медустановах: «Якраз цяпер я знаходжуся на лекаванні ў медычнай роце ў Печах. Па сутнасці, за ўвесь час службы я ніводнага разу ня выканаў свае функцыянальныя абавязкі — ні разу не хадзіў у нарад, ні разу не стаяў на варце. Апроч абірання бульбы для часткі, я нічога карыснага не зрабіў».

Умовы ўтрыманьня ў месцах знявольнення

16 красавіка ваўкавыскі прадпрымальнік Мікалай Аўтуховіч, які з 8 лютага знаходзіцца ў следчым ізалятары па абвінавачваньні ў падпале маёмасці, абвясціў галадоўку. Па словах адваката Паўла Сапелкі, які прадстаўляе інтарэсы М.Аўтуховіча, гэта адзіная законная ва ўмовах турмы мера, на якую мог пайсьці абвінавачаны, пратэстуючы супраць беззаконья і сваволі сьледчых органаў, адсутнасці пракурорскага нагляду за ходам расьсьледваньня сваёй справы. М. Аўтуховіч акцэнтуюе ўвагу на тым, што на працягу двух месяцаў знаходжаньня пад вартай з ім не праводзілася ніякіх сьледчых дзеяньняў. Дапытваюцца знаёмыя арыштаванага, але не па акалічнасьцях справы, а з нагоды захоўваньня зброі, падрыхтоўкі выбухаў у Гарадзенскай вобласці, зьнішчэння маёмасці. На некаторых сьведкаў аказваецца псіхалагічны ціск, каб яны далі супраць абвінавачаных ілжывыя паказаньні.

Парушэньні права на свабоду мірных сходаў

14 красавіка актывісты грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Зьміцер Бародка і Максім Сяргееў падалі ў Менгарвыканкам заяўкі

на правядзенне 1 траўня пікетаў для збору подпісаў за ўступленне Беларусі ў Еўрасаюз. Адмоўны адказ, матываваны неіснуючай прававой нормай, прыйшоў за подпісам намесніка старшыні Менгарвыканкаму М. Ціцянкава. У ім сказана, што падобнае мерапрыемства не адпавядае часткам пятай і шостаў артыкула 5 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб масавых мерапрыемствах у Рэспубліцы Беларусь». Між тым, пятая частка артыкула 5 Закона «Аб масавых мерапрыемствах», на якую ў тым ліку спасылаецца М.Ціцянкаў, не апублікаваная — не ўступіла ў законную сілу. «Адмова на нашу заяўку дэманструе, што гісторыя ў дзяржаўных СМІ з нагоды так званых лібералізацыі і збліжэння з Еўропай — ня больш чым фарс. Уладам ня трэба ніякага руху ў Еўропу. У Беларусі па-ранейшаму груба парушаецца свабода сходаў, свабода слова, свабода асацыяцыяў, у нас па-ранейшаму ёсць палітвязьні. Тым ня менш, нягледзячы на ўсе забароны, кампанія працягваецца. За далучэнне да Еўрасаюза сабраныя ўжо дзясяткі тысяч подпісаў,» — пракаментваў адмову актывіст «Еўрапейскай Беларусі» З. Бародка.

Запланаваны на 18-19 ліпеня V з'езд беларусаў съвету МГА «Згуртаваньне беларусаў съвету «Бацькаўшчына» апынуўся пад пагрозай зрыву. Арганізатарам адмовілі ў арэндзе 17 арганізацыяў. «Афіцыйная прычына большасці адмоваў — «рамонтныя работы». У прыватнасці, у ліпені будуць рамантавацца ДК прафсаюзаў, КЗ «Менск», Палац культуры МАЗ, МТЗ, актавая зала Лінгвістычнага ўніверсітэту, праблемы з пажарнай бясьпекай мае Дом афіцэраў, — распавяла старшыня «Бацькаўшчыны» Алена Макоўская. На думку кіраўніцтва арганізацыі, такая «рамонтная эпідэмія» дэманструе палітычнае рашэнне ўладаў.

30 красавіка суддзя Мікалай Сільмановіч суду г. Баранавічы і Баранавіцкага раёну не задаволіў скаргу правабаронцы Сяргея Гоўшы, юрыста Карнея Пятровіча і сябра Руху «За Свабоду» Віктара Сырыцы на адмену рашэння мясцовага гарвыканкаму ад 17.01.2006 году № 4 «Пра парадак правядзення ў г. Баранавічы масавых мерапрыемстваў», якое фактычна пазбаўляе магчымасці легальна праводзіць масавыя мерапрыемствы ў горадзе. Заяўнікі лічаць, што дадзены нарматыўны акт мясцовых чыноўнікаў супярэчыць ня толькі Закону «Аб масавых мерапрыемствах у Рэспубліцы Беларусь», але і Канстытуцыі Беларусі, Міжнароднаму пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах,

ратыфікаванаму Рэспублікай Беларусь. Дэмакратычныя актывісты маюць намер абскардзіць судовое рашэнне ў вышэйстаячых інстанцыях.

Парушэнні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

16 красавіка незалежны фотакарэспандэнт, сябра БАЖ Уладзімір Грыдзін здымаў на камеру будынак Першамайскага РУУС сталіцы, дзе здарыўся пажар. Амаль адразу журналіста затрымалі людзі ў цывільным, скруцілі, адабралі камеру, пры гэтым некалькі разоў ударылі ў дых каленам, і завялі ў пастарунак. Там здымкі выдалілі, пасля чаго фотакарэспандэнта адпусцілі. Пры гэтым нападнікі праігнаравалі патрабаванне У. Грыдзіна назваць свае прозвішчы. У сувязі з гэтым інцыдэнтам ГА «БАЖ» звярнулася ў пракуратуру з просьбай правесці праверку па факце і прыняць адпаведныя меры пракурорскага рэагавання ў дачыненні вінаватых асобаў.

Пракуратура ня ўгледзела парушэнняў ў дзеяннях мясцовых чыноўнікаў, праверку якіх прасіў правесці галоўны рэдактар недзяржаўнага рэгіянальнага выдання «Бобруйскі курьер» Анатоль Санаценка. Кіраўнік рэдакцыі паведамляў, што некаторыя прадстаўнікі мясцовай ўлады сістэматычна парушаюць свабоду масавай інфармацыі і правы рэдакцыі, у тым ліку: перашкоды ў распаўсюдзе выдання, адмовы ў акрэдытацыі і доступе да інфармацыі і г.д. Скарга была падмацаваная шэрагам дакументаў. На думку заяўніка, такім чынам чыноўнікі груба парушылі заканадаўства аб СМІ і артыкул 198 Крымінальнага кодэксу РБ («Стварэнне перашкодаў законнай прафесійнай дзейнасці журналіста»). Старшы следчы пракуратуры Ленінскага раёну Бабруйска Сяргей Шарамет палічыў, што склад злачынства адсутнічае. Акрамя таго, 10 красавіка рэдакцыя выдання атрымала ліст за подпісам кіраўніцы Бабруйскага вузла паштовай сувязі Ніны Шэлех, якая паведала, што дамова на рэалізацыю «Бобруйскага курьера» скасоўваецца з 1 траўня. А. Санаценка звязвае гэты крок са скаргай на дзеянні мясцовых чыноўнікаў. Па звестках БАЖ, з перашкодамі ў доступе да інфармацыі і распаўсюдзе зараз сутыкаюцца недзяржаўныя выданні шмат у якіх рэгіёнах. Асабліва напружаная сітуацыя ў Бабруйску, Барысаве і Баранавічах.

Дзейнасьць спецслужбаў

Напярэдадні гадавіны аварыі на Чарнобыльскай АЭС 24 красавіка гарадзенскі дэмакратычны актывіст і праваабаронца Віктар Сазонаў быў дастаўлены ва ўпраўленьне КДБ па Гарадзенскай вобласьці, дзе быў азнаёмлены са сваёй асабістай справай. Супрацоўнікі спецслужбаў папярэдзілі В. Сазонава пра магчымыя наступствы ў выпадку працягу далейшай апазіцыйнай дзейнасьці, і ўзялі распіс за азнаямленьне з крымінальным артыкулам 342 КК РБ («Арганізацыя альбо актыўны ўдзел у групавых дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадскі парадок»).

29 красавіка ў Гародні супрацоўнікі УКДБ вобласьці затрымалі журналіста, сябра БАЖ Івана Романа. Ён зьяўляецца карэспандэнтам Радыё «Рацыя» і аўтарам часопіса «Магазын Польскі», які выдаецца апальным Саюзам палякаў у Беларусі. Журналісту вынеслі афіцыйнае папярэджаньне аб недапушчальнасьці супрацьпраўнай дзейнасьці. «Мне казалі, што я магу пісаць, але толькі пазітыўна, а калі буду даваць негатыўную інфармацыю, то гэта будзе расцэнена, як дыскрэдытацыя Рэспублікі Беларусь у замежных СМІ,» — распавёў І. Роман. Летась падобнае папярэджаньне І. Роману вынесла пракуратура.

23 красавіка завод, дзе працуе актывіст «Маладога Фронту» Антон Русін, наведаль невядомыя ў цывільным. Яны распытвалі Антона Русіна пра дзейнасьць арганізацыі, яго лідэраў і пра марш «За незалежнасьць!», які рыхтуе МФ. Адказваць на пытаньні моладзевы актывіст адмовіўся.

Звальненьні і адлічэньні па палітычных матывах

Алесь Мех, які балатаваўся кандыдатам у дэпутаты на парламенцкіх выбарах, атрымаў адмоўны адказ з Вярхоўнага Суду адносна незаконнага званьня з працы падчас выбарчай кампаніі. Выдатнаму спецыялісту з двюма вышэйшымі адукацыямі працоўнага месца ні ў самім Кобрыне, ні ў раёне не знайшлося.

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, травень 2009 году

У траўні ў Беларусі адбылося некалькі дэмакратычных акцыяў, якія праходзілі пад пільным вокам супрацоўнікаў праваахоўных органаў, з ужываньнем гвалту з іхняга боку. Так, 7 траўня ў 10 гадавіну з дня зьнікненьня апазіцыйнага палітыка былога міністра ўнутраных справаў Юрыя Захаранкі ў цэнтры сталіцы грамадскасьць правяла ланцуг салідарнасьці. Затрыманьні адбыліся перад пачаткам акцыі, а па яе заканчэньні пачалася аблава — у розных месцах Менску затрымалі каля 30 актывістаў дэмакратычнага руху. Затрыманых заводзілі ў аўтобус, дзе іх абражалі, зьбівалі супрацоўнікі міліцыі. Як выклаў у сваёй скарызе Максім Сергіец, супрацоўнікі праваахоўных органаў прыніжалі яго, пагражалі, адабралі мабільны тэлефон, а пасля білі ў жывот нагамі і рукамі, душылі. Падобныя дзеяньні міліцыянтаў суправаджаліся нецэнзурнай лаянкай. Адзін з міліцыянтаў схапіў актывіста за куртку і разарваў яе. Калі М.Сергіяца кінулі на падлогу аўтобуса тварам уніз, адзін з супрацоўнікаў міліцыі прайшоўся па ім нагамі. Астатнія затрыманых таксама ляжалі тварам уніз і іх таксама білі. Затым усіх даставілі ў Цэнтральнае РУУС, дзе праз некалькі гадзінаў вызвалілі без тлумачэньняў прычыны затрыманьня і складаньня пратаколаў. 7 траўня міліцыянты затрымалі і берасьцейскіх маладафронтаўцаў Міхася Ільіна і Юлю і Касю Пашко, якія ішлі на акцыю ў памяць аб Ю. Захаранку. З пастарунку іх таксама вызвалілі праз некалькі гадзінаў без складаньня пратаколаў. У Гомелі «ланцуг памяці Ю. Захаранкі» дэмакратычныя актывісты правялі каля будынку абласной міліцыі. У канцы траўня на яго ўдзельнікаў — старшыню Гомельскай абласной арганізацыі Аб'яднанай грамадзянскай партыі Васіля Палякова, праваабаронцу Анатоля Паплаўнага, рэгіянальнага каардынатара Руху «За Свабоду» Уладзіміра Кацору, актывістаў Юрася Захаранку і Пятра Кузьняцова былі складзеныя пратаколы аб адміністрацыйным правапарушэньні. Акрамя таго напярэдадні ўвечары кватэру У. Кацоры наведаль два міліцыянты і

прасілі падпісаць паперу пра тое, што ён папярэджаны аб адказнасці за магчымае парушэнне законаў. Грамадскі дзеяч адмовіўся гэта зрабіць.

14-га траўня «Малады Фронт» праводзіў мірную акцыю пратэсту Марш «За Незалежнасць!» супраць змены дзяржаўных сімвалаў у 1995 годзе пасля правядзення рэферэндуму. У гэты дзень у рэгіёнах адбыліся прэвентыўныя затрыманьні. У сталіцы на Кастрычніцкай плошчы супрацоўнікі ПМСП узялі ўдзельнікаў акцыі ў кола, забралі расцяжку «За Незалежнасць!», а таксама бел-чырвона-белыя сцягі і спрабавалі выціснуць удзельнікаў акцыі з плошчы. Ужывалася жорсткая фізічная сіла, міліцыянты білі нагамі ўдзельнікаў, нават дзяўчат, якія селі на асфальт на знак пратэсту.

Значная ўвага ў траўні была ськіраваная на разьвіцьцё падзеяў вакол арыштаваных у лютым былых прадпрымальнікаў з гораду Ваўкавыска. Мікалай Аўтуховіч, Юры Лявонаў і Ўладзімір Асіпенка знаходзяцца пад сьледствам, іх абвінавачваюць у наўмысных падпалах і пашкоджаньні маёмасьці, што яны абвяргаюць. Усе тры маюць праблемы са здароўем. М. Аўтуховіч знаходзіцца ў медычным ізалятары, з 16 красавіка ён праводзіць галадоўку пратэсту за кратамі з патрабаваньнем альбо тэрмінова перадаць справу ў суд, альбо зьмяніць усім тром падсьледным у гэтай справе меру стрыманьня на падпіску аб нявыезьдзе. 4 траўня з ініцыятывы «Маладога Фронту» і былых палітвязьняў распачалася «Галадоўка салідарнасці», у якой прынялі ўдзел вядомыя беларускія дэмакратычныя дзеячы прадпрымальнік Алесь Макаеў, моладзевы актывіст Андрэй Кім, экс-кандыдат у прэзідэнты Аляксандр Казулін, палітыкі Мікола Статкевіч, Лявон Баршчэўскі, Сяргей Скрабец, Міхаіл Марыніч, прадпрымальнік Сяргей Парсюкевіч, моладзевыя актывісты Наста Палажанка, Андрэй Цянюта, Мікола Дземідзенка, Арцём Дубскі, і шмат хто яшчэ далучыўся на працягу правядзеньня акцыі. М. Аўтуховіч праз адваката дзякаваў за падтрымку і прасіў маладафронтаўцаў спыніць галадоўку, бо «іх здароўе і маладосць патрэбныя для далейшага змаганьня за дэмакратыю».

Восем сябраў АГП з Горадні і Ваўкавыску былі затрыманыя 16 траўня за тое, што арганізавалі насупраць цэнтральнага рынку ў Ваўкавыску ланцуг неаб'яжавых людзей і трымалі ў руках партрэты М.Аўтуховіча. Іх абвінавачалі ў адміністрацыйным правапарушэньні, суд прызначаны на 8 чэрвеня.

У траўні Беларусь увайшла ў праграму Еўрапейскага Саюзу «Усходняе партнёрства». Як сказаў журналістам кіраўнік камітэту па міжнародных

справах Еўрапарламента Яцэк Сарынош-Вольскі, Еўразьвяз чакае, што Беларусь правядзе рэформу выбарчага заканадаўства, Крымінальнага кодэксу, заканадаўства ў галіне сродкаў масавай інфармацыі, а таксама зьменіць сваё стаўленьне да няўрадавых і рэлігійных арганізацыяў, грамадзянскай супольнасці і апазіцыі. Па словах Я. Сарынош-Вольскага, прагрэс у адносінах Еўрапейскага Саюзу і Беларусі будзе залежыць ад прагрэсу ў рэалізацыі гэтых рэформаў.

Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў

7 траўня затрыманьнямі скончыўся канцэрт гурту «Ляпіс Трубіцкой» у магілёўскім клубе «Ліга». Калі музыкі сталі выконваць кампазіцыю «Freedom Belarus», моладзь разгарнула бел-чырвона-белыя сцягі. У залу ўварваліся супрацоўнікі міліцыі і затрымалі Станіслава Сенакосава, Віталія Маркава і Аляксандра Цітова. Актывістаў даставілі ў пастарунак, дзе ўзялі тлумачэньні, аднак копіі пратаколаў апытаньня даваць адмовіліся. Па заканчэньні канцэрта міліцыянты абшуквалі і ненадоўга затрымлівалі маладых людзей, у якіх на вопратцы ды заплечніках была нацыянальная сімволіка.

12 траўня на прасьпекце Незалежнасці супрацоўнікамі міліцыі былі затрыманыя актывісты «Маладога Фронту» Павал Кур'яновіч і Вікторыя Ладзіс за распаўсюд інфармацыйных улёткаў з заклікам прыйсьці на Марш «За незалежнасць!» У РУУС Першамайскага раёну, куды даставілі маладафронтаўцаў, на П. Кур'яновіча склалі адміністрацыйны пратакол, а непаўнагадовую В.Ладзіс праз тры гадзіны адпусьцілі без складаньня пратакола. Да суду актывіст знаходзіўся ў пастарунку. 14 траўня суд Першамайскага раёну Менска аштрафаваў П.Кур'яновіча на 10 базавых велічыняў. Яго прызналі вінаватым у адміністрацыйным правапарушэньні па арт. 23.34 КаАП РБ — «парушэньне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў».

12 траўня Салігорскі суд пакараў грашовымі штрафамі мясцовых маладафронтаўцаў: Хрысьціна Самойлава — 20 базавых вялічыняў, Глеб Сноркін — 10 б.в., Ілья Нагорны — 15 б. в. (разам 60 б. в. (2 млн. 100 тыс. руб). Суддзя Бураўцоў прызнаў актывістаў вінаватымі ў парушэньні

арт. 23.34 КаАП за тое, што 5-га траўня яны выйшлі на гарадскую плошчу з расьцяжкай «Школа для ўсіх». Гэтак яны пратэставалі супраць таго, што іх аднадумца Івана Шылу не дапусьцілі да школьных экзаменаў і прымусова прызвалі ў войска. Непаўнагадовага Ільлю Шылу, які рабіў фотарэпартаж і ў акцыі ня ўдзельнічаў, адміністрацыйная камісія салігорскага райвыканкаму пакарала пазьней на 50 б.в. (1 млн. 750 тыс. руб.). Разам з тым дзеянні маладафронтаўцаў далі свой плён: Міністэрства адукацыі прызначыла І.Шылу дату здачы іспыту на 9 чэрвеня, а Міністэрства Абароны ў якасьці выключэньня дало дазвол на звальненьне І.Шылы ў гэты дзень. Нагадаем, што раней Мінабароны адмаўлялася адпусьціць прызьўніка на іспыт.

Парушэньні права на свабоду асацыяцыяў

12 траўня Міністэрства юстыцыі Беларусі адмовіла ў дзяржаўнай рэгістрацыі Партыі «Беларуская хрысьціянская дэмакратыя» (БХД). Рашэньне прынятае па выніках вывучэньня пададзеных БХД дакументаў, якія, сьцьвярджае Мінюст, утрымліваюць недакладныя звесткі. Шэраг заснавальнікаў партыі не змаглі назваць месца і дату правядзеньня сходаў, на якіх яны нібыта прысутнічалі, колькасьць прысутных на гэтых сходах людзей, а таксама прозьвішчы дэлегатаў, абраных на ўстаноўчы зьезд. Пададзеныя партыяй дакументы ўтрымліваюць таксама іншыя парушэньні, гаворыцца ў афіцыйным паведамленьні. Нагадаем, што 15 красавіка БХД ужо было адмоўлена ў рэгістрацыі, аднак 17 красавіка рашэньне аб нерэгістрацыі было прыпынена ў сувязі са зваротам у Міністэрства юстыцыі шэрагу заснавальнікаў партыі і атрыманьнем дадатковай інфармацыі, якая ўплывала на рашэньне аб дзяржаўнай рэгістрацыі. Тады ж сустаршыня БХД Павел Севярынец заявіў БелаПАН: ён «не сумняваецца ў тым, што ў рэгістрацыі БХД будзе адмоўлена». Паводле ягоных словаў, «улады баяцца легалізацыі структураў партыі, якая працуе з установамі адукацыі, царквой».

У траўні Міністэрства юстыцыі Беларусі адмовіла ў рэгістрацыі грамадскаму аб'яднаньню «Маладыя сацыял-дэмакраты — Маладая Грамада». Адмова ў рэгістрацыі абгрунтавана неадпаведнасьцю статута арганізацыі патрабаваньням заканадаўства: у прыватнасьці, статут не акрэсьлівае межы карыстаньня маёмасьцю грамадскага аб'яднаньня.

Таксама ў статуте адсутнічае парадак уліку сябраў і парадак абскарджваньня рашэньняў арганізацыі грамадскага аб'яднаньня. Нібыта не адпавядаюць патрабаваньням беларускага заканадаўства і мэты дзейнасьці, акрэсьленыя ў статуте.

21 траўня ў Гарадзенскім абласным судзе адбылося слуханьне справы па скарызе на адмову ў рэгістрацыі Гарадзенскай абласной арганізацыі БНФ. Суддзя Гарадзенскага абласнога суду вынесла рашэньне, паводле якога скарга не падлягае задавальненьню і папярэднія рашэньне аб нерэгістрацыі Гарадзенскай абласной арганізацыі Партыі БНФ застаецца ў сіле.

28 траўня прадстаўнікі Грамадскага праваабарончага аб'яднаньня «Наша Вясна» атрымалі рашэньне Міністэрства юстыцыі «Аб адмове ў дзяржаўнай рэгістрацыі грамадскага аб'яднаньня». Праваабаронцы лічаць падставы для адмовы ў рэгістрацыі незаконнымі, а само рашэньне Мінюсту палітычна матываваным і дыскрымінацыйным. Яны заявілі, што будуць зьвяртацца ў Вярхоўны Суд, ня гледзячы на тое, што раней ён двойчы ўжо займаў пазіцыю Мінюсту і адмаўляў праваабаронцам у задавальненьні скаргаў: у 2007 і 2009 гг.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

Міжнародная праваабарончая арганізацыя Amnesty International прызнала ўдзельнікаў «працэсу 14-ці» вязьнямі сумленьня. Пра гэта гаворыцца ў афіцыйным лісьце, які міжнародная арганізацыя накіравала на імя генеральнага пракурора Беларусі. Amnesty International упэўненая, што маладыя людзі былі падвергнутыя пакараньню за мірнае ажыцьцяўленьне свайго права на свабоду мірных сходаў і свабоду выказваньня меркаваньняў. У сваім паведамленьні Amnesty International называе 11 фігурантаў «працэсу 14-ці», якія на дадзены момант адбываюць пакараньне ў выглядзе абмежаваньня волі. Зараз яны фактычна знаходзяцца пад хатнім арыштам, пад пільным назіраньнем, і пры самым дробным парушэньні ў любы момант могуць апынуцца за кратамі. Прадстаўнік Amnesty International Нікаля Дакварс (Nicola Duckworth), дырэктар па справах рэгіёнаў Еўропы і Цэнтральнай Азіі, у сваім звароце да генпракурора Беларусі заклікае вызваліць фігурантаў

крымінальнай справы ад пакарання, а таксама правесці расьсьледваньне наконт зьбіцьця Аляксандра Баразенкі афіцэрам міліцыі, што адбылося 23 сакавіка. У сувязі з гэтым фактам, Amnesty International патрабуе ад генпракурора кантраляваць дзеяньні супрацоўнікаў міліцыі, якія нясуць адказнасьць за кантроль адпаведнасьці ўмоваў абмежаваньня волі, і гарантаваць, што да пералічаных арганізацыяй 11 чалавек будуць ставіцца справядліва і бесстаронна.

Парушэньні права на свабоду сумленьня

Судовая цяжба паміж царквой «Новае жыцьцё» і сталічнымі ўладамі па пытаньні зносу будынка на вул. Кавалёва, 72 цягнуцца з 2005 году. У студзені 2009 года Вышэйшы гаспадарчы суд пацьвердзіў законнасьць рашэньня Менгарвыканкаму аб канфіскацыі зямельнага ўчастку з наступным выкупам будынка царквы за 37,5 млн. рублёў. 16 сакавіка Менгарвыканкам пісьмова прапанаваў вернікам абмеркаваць пытаньне будаўніцтва новага будынка на іншым зямельным участку плошчай каля 0,4 гектара, які ў чатыры разы меней за раней вылучаны. 5 траўня вернікі на агульным сходзе аднагалосна прагаласавалі супраць гэтай прапановы, матывуючы сваю пазіцыю шэрагам складанасьцяў як матэрыяльных, так затрымкай з узьвядзеньнем новага храма. Між тым, у лісьце ад 14 траўня дырэктар маскоўскага ЖРЭА Менску Зьміцер Шашок прапанаваў царкве да 1 чэрвеня вызваліць займаемы будынак. У сваім пісьмовым адказе кіраўніцтва абшчыны заявіла аб намеры вернікаў застацца ў будынку.

Перасьлед праваабаронцаў

15 траўня абласная пракуратура перадала крымінальную справу, узбуджаную па ч.1 арт. 130 КК РБ супраць віцебскага праваабаронцы Леаніда Сьвеціка, у Віцебскі абласны суд. Пачатак яе разгляду прызначаны на 10 чэрвеня. Працэс будзе весці судзьця Галіна Урбановіч. Нагадаем, што першапачаткова праваабаронца Л. Сьвецік быў абвінавачаны адразу па двух артыкулах Крымінальнага кодэксу: распальваньне расавай, нацыянальнай ці рэлігійнай варожасьці (арт.130 КК) і паклёп у адносінах да прэзідэнта Беларусі (арт. 367 КК). Падчас правядзеньня

сьледства пракуратура зьняла абвінавачаньне па арт. 367 КК за адсутнасьцю доказаў здзяйсненьня злачынства. У праваабаронцы ўзятая падпіска аб нявыезьдзе. Сваёй віны Л.Сьвецік не прызнае і лічыць, што такім чынам яму помсцяць за праваабарончую дзейнасьць.

Звальненьні і адлічэньні па палітычных матывах

28 траўня з Баранавіцкага дзяржаўнага ўніверсітэту адлічылі першакурсніка Пятра Рузава, рэгіянальнага актывіста «Маладога Фронту». Фармулёўка «парушэньне ўнутранага распарадку» сыходзіла з факту затрыманьня і пакараньня штрафам за нанясэнне маладафронтаўцам графіці «Свабоду Аўтуховічу» на будынак гарадскога мясакамбіната. Пасьля розгаласу ў сродках масавай інфармацыі на наступны дзень студэнту патэлефанавалі з дэканата і запрасілі на размову. Рэктар С. Хачурка паведаміў, што адклікае заяву аб адлічэньні да наступнага затрыманьня. На думку П.Рузава, адной з прычынаў ягонага аднаўленьня стаўся рэзананс у СМІ: «Рэктар быў незадаволены тым, што гэты выпадак асьвятлялі СМІ, журналісты тэлефанавалі ў дэканат і г.д. Ён сказаў, што я дыскрэдытую і прыніжаю ўніверсітэт. Такая актыўная рэакцыя СМІ мне вельмі дапамагла», — патлумачыў маладафронтавец.

Парушэньні права на свабоду мірных сходаў

25 траўня ў Лідзе за парушэньне вызначанага парадку правядзеньня масавых мерапрыемстваў суд пакараў удзельнікаў антыядзернай акцыі, якая адбылася 25 красавіка. Ганну Бунько, актывістку «Маладога Фронту», судзьця аштрафаваў на дзьве базавыя велічыні, а Яўгену Рудому, сябру «Еўрапейскай Беларусі», вынес папярэджаньне, улічыўшы тое, што ён — навучэнец каледжа. Раней за ўдзел у гэтай жа акцыі быў асуджаны на адныя суткі зьнявольненьня Яўген Скрабец.

Брэсцкі гарвыканкам не задаволіў заяўку на правядзеньне пікету, прымеркаванага да дзясятай гадавіны зьнікненьня былога міністра ўнутраных справаў Беларусі Юрыя Захаранкі. Заяўнікам акцыі выступіла абласная арганізацыя АГП. Як паведаміў яе старшыня Мікалай Коўш, мэта пікетаваньня — прыцягнуць увагу грамадзянаў да фактаў грубага

парушэння ўладамі іх канстытуцыйных правоў і свабодаў, перасьледу палітычных апанентаў рэжыму. Правядзеньне акцыі планавалася на стадыёне «Лакаматэў» — гэтае месца вызначана гарвыканкамам для правядзеньня масавых мерапрыемстваў, аднак пікетаваньне было забаронена з матывіроўкай, што ў гэты час на стадыёне праходзіць футбольны турнір.

Парушэнні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

6 траўня ў Магілёўскім абласным судзе адбыўся разгляд касацыйнай скаргі рэдактара незалежнай крычаўскай газеты «Вольны горад» Сяргея Няроўнага і заснавальніка гэтага выдання Уладзіміра Кудраўцава на пастанову Чавускага раённага суду ад 17 лютага. Калегія па грамадзянскіх справах пад старшынствам намесьніка старшыні Магілёўскага абласнога суду Сьвятланы Стальмаховай з удзелам суддзяў Домніч і Маймусавай падтрымала рашэньне ніжэйшай інстанцыі аб незадавальненні зыску «Вольнага гораду» да дзяржаўнай газеты «Ленінскі кліч» аб абароне гонару, годнасьці і дзелавой рэпутацыі. Рэдактар недзяржаўнай маланакладнай газеты «Вольны горад» упэўнены, што гэта палітычна матываванае рашэньне, і чарговы раз перамагло тэлефоннае права. Нагадаем, што нагодай для зыску паслужыла серыя фельетонаў, якія ад 2005 года да 2007 году друкаваліся ў газеце Крычаўскага гарвыканкаму «Ленінскі кліч». Аўтары пасквіляў наўмысна скажалі факты з дзейнасьці грамадскіх дзеячоў, каб ачарніць іх у вачах простых людзей.

18 траўня пазаштатны карэспандэнт недзяржаўнай газеты «Бобруйскі курьер» па заданьні рэдакцыі зьвярнуўся да начальніка аддзела архітэктуры і горадабудаўніцтва Бабруйскага гарвыканкаму з просьбай аб сустрэчы. Між тым чыноўнік, які раней ня раз даваў інфармацыю «Бобруйскому курьеру», адмовіўся ад сустрэчы з журналістам, спаслаўшыся на тое, што на адной з нядаўніх нарадаў у гарвыканкаме прагучала каманда не прадастаўляць ніякіх зьвестак «Бобруйскому курьеру». Па ўсіх пытаньнях карэспандэнту выданьня прапанавалі зьвяртацца ў аддзел ідэалагічнай працы.

27 траўня дэмакратычны актывіст Алесь Зарэмбюк атрымаў адказ з Мастоўскага гарвыканкаму на сваю заяўку, у якім паведамляецца, што

для правядзеньня сустрэчы чытачоў з рэдакцыяй газеты «Наша Ніва» яны ня могуць прадставіць памяшканьне. Прычыны ня ўказваюцца.

29 траўня суд Бярозаўскага раёну Брэсцкай вобласьці вынес вуснае папярэджаньне за «парушэньне грамадскага парадку падчас правядзеньня масавага мерапрыемства» (ч.1 арт. 23.34 КаАП) карэспандэнту Радыё «Рацыя», праваабаронцы Тамары Шчапёткінай. Яе затрымалі 26 красавіка ў горадзе Бяроза па дарозе з акцыі «Сьвечка памяці», прыверкаванай да гадавіны Чарнобыльскай трагедыі, і склалі адміністрацыйны пратакол. На слуханьнях, што пачаліся 20 траўня, Т. Шчапёткіна даводзіла, што на акцыі выконвала свае прафесійныя абавязкі, аднак на момант затрыманьня журналісткае пасьведчаньне было пратэрмінавана. Прадстаўленьня доказы таго, што журналістка сапраўды і на той момант, і цяпер працуе на Радыё «Рацыя», суд да ўвагі не прыняў.

У траўні клецкі актывіст Сяргей Панамароў атрымаў адказ з мясцовай пракуратуры на сваю скаргу, дзе прыводзіў факт затрыманьня журналістак БАЖу за тое, што яны ажыццяўлялі відэаздымку ў цэнтры Клецка, і канфіскацыю ў іх апаратуры. Следчы пракуратуры сп. Канапацкі ў сваім адказе прызнаў, што супрацоўнікі Клецкага РАУС здзейснілі шэраг парушэньняў адміністрацыйна-працэсуальнага заканадаўства Беларусі, у сувязі з чым пракурор Клецкага раёну зрабіў прадстаўленьне з патрабаваньнем прыцягнуць вінаватых да дысцыплінарнай адказнасьці.

Дзейнасьць спецслужбаў і перасьлед грамадска-палітычных актывістаў

У сярэдзіне траўня на факультэт журналістыкі БДУ, дзе навучаецца актывістка «Маладога Фронту» Надзея Пякарская, прыйшлі супрацоўнікі КДБ. Праз дэканат яна была выкліканая на размову, якая цягнулася каля паўтары гадзіны. «Увесь гэты час супрацоўнікі Камітэту дзяржаўна-спэцыяльнага спрабавалі схіліць мяне да супрацы з імі: прапаноўвалі паведамляць інфармацыю пра дзейнасьць МФ, а ў абмен абяцалі, што дапамогуць мне вырашыць усе праблемы, працаўладкуюць пасля сканчэньня ўніверсітэту і г.д.» — распавяла Н. Пякарская. Імя аднаго з

наведнікаў — Юры Салаўёў. Гутарку з маладафронтаўкай правёў і дэкан факультэту С.В. Дубовік. Ён атрымаў паведамленьне з міліцыі аб затрыманьні дзяўчыны падчас акцыі 7 траўня і папрасіў тлумачэньняў. Пачуўшы ў адказ, што дзейнасьць па-за вучобай яго ня тычыцца, дэкан папярэдзіў аб наступствах — аб магчымым адлічэньні, калі затрыманьні зноў будуць мець месца.

Умовы ўтрыманьня ў месцах зьняволеньня

Арыштаваны прадпрымальнік Мікалай Аўтуховіч, які з 16 красавіка праводзіць галадоўку пратэсту супраць беззаконьня і сваволья сьледчых органаў, адсутнасьці пракурорскага нагляду за ходам расьсьледваньня сваёй справы, літаральна на адзін дзень быў пераведзены з санчасткі СІЗА ў Рэспубліканскую бальніцу МУС, бо знаходзіцца ў досыць цяжкім стане з-за праблемаў з пячонкаю. Па просьбе зьняволенага праваабаронцы Валянцін Стэфановіч і Уладзімір Лабковіч двойчы спрабавалі перадаць яму пітную ваду і двойчы атрымалі адмову. 20 траўня перадачу не прыняла адміністрацыя Рэспубліканскай бальніцы МУС на той падставе, што яны не даводзяцца М.Аўтуховічу сваякамі. 22 траўня ваду не прынялі супрацоўнікі СІЗА №1 г. Менска, паведаміўшы праваабаронцам, што ваду яны не прымаюць увогуле. І толькі 27 траўня з трэцяй спробы ўдалося перадаць некаторыя рэчы для зьняволенага — тэлеантэну, шахматы і батарэйкі. Паводле зьвестак, за час галадоўкі М.Аўтуховіч страціў больш за 15 кілаграмаў.

26 траўня абвінавачаны прадпрымальнік быў дапытаны гарадзенскім сьледчым Віталем Кухарчыкам. Па словах адваката, гаворка была агульнай і ня мела канкрэтыкі, задаваліся пытаньні пра незаконнае захоўваньне выбуховых рэчываў і агнястрэльнай зброі. Як мяркуе праваабаронца Алег Волчак, магчыма, што гэтае абвінавачаньне будзе далучана да раней выстаўленага. Разам з тым праваабаронца лічыць, што сьледчыя органы ня маюць доказаў віны абвінавачаных. «Калі б яны былі, справу перадалі б у суд, на чым настойваюць самі прадпрымальнікі», — сказаў ён.

Нагадаем, актывісты прадпрымальніцкага руху з Ваўкавыска М.Аўтуховіч, Ю.Лявонаў і У.Асіпенка былі затрыманыя 8 лютага. 18 лютага яны былі абвінавачаны на падставе арт. 218 КК (наўмыснае зьнішчэньне альбо пашкоджаньне маёмасьці).

Распальваньне нацыянальнай і расавай варожасьці

У траўні праваабаронца з Наваполацку Зьміцер Салаўёў накіраваў у гарадскую пракуратуру ўжо трэцюю скаргу з патрабаваньнем узбудзіць крымінальную справу па фактах хуліганства і распальваньня нацыянальнай варожасьці ў горадзе. Пакуль жа групоўка неанацыстаў у Наваполацку дзейнічае беспакарана. Паводле праваабаронцы, на сценах наваполацкіх дамоў перыядычна зьяўляюцца фашыстоўскія сімвалы, заклікі, якія распальваюць нацыянальную варожасьць. Пра гэта ён паведамляў у пракуратуру і ў снежні мінулага года, і два месяцы таму, у сакавіку. У абодвух выпадках мясцовая пракуратура адмовіла ва ўзбуджэньні справы. У сваёй апошняй скарге З.Салаўёў прыводзіць новыя факты, што яскрава сьведчаць аб дзейнасьці такой групоўкі і мелі месца зусім нядаўна, калі адбыліся напады на нефармальную моладзь. «Так, 9 мая ўвечары адбыўся напад на Кучарэнка А.Н., у яе адабралі значкі і пагражалі расправай», - адзначае З.Салаўёў. Ня так даўна перад гэтым некалькі падлеткаў-скінхэдаў напалі з пагрозамі на дзяўчат, актывістак мясцовай філіі Моладзі БНФ, якія вярталіся з універсітэту праз лесопарк дадому. Дзяўчаты адразу патэлефанавалі ў міліцыю, але дапамогі так і не дачакаліся».

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, чэрвень 2009 году

У чэрвені ў Беларусі прайшлі суды па палітычна матываваных крымінальных справах, сярод якіх фігуравалі моладзевыя актывісты, раней асуджаныя па «працэсе 14-ці», і праваабаронца Леанід Сьвецік. Непаўнагадовы Максім Дашук пакараны абмежаваннем волі без накіравання ва ўстанову адкрытага тыпу тэрмінам на год і тры месяцы. Нягледзячы на прыняты закон аб амністыі, яна была ўжытая толькі да аднаго фігуранта «працэсу 14-ці» лідэра «Маладых дэмакратаў» Міхася Пашкевіча. Пакараным удзельнікам леташняй прадпрымальніцкай акцыі пратэсту Алесю Стральцову і Алесю Чарнышову суд змяніў умовы адбыцця пакарання з абмежавання волі на папраўчыя работы, у выніку чаго тэрмін пакарання, які заставаўся (год, два месяцы і 15 дзён) вырас у два разы, бо адзін дзень абмежавання волі роўны двум дням папраўчых работаў.

Упершыню ўлады Беларусі ўзбудзілі крымінальную справу па арт. 193-1 КК супраць прадстаўніка рэлігійнай арганізацыі. 25-гадовы жыхар сталіцы Яўген Волкаў зьяўляецца падазроным па справе за дзейнасць ад імя незарэгістраванага «Руху яднання» (Царква Муна). Праваабаронцы занепакоеныя вяртаннем уладаў да практыкі выкарыстання гэтага артыкула.

Асамблея НДА распачала кампанію «Стоп — 193.1!». Асамблея сьцьвярджае, што за перыяд з 2005 па 2009 гады 17 сяброў незарэгістраваных арганізацыяў былі асуджаныя да турэмнага зняволення ці штрафаў па гэтым крымінальным артыкуле. Асамблея НДА лічыць, што артыкул 193.1 неабходна адмяніць, паколькі ён абмяжоўвае дзейнасць законных, у тым ліку і праваабарончых, арганізацыяў і супярэчыць палажэнням Усеагульнай Дэкларацыі Правоў Чалавека і Міжнароднаму пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах, ратыфікаваным Беларуссю.

Шведская ініцыятыва Östgruppen, якая выступае за разьвіццё дэмакратыі і правоў чалавека ва Ўсходняй Еўропе і Цэнтральнай Азіі,

асудзіла адмову беларускіх уладаў зарэгістраваць праваабарончы цэнтр «Вясна». Шведскія праваабаронцы патрабуюць ад палітычнага кіраўніцтва сваёй краіны і ЕС рэагаваць на гэтую адмову больш энергічна. Як заявіў старшыня Östgruppen Марцін Угла, «рашэнне беларускіх уладаў — гэта палітычнае рашэнне, яно сьведчыць пра тое, што рэжым ня мае намераў дэмакратызаваць Беларусь».

Абсерваторыя па Абароне Праваабаронцаў, сумесная праграма Міжнароднай Федэрацыі Правоў Чалавека (FIDH) і Сусветнай Арганізацыі Супраць Катаваньняў (ОМСТ), выступіла з заявай з нагоды адмовы ў рэгістрацыі ГПА «Наша Вясна». Абсерваторыя заклікае беларускія ўлады спыніць пераслед праваабарончай арганізацыі і даць магчымасьць яе заснавальнікам бесперашкодна ажыццяўляць сваю дзейнасць у краіне.

Пытаньне пра рэгістрацыю праваабарончай арганізацыі «Наша Вясна» стаіць асобным пунктам у рэзалюцыі ПАРЕ, прынятай 23 чэрвеня ў Страсбургу. Зьвяртаючыся да беларускіх уладаў з перакананнем, што «дыялогу можна дасягнуць толькі праз няспынны прагрэс Беларусі на шляху да выканання стандартаў Рады Еўропы», Парламенцкая асамблея Рады Еўропы заклікала ў тым ліку і да «прадастаўленьня рэгістрацыі праваабарончай арганізацыі «Наша Вясна». Праваабаронцы А. Бяляцкі, В. Стэфановіч і У. Лабковіч выступілі з адкрытай заявай, што працуюць і будуць надалей працаваць ад імя незарэгістраванага ўладамі ПЦ «Вясна».

22 чэрвеня ў Менску з афіцыйным візітам прыехала камісар па межных сувязях і Еўрапейскай палітыцы добрасуседства Беніта Ферэра-Вальднэр. Пасьля афіцыйных перамоваў еўракамісар выступіла з публічным зваротам да беларускай грамадскасці, у якім зазначыла, што Еўрасаюз і Еўракамісія чакаюць ад Беларусі выканання галоўных умоваў. Гэта — сумесная праца з Бюро дэмакратычных інстытутаў і правоў чалавека (БДІПЧ) у справе змянення выбарчага заканадаўства Беларусі; свабода СМІ; свабода сходаў; рэгістрацыя незарэгістраваных арганізацыяў і вызваленне палітзьяволеных.

23 чэрвеня Парламенцкая Асамблея Рады Еўропы выставіла маторый на сьмяротнае пакараньне як умову вяртання беларускаму парламенту статусу адмыслова запрошанага ў ПАРЭ. У адказ у афіцыйных беларускіх СМІ зьявілася інфармацыя, што судо-

вая сістэма краіны гатовая да ўвядзення мараторыю на сьмяротнае пакараньне. Пра гэта заявіў журналістам 25 чэрвеня старшыня Вярхоўнага Суду Валянцін Сукала. «Калі ў Канстытуцыі Беларусі гэты выключны від пакараньня пазначаны як часовы, то гэтая норма непазьбежна пацягне за сабой яе адмену», — зазначыў В. Сукала. З ягоных словаў, у апошнія гады, сьмяротнае пакараньне ў Беларусі ўжываецца вельмі рэдка, «таму ніякіх перашкодаў з пункту гледжаньня судовай сістэмы няма».

Між тым, на фоне падобных заяваў 29 чэрвеня Брэсцкі абласны суд прысудзіў 30-гадовага мужчыну да пакараньня сьмерцю за здзяйсненьне серыі забойстваў.

Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў

8 чэрвеня суддзя Ваўкавыскага раённага суду Сьвятлана Ланцэвіч пакарала ўдзельнікаў акцыі ў падтрымку Мікалая Аўтуховіча, якая адбылася 16 траўня, штрафамі. Кіраўнік абласной структуры АГП Юры Істомін аштрафаваны на 20 базавых велічыняў, іншыя сябры партыі Зьміцер Бандарчук, Аляксандра Васілевіч, Алег Калінкоў, Міхась Ладушка і Андрэй Ігнацюк, а таксама кіраўнік Грамадзянскага Форуму Павел Драчоў аштрафаваны на 2 базавыя велічыні кожны.

10 чэрвеня Арцёма Дубскага, асуджанага па «працэсу 14-ці» адміністрацыйная камісія Асіповіцкага райвыканкаму пакарала штрафам у памеры 25 базавых велічыняў (875 тыс. руб.). Маладафронтавец быў затрыманы 10 траўня па абвінавачаньні ў нанясеньні на гарадскім будынку надпісу «Свабоду Аўтуховічу».

10 чэрвеня суд Ленінскага раёну Менска аштрафаваў актывістаў кампаніі «Еўрапейская Беларусь» за акцыю салідарнасьці з Мікалаем Аўтуховічам: Алега Ладуцьку і Максіма Вінярскага на 30 б.в. (1 млн 50 тыс. руб), Паліну Дзьякаву — на 20 б.в. (700 тыс. руб). Акцыя была зладжаная каля будынку Адміністрацыі прэзідэнта. Пасьля затрыманьня і складаньня адміністрацыйных пратаколаў супрацоўнікі міліцыі даставілі моладзевых актывістаў у суд. Непаўнагадовую Кацярыну Людвік адпусьцілі.

22 чэрвеня суддзя Першамайскага райсуду Віцебска Валянціна Кісьмярошкіна пакарала штрафамі ў 20 б.в. (700 тыс. руб) моладзевых актывістаў Аляксея Пілевіча і Кастуся Іванова. Яны былі затрыманыя 26 красавіка напярэдадні акцыі да ўгодкаў Чарнобыльскай трагедыі. Згодна з міліцэйскімі пратаколамі, А. Пілевіч вінаваты ў тым, што нібыта не паказаў пашпарт на патрабаваньне супрацоўніка міліцыі, а К. Іваноў аказаў фізічны супраціў пры затрыманьні. Між тым, на апэратыўных відэаздымках, якія дэманстраваліся падчас працэсу, гэтыя парушэньні не былі зафіксаваныя. Суддзя грунтавалася выключна на паказаньнях сьведак—міліцыянтаў, якія праводзілі затрыманьне.

Парушэньні права на свабоду асацыяцыяў

4 чэрвеня Вярхоўны Суд Беларусі адмовіў у задавальненьні скаргі заснавальнікаў Асамблеі няўрадавых дэмакратычных аб'яднаньняў да Міністэрства юстыцыі на адмову ў рэгістрацыі. У гэты ж дзень адбылася сумесная прэс-канфэрэнцыя, у якой прынялі ўдзел старшыня рабочай групы Асамблеі НДА Сяргей Мацкевіч, прадстаўнікі ГПА «Наша Вясна» Алесь Бяляцкі і Валянцін Стэфановіч, а таксама палітолаг Юры Чавусаў. Абвешчана кампанія за адмену арт. 193.1 КК, які прадугледжвае крымінальную адказнасьць за дзейнасьць ад імя незарэгістраванай арганізацыі.

16 чэрвеня заснавальнікі Грамадскага праваабарончага аб'яднаньня «Наша Вясна» Алесь Бяляцкі, Валянцін Стэфановіч і Уладзімір Лабковіч зьвярнуліся ў Вярхоўны суд РБ са скаргай на рашэньне Міністэрства юстыцыі аб адмове ў дзяржаўнай рэгістрацыі. У сваёй скарге праваабаронцы адзначаюць, што падставы для нерэгістрацыі «Нашай Вясны» не грунтуюцца на законе, маюць дыскрымінацыйны характар і парушаюць правы і законныя інтарэсы заснавальнікаў грамадскага аб'яднаньня.

4 чэрвеня заснавальнікі праваабарончага грамадскага аб'яднаньня «Берасьцейская Вясна» даведаліся, што Брэсцкі аблвыканкам у трэці раз адмовіў ім у рэгістрацыі. Галоўнай падставай для адмовы стаў факт адозвы гарантыйнага ліста на прадстаўленьне юрыдычнага адрасу яго ўладальнікам. Насамрэч, уласніку памяшканьня патэлефанавалі з аблвыканкаму і «паралі» адазваць гарантыйны ліст. Праваабарон-

ца Уладзімір Вялічкін заявіў, што такім чынам улады пазбаўляюць грамадзянаў канстытуцыйнага права на стварэнне асацыяцыяў. 22 чэрвеня з гэтай нагоды была пададзена скарга ў абласны суд.

10 чэрвеня кіраўніцтва «Беларускай Хрысціянскай Дэмакратыі» накіравала скаргу ў Вярхоўны Суд на дзеянні Міністэрства юстыцыі падчас працэдуры дзяржаўнай рэгістрацыі БХД. Хрысціянскія дэмакраты патрабуюць зарэгістраваць партыю. На думку кіраўнікоў БХД, падставы для адмовы ў рэгістрацыі партыі зьяўляюцца незаконнымі, неабгрунтаванымі і не адпавядаюць фактычным абставінам стварэння партыі. Рашэнне Мініюсту аб адмове ў дзяржрэгістрацыі партыі БХД было прынятае 12 траўня па выніках вывучэння пададзеных БХД дакументаў, якія, на думку Мініюсту, утрымліваюць недакладныя звесткі.

15 чэрвеня Міністэрства юстыцыі ў чацьвёрты раз адмовілася рэгістраваць Партыю свабоды і прагрэсу на падставе таго, што «пра-таколы з'езду ўтрымліваюць супярэчлівыя звесткі» (у прыватнасці, Мініюст убачыў парушэнні ў вылучэнні дэлегатаў), а таксама «сьпіс заснавальнікаў мае неспраўдныя звесткі». 27 чэрвеня на паседжанні палітрады партыі было прынятае рашэнне абскардзіць нерэгістрацыю ў Вярхоўным судзе. Партыя свабоды і прагрэсу спрабуе зарэгістравацца ад 2003 года. Лідэра ПСП Уладзіміра Навасяда абураюць рэпрэсіўныя меры супраць заснавальнікаў, на якія наважыўся Мініюст. Большасць з 1011 заснавальнікаў абавязалі адказваць на апытальнік з 9 пунктаў, што супярэчыць заканадаўству. У некаторых выпадках копіі пададзеных дакументаў чыноўнікі Мініюсту накіроўвалі ў райвыканкамы і КДБ, якія ажыццяўлялі ціск на заснавальнікаў.

25 чэрвеня Галоўнае ўпраўленне юстыцыі Гарадзенскага аблвыканкаму адмовіла ў дзяржаўнай рэгістрацыі грамадскаму культурніцка-асветніцкаму аб'яднанню «Спадчына» з Бярозаўкі на падставе таго, што дакументы на рэгістрацыю нібыта не адпавядаюць дзейнаму заканадаўству. Кіраўнік арганізацыі Сяргей Трафімчык лічыць, што адмова ў рэгістрацыі сьведчыць пра нежаданьне ўладаў бачыць у прававым полі яшчэ адну легальную дэмакратычную арганізацыю. Сябры «Спадчыны» не выключаюць, што пасьля кансультацыў з юрыстамі будуць абскарджваць рашэнне ў судовым парадку.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

11 чэрвеня лідэр «Маладых дэмакратаў» Міхал Пашкевіч, асуджаны ў красавіку 2008 года да двух гадоў абмежавання волі ў межах «працэсу 14-ці», быў азнаёмы з пастановай пракурора Бярозаўскага раёну, што ў адносінах да яго прымяняецца амністыя. Агулам М. Пашкевіч вытрымаў амаль дзесяць месяцаў «хатняй хіміі». Ён стаў першым фігурантам справы, які быў датэрмінова амніставаны.

15 чэрвеня стала вядома, што суд Цэнтральнага раёну сталіцы разгледзеў прапановы супрацоўнікаў міліцыі аб змякчэнні ўмоваў адбыцця пакарання для фігурантаў «працэсу 14-ці» Алеся Стральцова і Алеся Чарнышова. Суд замяніў абмежаванне волі на папраўчыя працы, тэрмін якіх, згодна заканадаўству, павялічыўся ў два разы. Акрамя таго, актывісты мусяць сплочваць па 15% заробку дзяржаве.

15 чэрвеня Маскоўскі райсуд Менска прызнаў фігуранта «працэсу 14-ці» Максіма Дашука вінаватым у парушэнні ўмоваў адбыцця пакарання па арт. 415 КК. Паводле гэтага артыкула актывісту «Еўрапейскай Беларусі» пагражала знявольненне тэрмінам ад шасці месяцаў да трох гадоў. Прадстаўнік пракуратуры папрасіў ужыць арт. 70 КК, які прадугледжвае вынясенне пакарання ніжэй за магчымае, улічыўшы змякчаючыя абставіны: смерць бацькі і непаўнагадовы ўзрост абвінавачваемага. У выніку суддзя Кузняцова вынесла рашэнне прысудзіць М. Дашуку адзін год і тры месяцы абмежавання волі без накіравання ва ўстановы адкрытага тыпу.

Парушэнні права на свабоду сумлення

17 чэрвеня адміністрацыйная камісія Горацкага райвыканкаму пакарала ініцыятара збору подпісаў супраць будаўніцтва атамнай электрастанцыі, верніка незарэгістраванай пратэстанцкай суполкі «Свабода ў Госпаду» Пятра Маланачкіна штрафам у памеры пяці базавых велічыняў (175 тыс. руб). Яго прызналі вінаватым у парушэнні закона аб упарадкаванні і ўтрыманні тэрыторыі населенага пункту: усталяванне без адпаведнага дазволу каля свайго дома стэнду, на якім ён рэгулярна выкладаў літаратуру рэлігійнага зместу. П. Маланачкін

збіраецца абскарджваць вырак і заяўляе, што ня будзе сам ліквідоўваць стэнд. Зрабіць гэта яму ў вуснай форме загадала камісія. Пакараньне актывіст і вернік зьвязвае з дзейнасьцю антыядзернай групы ў Горках.

18 чэрвеня старэйшы следчы па найважнейшых справах пракуратуры Менску Грахоўскі вынес пастанову аб узбуджэньні крымінальнай справы па арт. 193.1 КК супраць 25-гадовага жыхара сталіцы Яўгена Волкава. Справа ўзбуджаная па факту дзейнасьці незарэгістраванай рэлігійнай арганізацыі «Рух яднаньня» (вядомай таксама як Царква Муна). 29 чэрвеня сьледчы Грахоўскі адмовіў адвакату ў прысутнасьці на допыце, чым груба парушыў арт. 62 Канстытуцыі, які гарантуе кожнаму грамадзяніну права на юрыдычную абарону.

Перасьлед праваабаронцаў

З 10 чэрвеня ў Віцебску працягваецца судовы працэс над праваабаронцам Леанідам Сьвецікам па абвінавачаньні яго ў датычнасьці да распаўсюду ў горадзе ў 2006-07 гг. лістоў з пагрозамі ад імя «віцебскай філіі «Русского Национального Единства». Юрыст ПЦ «Вясна» Валянцін Стэфановіч мяркуе, што крымінальная справа супраць Л. Сьвеціка і судовы працэс ськіраваны на тое, каб дыскрэдытаваць праваабарончы рух. Віцебскі апазіцыянер Барыс Хамайда, які атрымаў два лісты з пагрозамі ад імя РНЕ і фігуруе ў справе як пацярпелы, заявіў адвод судзі Галіне Урбановіч. Ён сказаў, што ня верыць ні ў справядлівасьць прызначаных Аляксандрам Лукашэнкам судзіяў, ні ў вінаватасьць Л. Сьвеціка. Калі суд усё ж прызнае праваабаронцу вінаватым у распальваньні міжнацыянальнай варожасьці, паводле ч.1 арт. 130 КК яму пагражае да 5 гадоў пазбаўленьня волі.

Звальненьні і адлічэньні па палітычных матывах

23 чэрвеня «Гроднасельбудпраект» не працягнула працоўны кантракт з прадстаўніком РПГА Беларуска Хельсінскі Камітэт па Гарадзенскай вобласці Раманам Юргелем. Як патлумачылі актывісту, новы кантракт з ім не заключаецца па той прычыне, што ён хварэе бранхіяльнай астмай і ня можа выконваць працоўныя абавязкі. Таксама было зазнача-

на, што праваабаронца двойчы быў прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасьці за нібыта арганізацыю несанкцыянаваных пікетаў. Менавіта апошняе Р. Юргель лічыць сапраўднай прычынай свайго фактычнага звальненьня з працы.

Парушэньні права на свабоду мірных сходаў

Менгарвыканкам не дазволіў правядзеньне акцыяў у абарону жыцця, прымеркаваных да 1 чэрвеня — Дня абароны дзяцей. Паводле адказу чыноўнікаў, які атрымаў сустаршыня БХД Аляксей Шэін, 2 чэрвеня ў Парку Дружбы народаў, дзе планавалася правесці пікет супраць абортаў у Беларусі, будзе праводзіцца добраўпарадкаваньне тэрыторыі. Сакратару БХД Дзянісу Садоўскаму паведамлілі, што акцыі каля радзільных дамоў будуць перашкаджаць грамадскаму парадку. Пікеты з мэтай прыцягненьня ўвагі насельніцтва да праблемы абортаў планаваліся ў межах кампаніі «Мощная сям'я — мощная Беларусь», якую БХД распачала са студзеня гэтага году.

25 чэрвеня судзія Цэнтральнага райсуду Гомелю Марына Дамненка пакарала ўдзельнікаў акцыі памяці Юрыя Захаранкі Васіля Папова, Пятра Кузьняцова, Юрася Захаранку і Анатоля Паплаўнага штрафам у памеры 10 базавых велічыняў. Рэгіянальнага каардынатару руху «За Свабоду» Уладзіміра Кацору асудзілі да адміністрацыйнага арышту на 3 сутак. Актывістаў АДС абвінавацілі ў парушэньні закону аб масавых мерапрыемствах. Уладзіміра Кацору арыштавалі адразу пасля заканчэньня судовага паседжаньня, ён на знак пратэсту абвесьціў галадоўку. Судовае рашэньне будзе абскарджана ў вышэйстаячай інстанцыі.

Парушэньні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

3 чэрвеня адміністрацыйная камісія Чыгуначнага райвыканкаму Віцебска аштрафавала на 3 б.в. (105 тыс. руб) распаўсюдніка незалежнай прэсы Барыса Хамайду. Ён быў затрыманы 7 траўня, як патлумачылі супрацоўнікі праваахоўных органаў, Б. Хамайда нібыта псуе зьнешні выгляд цэнтральнай часткі гораду.

26 чэрвеня Астравецкі суд пакараў штрафам у 20 б.в. (700 тыс. руб) Івана Крука. Грамадскага актывіста, ініцыятара кампаніі «Астравецкая атамная — гэта злачынства» абвінавачлі ў распаўсюдзе друкаваных выданняў без выходных дадзеных. Распаўсюд заключаўся ў тым, што 26 красавіка І. Крук сустрэў на вуліцы суседа-пенсіянера і даў яму некалькі газет з інфармацыяй пра магчымы наступствы будаўніцтва АЭС у Беларусі («Астравецкі вестнік», «Мірны атам», «Новы час», «Глыток паветра», «Вілейшчына»). Падчас працэсу І. Крук пераконваў суд, што ўсяго толькі даў пачытаць свайму суседу друкаваныя выданні, а не займаўся распаўсюдам. Аднак суд гэтае тлумачэнне да ўвагі не прыняў. Як зазначыў актывіст, дзеянні міліцыянтаў парушаюць арт. 33 Канстытуцыі РБ, якая гарантуе свабоду меркаванняў і іх выражэння, і арт. 34 пра права грамадзянаў на атрыманне дакладнай інфармацыі.

23 чэрвеня на шашы Горадня — Менск міліцыянты затрымалі чатырох гарадзенцаў: намесніка старшыні апальнага Саюза палякаў на Беларусі (СПБ) Мечыслава Яскевіча, прэс-сакратара Ігара Банцара журналіста газеты «RzeczPospolita» Анджэя Пісальніка і журналіста выдання «Gazeta Wyborcza» Андрэя Пачобута. У Шчучынскім РА-УСе іх пратрымалі тры гадзіны і адпусцілі, аднак канфіскавалі ў іх газету «Glos znad Niemna na uchodźstwie» і часопіс «Magazyn Polski», што выдаюцца СПБ. Па словах міліцыянтаў, затрыманне з'вязанае з інфармацыяй аб тым, што яны вязуць нібыта антыдзяржаўныя выданні. Цяпер экспертызу газеты і часопіса будзе рабіць аддзел ідэалогіі Шчучынскага райвыканкаму.

Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў і дзейнасць спецслужбаў

12 чэрвеня прэс-служба «Маладога Фронту» паведаміла, што распачата крымінальная справа па факце выкрадання актывістаў Насты Палажанкі і Дзяніса Карнова напярэдадні акцыі 25 сакавіка, калі невядомыя людзі вывезлі іх па-за Менск, высадзілі на трасе, а Дз. Карнова збілі і абрабавалі. Напачатку пацярпелыя падалі скаргу ў міліцыю, але атрымалі адмоўны адказ. Пасля гэтага прадстаўнікі грамадскай супольнасці звярнуліся да Генеральнага пракурора, а таксама ў шэраг дзяржаўных устаноў і замежных прадстаўніцтваў, з патрабаваннем

расьсьледаваць злачынства ў дачыненні да маладафронтаўцаў. Пад лістом падпісалася некалькі дзясяткаў вядомых палітыкаў і дзеячаў культуры.

16 чэрвеня ў Гомелі падчас несанкцыянаванага ператрасу ў актывіста «Маладога Фронту» Андрэя Цянюты канфіскавалі кампутар і літаратуру. Нагадаю, што за ўдзел у акцыі, прысьвечанай Дню роднай мовы, А. Цянюта быў прысуджаны да штрафу, які ня мог заплаціць з-за фінансавых праблемаў. Таму на кватэру да моладзевага актывіста прыйшлі судовыя выканаўцы. Пасля таго як Цянюта адмовіўся адчыняць дзьверы, яны выклікалі міліцыю. А затым выклікалі следчага. Ён без прад'яўлення санкцыі пракурора правёў ператрус.

Умовы ўтрыманьня ў месцах знявольнення

2 чэрвеня следства па справе Мікалая Аўтуховіча, Юрыя Лявонава і Уладзіміра Асіпенкі працягнулі яшчэ на месяц. 9 чэрвеня адвакат Павел Сапелка накіраваў у пракуратуру скаргу на дзеянні следчых у справе свайго падабароннага. Пра што дакладна гаворыцца ў скарге, адвакат паведамляць ня мае права, паколькі даваў падпіску аб неразгалошваньні таямніцы следства. Сустаршыні аргкамітэту арганізацыі «Абаронцы Айчыны» Аляксандр Камароўскі і Алег Волчак 29 чэрвеня паўторна запатрабавалі ад Генпракурора Рыгора Васілевіча змяніць меру стрымання ваўкавыскім прадпрымальнікам. «Калі ён памрэ, адказваць за гэта будзе пракуратура. Менавіта яна ажыццяўляе нагляд за заканадаўствам», — кажа А. Волчак. Праваабаронца настойвае на стварэнні незалежнай міжнароднай камісіі, якая правядзе экспертызу справы ваўкавыскіх прадпрымальнікаў. Следства па справе пра наўмысныя падпалы фактычна ўсе гэтыя пяць месяцаў не вялося. На 75 дзень галадоўкі Мікалай Аўтуховіч мае сур'ёзныя праблемы са здароўем.

26 чэрвеня зняволены ў магілёўскай калоніі грамадзянін ЗША Эмануіл Зэльцэр, які трымаў галадоўку ад 8 чэрвеня, прыпыніў яе да канца месяца. Пра гэта паведаміў адвакат Зьміцер Гарачка, але адмовіўся каментыраваць прычыны такога рашэння. Э. Зэльцэр пратэставаў супраць дзеянняў Менскага гарадскога суду, якія не прадстаўляў адміністрацыі

калоніі дакументы, якія неабходныя для разгляду пытання аб амністыі. Э. Зэльцэр быў арыштаваны ў сакавіку 2008 году і праз 5 месяцаў асуджаны на 3 гады зняволення паводле абвінавачання ў камерцыйным шпіянажы і падробцы дакументаў. Асуджаная разам з Э.Зэльцэрам ягоная сакратарка Уладлена Функ (Брускова), якая атрымала год турмы, у сакавіку 2009 году вышла на волю.

Сьмяротнае пакараньне

Брэсцкі абласны суд прысудзіў 30-гадовага Васіля Юзэпчука да пакараньня сьмерцю за здзяйсненьне серыі забойстваў. Ягонага 28-гадовага саўдзельніка Сяргея Гучэнку — да пажыцьцёвага зняволення з адбыццём пакараньня ў выпраўленчай калоніі асобага рэжыму.

У 20-х датах чэрвеня трое сутак запар у Гародні праходзіла акцыя «Праваабаронцы супраць сьмяротнага пакараньня». Да гэтай акцыі, ініцыяванай гарадзенскімі праваабаронцамі пазбаўленага рэгістрацыі ПЦ «Вясна», далучыліся моладзевыя актывісты БСДГ, АГП, Маладых Дэмакратаў і Грамадзянскага Форуму. На працягу трох дзён актывісты раздавалі жыхарам гораду каляндарыкі з надпісамі «Беларусь — адзіная краіна ў Еўропе, дзе да гэтага часу захоўваецца сьмяротнае пакараньне», і даводзілі ім інфармацыю пра стан, зьвязаны са сьмяротнай карай у Еўропе і Беларусі.

24 чэрвеня старшыня Камісіі па нацыянальнай бясьпецы Палаты прадстаўнікоў Віктар Гумінскі выказаў меркаваньне, што ў Беларусі могуць адмяніць сьмяротнае пакараньне. Але зробіць гэта ня дзеля патрабаваньняў ПАСЕ, а таму што беларусы зьмяніліся з часоў рэфэрэндуму 1996 году: «Я думаю, што ў нас высьпее рашэньне аб адмене сьмяротнага пакараньня без усялякіх указак ды падказак». У Палаце прадстаўнікоў створана група, якая вывучае пытаньне аб адмене сьмяротнага пакараньня і выпрацоўвае адпаведныя прапановы. ПАСЕ пра гэта ведае, сказаў В. Гумінскі. Нагадаем, на паседжаньні ПАСЕ 23 чэрвеня дэпутаты прагаласавалі «ЗА» вяртаньне Беларусі статусу спецыяльна запрашанай, аднак з умовай увядзеньня мараторыя на сьмяротнае пакараньне.

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, ліпень-жнівень 2009 году

Мінуў год з таго часу, як у г. Менску падчас сьвяткаваньня афіцыйнага дня незалежнасьці ў ноч з 3 на 4 ліпеня адбыўся выбух самаробнага прыстасаваньня, у выніку якога пацярпела больш за 50 чалавек. Начальнік управы па барацьбе з арганізаванай злачыннасьцю МУС Алег Пякарскі паведаміў Інтэрфаксу, што за год пасля выбуху на леташні Дзень незалежнасьці ў Менску ў якасьці падазраваных па гэтай крымінальнай справе прайшлі 120 чалавек, але выявілася, што ніхто з іх недатычны да выбуху.

Вінаватых спрабавалі шукаць і сярод апазіцыянераў. Беспрэцэдэнтны размах набыла кампанія па дактылоскапіі. Адбіткі пальцаў узятыя ў 1,3 мільёна чалавек (прыкладна ў 4,5 мільёнаў мужчынскага насельніцтва краіны). 12 тысяч чалавек адмовіліся ад гэтай працэдуры. Сьледства вядзецца кругласутачна, заяўляюць у кіраўніцтве МУС. Аднак самага галоўнага выніку няма — злачынцу да гэтага часу не знайшлі. Неўзабаве пасля выбуху пасады страцілі дзяржсакратар Савета Бясьпекі Віктар Шэйман і кіраўнік Адміністрацыі прэзідэнта Генадзь Нявыглас. Варта дадаць, што крымінальная справа аб выбуху вядзецца па артыкуле «злосьнае хуліганства».

Затое апазіцыйны прадпрымальнік Мікалай Аўтуховіч абвінавачваецца па артыкуле ў падрыхтоўцы тэракту. 8 жніўня споўнілася паўгода, як у Ваўкавыску па абвінавачаньню ў падпале дома міліцыянта былі арыштаваныя М. Аўтуховіч, Ю. Лявонаў і У. Асіпенка. Расьсьледаваньне справы закрытае, адвакаты вымушаныя былі даць падпіску аб неразгалашваньні сьледства. На знак пратэсту М. Аўтуховіч тры месяцы трымаў галадоўку, паставіўшы пад пагрозу ня толькі сваё здароўе, але і жыцьцё. Пасля яе спыненьня 16 ліпеня, зняволены хаця і адчувае сябе лепей, але праблемы са здароўем застаюцца.

У два апошнія летнія месяцы ліпень-жнівень буйных дэмакратычных акцыяў не праводзілася, аднак удзельнікі лакальных і рэгіянальных мерапрыемстваў па-ранейшаму падвяргаліся адміністрацыйнаму ціску: працягваліся затрыманні, суды, выносіліся штрафы і арышты, звальненні па палітычных матывах. 16 ліпеня ў Дзень Салідарнасці ў Беларусі было затрымана звыш 60 чалавек, аднак гэтым разам міліцыянты не складалі пратаколы і не даводзілі справу да судовага разбіральніцтва.

Занепакоенасць у беларускіх праваабаронцаў выклікала новае ўзбуджэнне крымінальнай справы па арт. 193-1 КК РБ «Незаконная арганізацыя дзейнасці грамадскага аб'яднання ці фонда, альбо ўдзел у іх дзейнасці» ў дачыненні да прадстаўніка незарэгістраванай рэлігійнай арганізацыі. У той жа час Генеральная пракуратура краіны не пагадзілася з аргументамі праваабаронцаў адносна несумяшчальнасці артыкула 193-1 міжнародным абавязальніцтвам Рэспублікі Беларусь у галіне правоў чалавека. Пра гэта паведамляецца ў афіцыйным адказе за подпісам намесніка генпракурора Сяргея Мышкаўца, які атрымалі прадстаўнікі міжнароднага грамадскага аб'яднання «Грамадзянская Беларусь» на сваю прапанову аб скасаванні дадзенага крымінальнага артыкула. Улады краіны не звяртаюць увагу і на патрабаванні ўжыць амністыю ў дачыненні да пакараных па «працэсу 14-ці» моладзевых актывістаў. У калонію адпраўлены з новым тэрмінам «вязень сумлення» Арцём Дубскі, адзін з фігурантаў «працэсу 14-ці».

17 жніўня сваякі зніклых беларускіх палітыкаў і незалежныя юрысты, якія працуюць па гэтых справах, склікалі спецыяльную прэс-канферэнцыю, паколькі прайшло дзесяць год з моманту выкрадання вядомых людзей, але злачынствы гэтыя так і не раскрытыя. Увесь гэты час сваякі зніклых апанентаў Аляксандра Лукашэнкі марна дабіваліся аб'ектыўнага расьсьледавання гэтых злачынстваў. Улады не зрабілі нічога для таго, каб праўда аб іх стала вядомая шырокай грамадскасці. Як заявіў падчас прэс-канферэнцыі праваабаронца Гары Паганяйла, з юрыдычнага пункту гледжання справы пра знікненні палітыкаў раскрытыя. Асобы, якіх падазраюць у здзяйсненні гэтых злачынстваў, устаноўленыя. Калі б гэта было ня так, мы б даўно атрымалі абвясненне палітычна матываванай версіі знікненняў, падкрэсліў юрыст. 17 жніўня Зінаіда Ганчар, жонка выкрадзенага ў верасні 1999

года апазіцыйнага палітыка і віцэ-прэм'ера Віктара Ганчара, разам са сваякамі іншых зніклых Вольгай Завадскай і Ульянай Захаранка, звярнулася ў Генеральную пракуратуру Беларусі са зваротам, у якім патрабуе, каб цягам бліжэйшага месяца — да 16 верасня — Генеральны пракурор Рыгор Васілевіч зрабіў публічную справаздачу аб выніках праведзенага па справе знікненняў расьсьледавання. Аднак гэты зварот Генеральная пракуратура перанакіравала ў пракуратуру Менску, пра што і паведамлілі З. Ганчар. 15 жніўня з Беларусі дэпартавалі расейскіх журналістаў, супрацоўнікаў тэлеканалу НТВ Аляксея Малкава і Юры Бабенку, якія прыехалі ў Беларусь здымаць фільм пра зніклых людзей.

Ніякіх зрухаў у сітуацыі з незалежнай прэсай і свабодай слова таксама не назіралася. Па звестках БАЖ у распаўсюд вярнулі пакуль толькі адну газету са «спісу 13-ці» — «Бобруйскі курьер», якая здолела аднавіць супрацоўніцтва з дзяржаўным распаўсюднікам пасля рэкамендацыі грамадскай Рады па СМІ.

На пачатку жніўня беларускі кансулят у Парыжы адмовіў Прэзідэнту Міжнароднай федэрацыі правоў чалавека (FIDH) Сухайр Белхасэн у атрыманні беларускай візы. Пад час свайго плануемага візіту ў Беларусь С. Белхасэн збіралася сустрэцца з прадстаўнікамі грамадзянскай супольнасці, абмеркаваць сітуацыю з дэмакратызацыяй беларускага грамадства, а таксама прыняць удзел у слуханні справы па адмове ў дзяржаўнай рэгістрацыі ГПА «Наша Вясна» ў Вярхоўным Судзе. Увосень 2007 году прэзідэнт FIDH упершыню навідала Беларусь, яна накіроўвала афіцыйныя лісты ў Міністэрства ўнутраных спраў, Міністэрства юстыцыі ды іншыя ўстановы, у якіх прасіла аб сустрэчы з кіраўніцтвам гэтых ведамстваў. Паўсюль афіцыйныя асобы праігнаравалі яе зварот.

3 жніўня прэс-служба прадстаўніцтва Еўракамісіі ў Менску распаўсюдзіла заяву, у якой выказваецца сур'ёзная заклапочанасць з прычыны чарговага сьмяротнага прысуду, вынесенага ў Беларусі. «Гэты сьмяротны прысуд быў вынесены Менскім абласным судом Андрэю Жуку. Месяцам раней быў вынесены яшчэ адзін сьмяротны прысуд», — адзначаецца ў дакуменце. Еўрасаюз зноў заклікаў Беларусь адмяніць сьмяротную кару, а для пачатку — увесці мараторый на яе прымяненне. Нагадаем, 23 чэрвеня Парламенцкая асамблея Рады Еўропы прыняла рашэнне, што

Беларусі будзе вернуты статус спецыяльнай запрошанай у арганізацыі толькі пасля ўвядзення мараторыя на смяротнае пакараньне. Тым ня менш гэта ўжо другі смяротны прысуд вынесены ў Беларусі пасля пасяджэння ПАРЕ.

Парушэнні права на свабоду асацыяцыяў

2 ліпеня Вярхоўны суд Беларусі падтрымаў рашэнне Мініюсту аб нерэгістрацыі «Маладых дэмакратаў». Заяўнікі скаргі ўпэўненыя, што падставаў для адмовы ў рэгістрацыі не было, а знойдзеныя недакладнасці ў дакументах можна было лёгка выправіць, калі б Міністэрства юстыцыі гэта дазволіла. Аднак чыноўнікі міністэрства кваліфікавалі гэта як непрадастаўленне неабходных для рэгістрацыі дакументаў. Па словах удзельнікаў працэсу з боку МХСС «Маладыя дэмакраты», яны чарговы раз пераканаліся, што дзеянні Мініюсту накіраваныя на тое, каб не дапусьціць існавання зарэгістраваных грамадскіх арганізацыяў і максімальна замарудзіць разьвіцьцё грамадзянскай супольнасці ў краіне.

22 ліпеня Вярхоўны суд Беларусі не задаволіў скаргу партыі БХД на Міністэрства юстыцыі. Такое рашэнне прыняў судзьця Валерый Самалюк. Сустаршыня БХД Аляксей Шэін лічыць, што «прычыны адмовы ў дзяржаўнай рэгістрацыі палітычныя, што лішні раз падцьвярджаецца той кампаніяй уціску на заснавальнікаў БХД, што ініцыявалася Міністэрствам юстыцыі разам з органамі КДБ, МУС і мясцовымі выканкамамі». «БХД — партыя, якая існуе дэ-факта. Сваю дзейнасць яна працягне і пры адсутнасці дзяржаўнай рэгістрацыі», — адзначыў адказны сакратар партыі Дзяніс Садоўскі. Кіраўніцтва партыі мае намер зноў паўтараць падачу дакументаў на рэгістрацыю.

21 ліпеня судзьця Ніна Усыцімчук Берасьцейскага абласнога суду адмовіла ў задавальненьні скаргі заснавальнікам абласнога праваабарончага цэнтру «Берасьцейская Вясна» на адмову ў дзяржрэгістрацыі. Гэта ўжо другая адмова на працягу году, і падставай для яе стала адкліканьне гарантыйнага ліста на прадастаўленьне памяшканьня пад юрыдычны адрас падчас знаходжаньня дакументаў на рэгістрацыі, пра што праваабаронцам не было паведамлена.

12 жніўня Вярхоўны суд Беларусі пакінуў без задавальненьня скаргу заснавальнікаў ГПА «Наша Вясна» на адмову Міністэрства юстыцыі ў дзяржаўнай рэгістрацыі аб'яднаньня. Трэцяя спроба легалізацыі дзейнасці завершылася нічым, нягледзячы на тое, што аргументы чыноўніка Мініюсту былі неабгрунтаванымі і надуманымі. Таму праваабаронцы прынялі рашэнне больш не прымаць захадаў дзеля рэгістрацыі, а зьвярнуцца ў Камітэт па правах чалавека ААН са скаргай на сістэмную дыскрымінацыю ў праве на свабоду асацыяцыяў. Па словах віцэ-прэзідэнта Міжнароднай федэрацыі правоў чалавека Алеся Бяляцкага, кіраўніка ліквідаванага ПЦ «Вясна» і зноў абранага старшыні «Нашай Вясны», падчас апошняй спробы працэсу рэгістрацыі для праваабаронцаў меў ня меншае значэнне за сам факт рэгістрацыі. Заснавальнікам аб'яднаньня такім чынам удалося паказаць увесь механізм уціску дзяржавы на свабоду асацыяцыяў у Беларусі.

Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў

1 ліпеня суд Цэнтральнага раёну Менску пакараў затрыманых напярэдадні актывістаў грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Максіма Вінярскага і Уладзіміра Кумца штрафамі ў памеры 10 базавых велічыняў. За вывешваньне расьцяжкі з патрабаваньнем «Свабоду Аўтуховічу!» супрацоўнікі міліцыі склалі адміністрацыйныя працякі па артыкуле за «дробнае хуліганства»: нібыта яны нецэнзурна выказваліся і зьневажалі супрацоўнікаў праваахоўных органаў. У судзе падстаўны сьведка пацьвердзіў гэтыя факты.

На пачатку ліпеня судзьця Бялінскі Ленінскага райсуду Горадні пакараў моладзевых актывістаў Рамана Швабу і Яўгена Гатальскага штрафам у памеры 5 базавых велічыняў за распаўсюд антыкрызіснай праграмы. Абвінавачаньне было прад'яўлена па арт. 21.14 КаАП — парушэнне правілаў утрыманьня населеных пунктаў. У пастарунку ў хлопцаў таксама ўзялі адбіткі пальцаў. Акрамя таго сябра Гарадзенскага МФ Я. Гатальскага выклікалі на размову з адміністрацыяй Політэхнічнага каледжу, дзе ён навучаецца, на якой акрамя кіраўніцтва навучальнай установы прысутнічалі прадстаўнікі ідэалагічнай вертыкалі і супрацоўнікі КДБ. Яны пагражалі навучэнцу адлічэннем з каледжу.

22 ліпеня суддзя Гомельскага абласнога суду Дзьмітры Улога адхіліў касацыйныя скаргі пяці дэмакратычных актывістаў — У. Кацоры, В. Палякова, Ю. Захаранкі і А. Паплаўнага, пакараных 25 чэрвеня штрафамі і арыштам за акцыю памяці гвалтоўна зьніклага генерала Юрыя Захаранкі.

За ўдзел у пікеце каля помніка 1000-годдзю Берасьця (дарэчы, горад адзначыў свае 990-я ўгодкі), што адбыўся 17 жніўня, суд Ленінскага раёну гораду пакараў краязнаўца Дзяніса Турчаныяка штрафам у памеры 40 базавых велічыняў (1 млн 400 тыс. руб.) і маладафронтаўца Міхася Ільіна штрафам у памеры 4 б.в. (140 тыс. руб). Пікет і раздача ўлётак з прапановай да ўладаў вярнуць людзям грошы, ахвяраваныя на помнік, праводзіўся з прычыны таго, што зроблены помнік у канцэпцыі моцна адрозьніваецца ад практнага, на які людзі часта «ў прымуова-добрахвотным парадку» здавалі грошы. Агульны каштарыс помніка склаў каля 1,8 мільярда рублёў. Аб апал помніка зьмешчаныя 12 бронзавых дошак, на якіх каратка напісаная гісторыя Берасьця. Надпісы выкананыя па-беларуску, але было зроблена 75 памылак. «Гэта — трыумф непісьменнасьці! — зазначыў кандыдыт філалагічных навук Юрась Бушлякоў.

12 жніўня Чыгуначны райсуд Віцебска за спробу вывесіць у Дзень салідарнасьці 16 ліпеня бел-чырвона-белы сьцяг на мосьце праз Заходнюю Дзвіну аштрафаваў на 5 б.в. (175 тыс. руб) актывіста «Маладой Беларусі» Тараса Сургана. Суддзя Уладзіслаў Шырокаў кіраваўся міліцэйскім пратаколам, у якім было напісана, што Т. Сурган праводзіў несанкцыянаваны пікет. Адміністрацыйнае папярэджаньне таксама атрымаў актывіст «Маладой Грамады» Валеры Раманенка. Ён быў абвінавачаны ў дачыненні да зьяўленьня на мосьце расьцяжкі са словамі «Свабоду палітвязьням!». Разам з Т. Сурганам і В. Раманенкам 16 ліпеня ў Віцебску таксама былі затрыманыя Кацярына Аляксеева і Філіп Шаўроў.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

7 ліпеня Асіповіцкі раённы суд пакараў фігуранта «працэсу 14-ці» маладафронтаўца Арцёма Дубскага пазбаўленьнем волі на адзін год

калоніі. Моладзевага актывіста абвінавацілі па арт. 415 КК у парушэньні правілаў адбыцьця пакараньня, калі ён зьехаў без дазволу ўчастковага інспектара ва Ўкраіну. У зале суду Дубскі быў узяты пад варту, а 13 ліпеня пераведзены ў Бабруйскі СІЗА, дзе знаходзіўся да перагляду крымінальнай справы вышэйшай інстанцыяй. На знак пратэсту супраць жорсткіх умоваў утрыманьня 20 ліпеня ён абвясціў галадоўку. Праз тры дні Дубскі спыніў свой пратэст і паведаміў, што стаўленьне да яго зьмянілася да лепшага.

13 ліпеня сябры міжнароднай Сеткаі Дамоў правоў чалавека зьвярнуліся да беларускіх уладаў з заклікам неадкладна вызваліць моладзевага актывіста. У сваім лісьце праваабарончыя арганізацыі розных краінаў таксама заклікалі кіраўніцтва Беларусі адмовіцца ад практыкі палітычна матываванага перасьледу грамадзянаў краіны і цалкам адмяніць пакараньне ўсім фігурантам «працэсу 14-ці». Нагадаем, што Арцём Дубскі прызнаны міжнароднай праваабарончай арганізацыяй Amnesty International «вязьнем сумленьня». У адпаведнай заяве арганізацыі ягонае прозьвішча стаіць сярод 11 асуджаных да абмежаваньня волі па «працэсу 14-ці».

20 жніўня судовая калегія Магілёўскага абласнога суду адмовілася задаволіць касацыйную скаргу Арцёма Дубскага на прысуд, вынесены Асіповіцкім раённым судом, і зьмяніць яму меру пакараньня. Асуджанага на паседжаньне не прывезьлі.

28 жніўня з Бабруйскага СІЗА А. Дубскага перавялі ў адну з калоніяў Магілёўскай вобласьці.

12 жніўня фігурант «працэсу 14-ці» Аляксандр Баразенка даведаўся, што ён амніставаны. Між тым асуджаны ўдзельнік студзеньскіх падзеяў 2008 году Алесь Стральцоў ня можа дамагчыся амністыі: Менскі гарадскі суд не задаволіў ягоную скаргу на пастанову суду Цэнтральнага раёну ад 15 чэрвеня 2009 году. Дадзеная судовая пастанова зьмякчае пакараньне, ад якога асуджаны ўжо павінен быў быць вызвалены ў адпаведнасьці з законам «Аб амністыі». У афіцыйным лісьце за подпісам старшыні Пуцілы паведамляецца, што пастанова суду Цэнтральнага раёну зьяўляецца «законнай і абгрунтаванай», таму «падставаў для задавальненьня скаргі і прынясьня пратэсту з мэтай адмены пастановы няма». Беларускія праваабаронцы патрабуюць адназначнай амністыі для ўсіх фігурантаў «працэсу 14-ці», з такім жа патрабавань-

нем выступае і міжнародная супольнасць. Між тым на дадзены момант амніставаныя чацьвёра з пакараных — Міхал Пашкевіч, Міхаіл Субач, Павал Вінаградаў і Аляксандр Баразенка.

12 жніўня ў Берасьці супрацоўнікі міліцыі затрымалі кіраўніка мясцовай філіі «Маладога Фронту» Міхася Ільіна. З пастарунку актывіста даставілі ў пракуратуру, дзе пракурор уручыў яму прадпісаньне з папярэджаньнем за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі і магчымасьці паводле заканадаўства прыцягненьня да крымінальнай адказнасьці паводле арт. 193-1 КК Беларусі.

Перасьлед праваабаронцаў

16 ліпеня судзьця Віцебскага абласнога суду Галіна Урбановіч прызнала праваабаронцу Леаніда Сьвеціка вінаватым у здзяйсненьні злачынства, прадугледжанага арт. 130 КК Беларусі (распальваньне нацыянальнай і расавай варожасьці) і пакарала яго штрафам у памеры 900 базавых велічыняў. Акрамя таго, суд абавязаў Сьвеціка кампенсаваць маральную шкоду старшыні віцебскай філіі праўладнага Саюзу пісьменьнікаў Беларусі Тамары Красновай-Гусачэнка. Памер кампенсацыі — 1 мільён рублёў.

Парушэньні права на свабоду мірных сходаў

У ліпені сталічныя ўлады двойчы не далі дазволу на правядзеньне пікету ў падтрымку бяздомных жывёлаў. Акцыя планавалася на 10-11 ліпеня, а затым на 31 ліпеня — 1 жніўня каля Пункту адлову і часовага ўтрыманьня сабак і катоў «Фаўна горада». Сваё рашэньне Менгарвыканкам патлумачыў першы раз «неадпаведнасьцю заяўкі «Закона аб масавых мерапрыемствах Беларусі», а другі раз — нібыта акцыя будзе «ствараць перашкоды пешаходнаму і транспартнаму руху». Між тым падчас пікету арганізатары мелі намер заявіць пра неабходнасьць прыняцьця закона аб абароне жывёлаў ад жорсткага абыходжаньня. Яны прапануюць стварыць у Беларусі дзейную праграму адлову, стэрылізацыі і пошуку новых гаспадароў для бяздомных жывёлаў, выступаюць за разьвіцьцё валанцёрскага руху, стварэньне муніцыпальных доўгачасовых прытулкаў

для катоў і сабак, настойваюць на стварэньні адукацыйных праграмаў для насельніцтва. Меркавалася, што ў пікеце возьмуць удзел да 50 чалавек. Абаронцы жывёлаў маюць намер абскардзіць дзеянні службовых асобаў Менгарвыканкаму ў судовым парадку.

13 жніўня Гарадоцкі райсуд прызнаў старшыню Гарадоцкай арганізацыі Партыі БНФ Леаніда Аўтухова вінаватым у арганізацыі несанкцыянаванага масавага мерапрыемства і пакараў штрафам у памеры 40 б.в. (1 млн 400 тыс. руб). 27 чэрвеня мясцовыя апазіцыянеры выйшлі на цэнтральную плошчу райцэнтру з нацыянальнымі сьцягамі, каб павіншаваць гараджанаў з чарговымі ўгодкамі прыняцьця Дэкларацыі аб суверэнітэце Беларусі. Афіцыйныя ўлады адмянілі сьвята пасля рэфэрэндуму 1996 году, а Дзень незалежнасьці пачалі адзначаць у Дзень вызваленьня Менска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў 3 ліпеня.

У жніўні менскія ўлады забаранілі пікет у абарону сацыяльных правоў грамадзянаў ва ўмовах эканамічнага крызісу, які меркавалі правесці актывісты гарадской арганізацыі Партыі камуністаў Беларусі 21 жніўня на плошчы Якуба Коласа. Нягледзячы на забарону, сацыяльная кампанія будзе працягвацца, кажа Сяргей Вазняк. Калі ўлады не дазваляюць пікеты, то камуністы самі пойдучь на прахадныя заводаў, каб раздаваць рабочым інфармацыю пра антыкрызісныя прапановы АДС.

Парушэньні прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

14 ліпеня пракуратура Менскай вобласьці ў асобе пракурора Аляксандра Архіпава вынесла папярэджаньні за «незаконную журналісцкую дзейнасьць» сябрам ГА БАЖ Аксане і Аляксандру Калінкіным. На годай для папярэджаньня паслужыла іх супрацоўніцтва з расейскім «Телеканалом благих новостей» (ТБН). Пракуратура пералічыла, якія рэпартажы журналістаў дэманстраваліся ў эфіры ТБН: сьвяткаваньне каталіцкай Пасхі, некалькі духоўна-асьветніцкіх акцыяў, прэзентацыя інфармацыйна-адукацыйнага рэлігійнага цэнтру ў сталіцы і г.д.

20 ліпеня рэдакцыя незалежнага выданьня «Барысаўскія навіны» атрымала адмоўны адказ з мясцовага райвыканкаму на запыт аб

акрэдытацыі. У лісьце за подпісам в.а.старшыні Юрыя Шылягіна адзначана, што на кожнае з мерапрыемстваў рэдакцыям СМІ высылаецца запрашэньне, ажыццяўляецца разавая акрэдытацыя, і таму акрэдытацыя журналістаў магчымая «на агульных падставах па вышэйгаданай схеме». Гэты адказ амаль даслоўна дублюе ліст, які некалькімі днямі раней прыйшоў у рэдакцыю з галоўнага ідэалагічнага ўпраўленьня Менаблвыканкаму. Па словах галоўнага рэдактара газеты Анатоля Букаса, прапанаваная «схема» акрэдытацыі СМІ, якую апісваюць у сваіх лістах рэнныя і абласныя чыноўнікі, не працуе, таму гэтыя лісты — проста адпіскі.

29 ліпеня пракуратура Гарадзенскай вобласці вынесла афіцыйнае папярэджаньне галоўнаму рэдактару часопіса «Магазын польскі» («Magazyn Polski») Ігару Банцэру. Падставай стала прафесійная дзейнасьць журналіста, і той факт, што часопіс непрызнанага ўладамі Саюза палякаў на Беларусі (СПБ) не ўтрымлівае выходных дадзеных, якія патрабуе беларускае заканадаўства. Між тым, «Магазын польскі» выдаецца ў такім фармаце ўжо 5 гадоў, і за ўвесь гэты час ніякіх прэтэнзіяў да яго не было. На думку рэдактара, папярэджаньне насамрэч выкліканае зьместам травеньскага нумара, канфіскаванага напрыканцы чэрвеня супрацоўнікамі міліцыі. На вокладцы выданьня зьмешчаны калаж з выявай прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі ў вобразе расейскага цара Аляксандра III. Акрамя гэтага, у азначаным нумары быў надрукаваны крытычны артыкул Анджэя Пісальніка пра магчымую пераёмнасьць улады на Беларусі. Публікацыя называлася «Коля павінен стаць прэзідэнтам». Гэтая гісторыя сапраўды атрымала працяг: журналіст польскай газеты «Rzeczpospolita», сябра СПБ А. Пісальнік неўзабаве таксама атрымаў папярэджаньне пракуратуры Гарадзенскай вобласці. На думку пракуратуры, перавозка незарэгістраваных выданьняў (газеты «Głos znad Niemna na uchodźstwie» і часопіса «Magazyn Polski», якія знаходзіліся ў аўтамабіле журналіста і былі канфіскаваныя пры даглядзе машыны), зьяўляецца парушэньнем заканадаўства.

21 жніўня сябра БАЗ Вольга Шарапкіна з Магілёва атрымала папярэджаньне ад пракуратуры Чавускага раёну за дзейнасьць без акрэдытацыі. Нагодай для пакараньня, са слоў журналісткі, стаў сюжэт пра чавускі дзіцячы прытулак, які зьявіўся на сайце недзяржаўнага тэлеканалу «Белсат».

У канцы ліпеня рэдакцыя часопіса «ARCHE» атрымала ліст за подпісам дырэктара РУП «Белсаюздрук» Ігара Дудзіча, у якім зазначаецца, што цяпер «адсутнічае магчымасьць распаўсюджаньня часопіса праз гандлёвую сетку з прычыны надзвычай высокай яе насычанасьці перыядычнымі выданьнямі, у тым ліку масава палітычнай і літаратурна мастацкай тэматыкі». Галоўны рэдактар «ARCHE» Валер Булгакаў мяркуе, што застаюцца няроўныя ўмовы для распаўсюду прэсы. Так 11 жніўня галоўны рэдактар недзяржаўнай грамадска-палітычнай газеты «Снплюс» Васіль Зданюк атрымаў афіцыйны ліст за подпісам гендырэктара РУП «Белпошта» Юрыя Комара ў якім паведамляецца, што дзяржаўнае паштовае прадпрыемства-манапаліст адмовілася без тлумачэньня прычыны ўключыць газету ў падпісны каталог на 2-е паўгоддзе 2009 году. Брэсцкі філіял «Белпошты» за подпісам кіраўніцы Валянціны Пух таксама адмовіў у вяртаньні падпіскі рэдакцыі незалежнай газеты «Ганцавіцкі час».

17 ліпеня каля праходной «БелАЗа» за спробу раздаць недзяржаўную газету «Новы час» супрацоўнікі Жодзінскай міліцыі затрымалі шэсьцярых актывістаў АГП і канфіскавалі каля 500 асобнікаў друкаванага выданьня. Уладзімір Казак, Аляксандр Сергіенка, Сяргей Ключоў, Аляксандр Сцепаненка, Раман і Аляксей Багдановічы былі дастаўленыя ў пастарунак, дзе быў складзены пратакол выняцьця. Лідэр АГП Анатоля Лябедзька адмыслова прыехаў, каб раздаць рабочым інфармацыйныя матэрыялы: «Новую газету» і брашуры пра антыкрызісныя захады, якія прапануюць прадстаўнікі дэмакратычнага руху. Ён распавёў, што 14 супрацоўнікаў міліцыі і КДБ чакалі актывістаў, каб не дапусьціць распаўсюду дэмакратычнай літаратуры. У сувязі з гэтым А. Лябедзька накіраваў зварот на імя міністра ўнутраных справаў Анатоля Куляшова з просьбай правесці расьсьледваньне інцыдэнту і вярнуць незаконна канфіскаваную інфармацыйную прадукцыю.

Парушэньні права на свабоду сумленьня

14 ліпеня судзьця гораду Баранавічы і Баранавіцкага раёну Аксана Сахраман аштрафавала на 10 б. в. царкву «Новае пакаленьне» аб'яднаньня абшчын хрысьціян поўнага Евангелья за «нестатутную дзейнасьць». Пратакол аб адміністрацыйным правапарушэньні па ч. 1 арт. 9.9 КаАП быў

складзены 21 чэрвеня вядучым спецыялістам аддзела па ідэалагічнай працы Баранавіцкага гарвыканкаму Сяргеем Пузікавым. Пракакол быў складзены толькі на падставе рэкламнага праспекту.

12 жніўня суддзя Чыгуначнага райсуду Гомелю Віталь Козыраў пакараў штрафам у памеры 30 б.в. (1 млн 50 тыс. руб.) кіраўніка рэлігійнай суполкі «Сьведкі Іеговы» Юрыя Рашэтнікава. Падставай паслужыў факт правядзеньня 21 ліпеня вобшуку ў прыватнай хаце, дзе зьбіраліся вернікі і прыхільнікі неапратэстанцкай рэлігійнай суполкі. Паколькі ўдзельнікі сустрэчы адмовіліся ўпуськаць міліцыянтаў без яго-нага ўладальніка, супрацоўнікі праваахоўных органаў выклікалі нарад мясцовага МНС, з дапамогай «баўгаркі» расьпілавалі замок і ўвайшлі ў хату. Яны забралі музычную апаратуру і склалі на Ю. Рашэтнікава пракакол аб парушэньні парадку арганізацыі масавага мерапрыемства.

20 жніўня стала вядома, што Менская гарадская пракуратура спыніла крымінальную справу супраць Яўгена Волкава, узбуджаную па арт.193-1 КК РБ, «у сувязі з адсутнасьцю складу злачынства». У чэрвені верніка абвінавачалі ў дзейнасьці ад імя незарэгістраванага рэлігійнага аб'яднаньня «Рух яднаньня» (Царква Муна), што стала першай крымінальнай справай супраць прадстаўнікоў незарэгістраваных рэлігійных арганізацыяў ад моманту ўступленьня ў дзеянне артыкула 193-1 у 2006 годзе.

Звальненьні і адлічэньні па палітычных матывах

У ліпені студэнт-завочнік Берасьцейскага педагогічнага ўніверсітэта, актывіст Партыі БНФ Аляксандр Страчук атрымаў паведамленьне, што з ім ня будзе працягнуты працоўны кантракт, які заканчваўся 7 жніўня. Ён працаваў у Кобрынскай ЖКГ на працягу году і ня меў прэтэнзіяў да працы з боку кіраўніцтва прадпрыемства. Сваё звальненьне А.Страчук зьвязвае з адмоваю ад уступленьня ў праўладную арганізацыю «Белая Русь», бо такое сяброўства супярэчыць ягоным палітычным поглядам.

У ліпені сябра Моладзі БНФ Паўла Чудука адлічылі з другога курсу тэалагічнага факультэту БДУ нібыта за «акадэмічную непасьпяхо-васьць». Па ягоных словах, непрыемнасьці пачаліся пасля таго, як ён

зьездзіў у Швецыю ў якасьці назіральніка за выбарамі Еўрапарламенту. Пасьля вяртаньня ў Менск 9 чэрвеня П.Чудука адразу выклікалі ў дэканат, дзе паказалі фотаздымкі з сёлетняга Чарнобыльскага шляху з ягоным удзелам. На словах актывісту патлумачылі, што сумяшчаць палітычную і грамадскую дзейнасьць з вучобай у тэалагічным інстытуце, рэктарам якога зьяўляецца мітрапаліт Філарэт, немагчыма. Пазьней выкладчыкі рэлігіязнаўства і нямецкай мовы не пагадзіліся паставіць яму залік, што і паслужыла фармальнай падставай для адлічэньня.

Напрыканцы жніўня дырэктар Лукомльскай ГРЭС папярэдзіў лідэра першаснай арганізацыі Беларускага незалежнага прафсаюза Аляксея Габрыэля, што кантракт з ім працягнуты ня будзе з-за актыўнай прафсаюзнай дзейнасьці. Па словах намесьніка старшыні Беларускага кангрэсу дэмакратычных прафсаюзаў (БКДП), інфармацыя пра супрацьпраўныя дзеянні кіраўніцтва Лукомльскай ГРЭС будзе даведзена да ведама Міністэрства працы і сацыяльнай абароны. На думку кіраўніцтва незалежнага прафцэнтру, Мінпрацы павінна неадкладна праінфармаваць наймальнікаў пра тое, што Беларусь пазбавілі гандлёвых прэферэнцыяў менавіта з-за парушэньняў правоў прафсаюзаў, а таксама пра тое, што ўрад надзвычай зацікаўлены ў вяртаньні гэтых ільгот.

Умовы ўтрыманьня ў месцах зьняволеньня

1 ліпеня амерыканскі адвакат Эмануіл Зэльцэр, памілаваны Аляксандрам Лукашэнкам 30 чэрвеня, прыляцеў у Нью-Ёрк і даў сваё першае інтэрв'ю Радыё Свабода. На пытаньне, як з ім абыходзіліся ў ізалятары КДБ і пазьней у турмах, ці сапраўды зьбівалі, катавалі і спрабавалі шантажаваць, ён адказаў, што яму не давалі лекаў, без якіх ён ня мог абысьціся як чалавек, які мае хронічныя захворваньні. Фізічнае ўздзеянне таксама пацьвердзіў. Увогуле пра знаходжаньне ў ізалятары КДБ у Э. Зэльцэра — самыя горшыя ўспаміны. «Беларусь — нашчадак самага горшага, што было ў СССР. Пра што можна казаць: у кожнага сьледчага ў кабінце вісіць партрэт Дзяржынскага. Гэта ж забойца! Нідзе ў краінах СНД я не сустракаў арганізацыі з гэтай жахлівай назвай «КГБ», толькі ў Беларусі. Паўсюль здолелі перайменаваць, бо вельмі жахлівае слова, гучыць як «гестапа». «Увогуле такое ўражаньне, што там да 90% сядзіць тых, хто альбо патрапіў туды з-за беззаконья, альбо

з нерэальнымі тэрмінамі. 99% іх у Англіі, ЗША і гэтак далей проста не былі б у турме,» — падсумаваў былы вязень «амэрыканкі». Паводле Э. Зельцэра, турэмная сістэма Беларусі цалкам не адпавядае заходнім стандартам гуманнага абыходжаньня з вязьнямі. Ён адзначаў дрэнныя ўмовы, адсутнасьць рэальнай медычнай дапамогі і як зьяву апошняга часу — суцэльнае беспрацоўе вязьняў.

3 ліпеня тэрмін сьледства па справе ваўкавыскіх прадпрымальнікаў Мікалая Аўтуховіча, Юрыя Лявонава і Уладзіміра Асіпенкі скончыўся і зноў быў працягнуты. 16 ліпеня М. Аўтуховіч спыніў галадоўку пратэсту, якая доўжылася 91 дзень з 16 красавіка. За гэты час арыштаваны схуднеў больш як на 35 кг і знаходзіўся ў надзвычай рызыкаўным стане.

8 жніўня споўнілася паўгода з моманту затрыманьня ваўкавыскіх прадпрымальнікаў, сьледства ў чарговы раз было падоўжана яшчэ на 2 месяцы, аднак адзін з арыштаваных Ю. Лявонаў вызвалены да суду пад падпіскі аб нявыезьдзе і аб неразгалашваньні таямніцы сьледства. У сувязі з гэтым усё, што тычыцца дадзенай крымінальнай справы і вылучаных абвінавачаньняў, застаецца для грамадскасьці закрытым. Нагадаем, М.Аўтуховіч, Ю.Лявонаў і У.Асіпенка былі затрыманыя 8 лютага, праз 10 дзён ім было выстаўлена абвінавачаньне на падставе арт. 218 КК (наўмыснае знішчэньне альбо пашкоджаньне маёмасьці). 23 чэрвеня ў дачыненні да М.Аўтуховіча і, як паведаміла МУС, «іншых асобаў» распачата справа на падставе арт. 359 КК (тэрарыстычны акт) у выглядзе падрыхтоўкі (арт. 13). Беларускія праваабаронцы не выключаюць палітычнага падтэксту крымінальнай справы і, улічваючы цяжкасьць прад'яўленых абвінавачваньняў, патрабуюць адкрытага судовага працэсу.

Сьмяротнае пакараньне

22 ліпеня суд Менскай вобласьці вынес пакараньне забойцам работнікаў СВК «Бальшавік Агра» (Салігорскі раён). Адзін са злачынцаў, Андрэй Жук, асуджаны да сьмяротнага пакараньня.

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, верасень 2009 году

Верасень завяршаў дадатковы паўгадавы тэставы перыяд, які быў дадзены беларускім уладам для правядзеньня дэмакратычных зьменаў у краіне. Між тым, па меркаваньні прадстаўнікоў беларускіх дэмакратычных структураў, рэальных крокаў для паляпшэньня сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі зроблена не было, і асноўныя свабоды, уласцівыя дэмакратычнаму грамадству, такія як свабода мірных сходаў, свабода асацыяцыяў, свабода слова, свабода сумленьня, у Беларусі былі абмежаваныя. Так, 24 верасня падчас брыфінгу для прадстаўнікоў міжнародных місій і журналістаў кіраўнік Рабочай групы Асамблеі НДА Сяргей Мацкевіч канстатаваў, што ў дачыненні да трох пунктаў, на якіх настойваў Еўразьвяз, а менавіта — адмена артыкулу 193.1 Крымінальнага кодэксу, вырашэньне праблемаў з рэгістрацыяй грамадскіх арганізацыяў і ўвядзеньне ільготных ставак арэнды для іх, прагрэсу не заўважаецца. За сакавік-верасень 2009 году з адмовамі ў рэгістрацыі сутыкнуліся шматлікія моладзевыя і праваабарончыя грамадскія аб'яднаньні, прычым у абсалютнай большасьці выпадкаў адмовы зьяўляюцца сумнеўнымі і відавочна абумоўленыя палітычнай воляй уладаў, якія імкнуцца не дапусьціць легальнага існаваньня НДА.

У верасьні ў Менску былі жорстка падаўленыя мірныя акцыі, удзельнікі якіх былі зьбітыя супрацоўнікамі праваахоўных органаў. 9 верасня ў цэнтры сталіцы на Кастрычніцкай плошчы была асабліва жорстка разаганная мірная акцыя пратэсту супраць уводу расейскіх войскаў на тэрыторыю Беларусі. Яна праходзіла пад лозунгам «Не — расейскай акупацыі! Жыве Беларусь!» і была прымеркаваная да пачатку сумесных беларуска-расейскіх вайсковых вучэньняў «Захад-2009». Супрацоўнікамі міліцыі былі затрыманыя каля 30 чалавек, 17 з якіх пазьней былі прыцягнутыя да адміністрацыйнай адказнасьці ў выглядзе штрафаў за ўдзел у несанкцыянаваным масавым мерапрыемстве. Пры гэтым затрыманьні суправаджаліся выкарыстаньнем фізічнай сілы, нецэнзур-

най лаянкой. У Цэнтральным РУУС міліцыянты прымусілі затрыманых стаяць ля сцяны чатыры гадзіны, а некаторых моцна білі. Праваабаронцы заклікалі органы пракуратуры правесці пракурорскія праверкі па фактах перавышэння службовых паўнамоцтваў супрацоўнікамі міліцыі і прыцягнуць вінаватых да вызначанай законам адказнасці.

16 верасня ў Беларусі дэмакратычная грамадскасць адзначыла 10-ю гадавіну з моманту знікнення ў Менску пры нявысветленых абставінах апазіцыйнага палітыка Віктара Ганчара і бізнэсоўца Анатоля Красоўскага. Да гэтага часу ўлады Беларусі не зацікаўлены ў раскрыцці злачынства і не даюць ніякіх аргументаваных адказаў сваякам зніклых аб выніках праведзенага следства. У Дзень Салідарнасці сталічная міліцыя разогнала мірную акцыю памяці Віктара Ганчара і Анатоля Красоўскага. У выніку, у Менску было затрымана больш за дваццаць чалавек, міліцыянты ў цывільным не дазвалялі здымаць фота і тэлекарэспандэнтам ход падзеяў. Пры затрыманні і пазней супрацоўнікі міліцыі моцна збівалі дэманстрантаў. Найбольш пацярпеў палітык Мікалай Статкевіч. Усіх затрыманых адвезлі ў пастарунак, адкуль вызвалілі без складання пратаколаў. Між тым на 16 затрыманых удзельнікаў аналагічнай акцыі, якая адбылася ў Гомелі, былі складзены адміністрацыйныя пратаколы за правядзеньне несанкцыяванага масавага мерапрыемства (арт. 23.34. КаАП РБ). 17 верасня Швецыя, якая старшыняе зараз у Еўразьвязе, выступіла з заявай, у якой запатрабавала ад Менску спыніць гвалт супраць мірных дэманстрантаў, а таксама забяспечыць незалежным журналістам умовы для працы ў сваёй краіне. З нагоды грубых парушэнняў свабоды слова выказала свой пратэст і патрабаваньне прыцягнуць вінаватых да адказнасці ГА «Беларуская асацыяцыя журналістаў».

Пытаньне наяўнасці палітвязняў і палітычна матываванага пераследу грамадзянаў, па-ранейшаму, застаецца актуальным для Беларусі: у магілёўскай калоніі знаходзіцца маладафронтавец Арцём Дубскі, «хатнюю хімію» адбывае Максім Дашук, Алесь Стральцоў, Алесь Чарнышоў, а таксама фігуранты «працэсу 14-ці», што знаходзяцца за мяжой і ня могуць вярнуцца на радзіму — Тацяна Цішкевіч, Аляксей Бондар і Міхаіл Крываў.

20—24 верасня ў Беларусі з афіцыйным візітам знаходзілася група міжнародных арганізацыяў, якія займаюцца пытаньнямі СМІ і свабоды прэсы. Адной з удзельніц міжнароднай місіі сябру арганізацыі Civil Rights Defenders (былога Шведскага Хельсінкскага камітэту) Яаньне

Кураш было адмоўлена ў атрыманьні беларускай візы. Па выніках візіту сумесная дэлегацыя заклікала ўлады Беларусі прывесці медыясферу краіны ў адпаведнасьць з міжнароднымі стандартамі. Акрамя таго місія зрабіла рэкамендацыі, ськіраваныя на паляпшэньне і здарэньне сітуацыі са сродкамі масавай інфармацыі ў Беларусі і для дзяржаўных, і для недзяржаўных СМІ, а таксама на павышэньне прафэсіяналізму, плюралізму і ролі СМІ ў дэмакратычным грамадстве.

Парушэньне права на свабоду асацыяцыяў

3 верасня Вярхоўны Суд Беларусі не задаволіў касацыйную скаргу заснавальнікаў праваабарончага аб'яднаньня «Брэсцкая вясна» на рашэньне абласнога суду, які падтрымаў рашэньне ўпраўленьня юстыцыі аблвыканкаму аб адмове ў рэгістрацыі. Па словах аднаго з заснавальнікаў «Брэсцкай вясны», праваабаронцы Уладзіміра Вялічкіна, гэты суд скончыўся прадказальна.

Міністэрства юстыцыі адклала рэгістрацыю Партыі працоўных і запатрабавала дадатковыя дакументы, якія тычацца парадку стварэньня партыі. 21 верасня сябры аргкамітэту па стварэньні БПП накіравалі скаргу на дзеяньні Мінюсту ў Вярхоўны суд, а 19-га адправілі ліст у міністэрства, у якім адмовіліся прадастаўляць пратаколы сходаў ініцыятыўных груп па вылучэньні дэлегатаў на зьезд. Па меркаваньні старшыні аргкамітэту Аляксандра Бухвостава, Мінюст незаконна вылучае дадатковыя патрабаваньні па прадастаўленьні дакументаў. Зьвярнуўшыся ў Вярхоўны суд, заснавальнікі партыі спадзяюцца, што Мінюст «перастане праводзіць рэпрэсіўны характар праверкі стварэньня партыі». Беларуская партыя працоўных зьяўляецца пераёмніцай ліквідаванай у 2004 годзе Беларускай партыі працы.

Парушэньне прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

2 верасня на тэрыторыі 61-ай авіябазы ў Баранавічах затрымалі фотакарэспандэнтку недзяржаўнай рэгіянальнай газеты «Intex-press» Людмілу Пракопаву, якая па заданьні рэдакцыі асьвятляла жалобную

цырымонію вяртаньня на радзіму целаў лётчыкаў. Аляксандр Марфіцкі і Аляксандр Жураўлёвіч загінулі на авіяшоў у Польшчы. Разам з галоўным рэдактарам газеты Уладзімірам Янукевічам, які прыехаў у камендатуру, яны былі вымушаныя пісаць тлумачальныя. Журналістку адпусцілі толькі праз чатыры гадзіны пасля затрыманьня. Л. Пракопава адзначыла, што яна прысутнічала не на вайсковых вучэньнях ці паказе вайсковай тэхнікі, а на грамадска важнай падзеі. «Вядома, у вайскоўцаў сваё разуменьне прафесійнага абавязку, але, на жаль, пры гэтым прафесійны абавязак журналіста для іх — пустыя словы», — рэзюмавала фотакарэспандэнтка.

29 верасня ў Рагачове супрацоўнікі міліцыі затрымалі старшыню Гомельскай абласной арганізацыі АГП Васіля Палякова. У гэты дзень у межах кампаніі гомельскай кааліцыі АДС за вяртаньне ільгот сацыяльна неабароненым сляям насельніцтва ў райцэнтры актывісты распаўсюджвалі інфармацыйныя матэрыялы, у прыватнасьці, бюлетэнь «Сацыяльная абарона», выдадзены гомельскімі дэмакратамі. У пастарунку ў В.Палякова ўзялі тлумачэньні, пасля чаго адпусцілі.

Міністэрства замежных спраў адмовіла журналісту Радыё Рацыя Віктару Парфёненку ў акрэдытацыі ў Беларусі. Прычына адмовы не была канкрэтызавана, толькі схавана ў агульным пункце № 10 лакальнага палажэньня аб парадку акрэдытацыі ў Рэспубліцы Беларусь. Журналіст чакаў адказу больш як 4 месяцы.

Вядомы магилёўскі тэлеаператар і фотамастак Вадзім Аршынскі за супрацоўніцтва з тэлеканалам «Белсат» атрымаў па пошце пракурорскае папярэджаньне аб парушэньні арт.11 Закону «Аб СМІ». «Пракуратура ў чарговы раз дэманструе няведаньне беларускага заканадаўства, а таксама дазваляе сабе яго парушаць, — пракаментавалі намесьнік старшыні ГА «БАЗ», юрыст Андрэй Бастунец. — Гэта ўжо ня першы выпадак, калі грамадзяніну выносяць папярэджаньне, нават ня ўзяўшы ў яго папярэдне тлумачэньняў». Па падліках юрыстаў БАЗ, з моманту ўступленьня ў сілу новага закону «Аб СМІ» за адсутнасьць акрэдытацыі было вынесена ўжо 13 папярэджаньняў беларускім журналістам, якія супрацоўнічаюць з замежнымі СМІ.

Парушэньне права на свабоду мірных сходаў

Менгарвыканкам не дазволіў «Праваму альянсу» правесці 16 верасня ў парку Дружбы народаў пікет «Беларускім дзецям — беларускую школу» на той падставе, што акцыя нібыта будзе перашкаджаць руху машынаў на плошчы Бангалор.

Менгарвыканкам выступіў супраць прадастаўленьня памяшканьня Менскага Міжнароднага адукацыйнага цэнтру (ЖВВ) для правядзеньня рэспубліканскай партыйнай канфэрэнцыі Аб'яднанай грамадзянскай партыі, нягледзячы на папярэдняе ўзгадненьне ўсіх арганізацыйных і фінансавых пытаньняў з адміністрацыяй установы.

Улады Берасьцейскай вобласьці не дазволілі актывістам АДС правядзеньне 52 пікетаў супраць пагаршэньня матэрыяльнага становішча жыхароў рэгіёну. Акцыі былі запланаваныя на 30 верасня. Сярод заяўнікаў пікетаў — 48 рэгіянальных актывістаў Партыі камуністаў Беларусі, 17 — БСДП, 12 — АГП, 3 — Партыі БНФ. У 47 выпадках чыноўнікі адмовілі на той падставе, што такія акцыі могуць праводзіцца толькі на стадыёне «Лакаматыў». А заяўнікам 5 пікетаў на самім спартовым аб'екце заявілі, што на стадыёне ў гэты дзень пройдзе традыцыйны футбольны турнір.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

Намеснік Старшыні Вярхоўнага Суду Беларусі наклаў пратэст на прысуд, вынесены ў чэрвені Цэнтральным райсудом сталіцы фігуранту «працэсу 14-ці» Алесю Стральцову аб замене пакараньня ў выглядзе абмежаваньня волі на больш мяккае: у выглядзе папраўчых работ па месцы працы з утрыманьнем 15 % ад заробку. Касацыйную скаргу, аргументаваную тым, што паводле закона аб амністыі А. Стральцоў мусіць быць увогуле амніставаны, Менгарсуд не задаволіў. І тады актывіст звярнуўся ў Вярхоўны Суд з надзорнай скаргай. Пракурорскі пратэст быў разгледжаны прэзідыумам Менскага гарадскога суду, вынесены прысуд адменены, матэрыялы справы А. Стральцова накіраваныя на новы разгляд.

16 верасня калегія па крымінальных справах Вярхоўнага Суду не задаволіла касацыйную скаргу віцебскага праваабаронцы Леаніда Сьвеціка на прысуд, вынесены яму 16 ліпеня абласным судом. Праваабаронцу асудзілі паводле артыкулу за распальваньне міжнацыянальнай і рэлігійнай варожасьці.

Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў

8 верасня сябры «Маладога Фронту» Мікола Дземідзенка і Маргарыта Кароль спрабавалі разгарнуць расьцяжку каля будынку расейскай амбасады ў Менску з мэтай прыцягнуць увагу грамадскасьці і нагадаць пра Дзень беларускай вайсковай славы. Ахова выклікала сьпецназаўцаў, якія зацягнулі актывістаў у машыну і даставілі ў пастарунак. На наступны дзень суд Цэнтральнага раёну сталіцы пакараў Міколу Дземідзенку штрафам у памеры 30 б.в. (1 млн 50 тыс. руб.), Маргарыта Кароль аштрафаваная на 5 б.в. (175 тыс. руб). Да суду маладафронтаўцы ўтрымліваліся ў сьпецразьмеркавальніку на Акрэсьціна.

16 верасня Мазырскі суд прызнаў грамадскага актывіста Паўла Наздру вінаватым у парушэньні арт. 28.5 КаАП (несвоечасовае прадстаўленьне зьвестак у ваенкамат аб зьмяненьні месца працы) і пакараў яго штрафам у памеры тры базавы велічыні (105 тыс. рублёў). Паводле версіі суду, малады чалавек у ліпені ўладкаваўся на новую працу і не паведаміў пра гэта ў ваенкамат. Гэта ўжо ня першы канфлікт райваенкамату з грамадскім актывістам.

Перасьлед дэмакратычных актывістаў

21 верасня новы палітычны прызыўнік маладафронтавец Яўген Скрабец адпраўлены ў частку пад Магілёвам для службы ў чыгуначных войсках. Нягледзячы на тое, што актывіст мае сур'ёзнае захворваньне сьпіны, з якім служба ў войску забаронена, паўторная медычная камісія, якая адбылася па патрабаваньні ваенкамату, прызнала юнака прыдатным для службы ў войску.

Праз суд дамагаўся аспрэчыць неправамоцныя дзеянні гарадскога ваенкамату гомельскі маладафронтавец Андрусь Цянюта. Аднак суд Савецкага раёну Гомелю, які адбыўся 22 верасня, адхіліў зыск з просьбай прыпыніць прызыў у войска. Маладафронтавец патрабаваў прызначыць незалежнае медычнае абсьледаваньне наконт ягонаў прыдатнасьці да вайсковай службы, бо ў жніўні яму быў пастаўлены дыягназ, які паводле пастановы міністэрстваў абароны і аховы здароўя не дазваляе служыць у войску: скаліёз хрыбетніка 2 ступені. Аднак ваенкамат накіраваў А. Цянюту на паўторнае абсьледаваньне ў абласны клінічны шпіталь, дзе яму зьмянілі дыягназ, панізіўшы ступень скаліёзу. 25 верасня А. Цянюта накіраваны на вайсковую службу ў транспартныя войскі ў Жлобін.

Парушэньні права на свабоду сумленьня

Намеснік пракурора Маскоўскага раёну Менску Кірыл Мазоўка 9 верасня склаў пратакол аб адміністрацыйным правапарушэньні па арт. 23.1 КаАП і Закону «Аб пажарнай бясьпецы» на пастара Вячаслава Ганчарэнку за тое, што ў будынак не пусьцілі інспектара МНС. Між тым адмова вернікаў дапуськаць у храм прадстаўнікоў выканаўчай улады зьяўляецца формай пратэсту супраць незаконных судовых пастановаў і дзейнічае з лістападу 2007 году. Адпаведнае рашэньне было прынятае на агульным сходзе вернікаў. 30 верасня судзьзя Маскоўскага райсуду Алена Шэлько аштрафавала пастара Ганчарэнку на 12 б.в. (420 тыс. руб).

9 верасня царква «Новае жыцьцё» зьвярнулася па падтрымку да сьпецыяльнага прадстаўніка па парушэньні правоў вернікаў Камітэту па правах чалавека ААН. Супрацьстаяньне пратэстанцкай царквы з менскімі ўладамі цягнецца з кастрычніка 2005 году.

Дзейнасьць сьпецслужбаў

23 верасня ў кватэру берасьцейскага журналіста Зьмітра Кіселя, які супрацоўнічае з Радзё Рацыя, спрабавалі ўварвацца двое ў цывільным, каб сілай даставіць яго ў пракуратуру. Па словах журналіста, гэта былі супрацоўнікі мясцовага КДБ. На наступны дзень З. Кісель атрымаў вус-

нае папярэджаньне ад мясцовай пракуратуры за вядзеньне журналісцкай дзейнасьці без акрэдытацыі. Заяву на яго напісала галоўнае ўпраўленьне КДБ па Берасьцейскай вобласьці, яны падрыхтавалі ўсе раздрукоўкі з інтэрнэту, дзе згадвалася імя журналіста.

Катаваньні і іншыя віды жорсткага бесчалавечнага абыходжаньня

Маладзевыя актывісты, затрыманыя падчас гвалтоўнага разгону акцыі пратэсту супраць уводу расейскіх войскаў на тэрыторыю Беларусі ў межах вайсковых вучэньняў «Захад-2009» і зьбітыя супрацоўнікамі праваахоўных органаў, накіравалі скаргі ў пракуратуру з патрабаваньнем правесці праверку і прыцягнуць да адказнасьці вінаватых. У сваіх скаргах Максім Сергіец і Аляксей Сянчыла падрабязна апісваюць, як паводзілі сябе міліцыянты. ПЦ «Вясна» зьбірае факты выкарыстаньня катаваньняў і іншых відаў жорсткага абыходжаньня ў дачыненні да людзей, якія былі затрыманыя за ўдзел у мірных акцыях 9 і 16 верасня. Юрыст і праваабаронца Валянцін Стэфановіч паведаміў: «Мы рыхтуем скаргі ў пракуратуру, на дадзены момант такіх скаргаў пададзена ўжо 6. У іх мы ставім пытаньне аб узбуджэньні крымінальных справаў адносна супрацоўнікаў міліцыі, якія перавысілі свае службовыя паўнамоцтвы. Мы адназначна расцэньваем факты зьбіцьця затрыманых у аўтобусах, РУУС як катаваньні. Падобныя дзеянні мелі, на мой погляд, яўна дэманстратыўны характар, і гэта, на жаль, ужо зьяўляецца пэўнай сістэмай».

Звальненьні і адлічэньні з вучобы па палітычных матывах

Актывістку руху «Маладая Беларусь» Касю Галіцкую звольнілі з працы. Яна паведаміла, што ў офіс кампаніі перад гэтым заходзіў палкоўнік КДБ. Дзяўчына працавала ў замежнай кампаніі, якая займалася продажам буйной тэхнікі. Раней ў актывісткі з-за яе палітычнай дзейнасьці былі праблемы на вучобе. К. Галіцкую, якая на той час была актывісткай «Маладога Фронту», двойчы звальнялі з працы з палітычных прычынаў. За актыўны ўдзел у вулічных акцыях яна не аднойчы адбывала адміністрацыйныя арышты.

Парушэньні правоў асуджаных, якія знаходзяцца ў месцах пазбаўленьня волі

7 верасня арыштаванага Мікалая Аўтуховіча перавялі з медчасткі менскага сьледчага ізалятару ў агульную камеру. Адвакат ваўкавыскага прадпрымальніка, які бачыўся з ім на наступны дзень, паведаміў, што вязень выглядае значна схудлым, і дагэтуль ня можа ўжываць турэмную ежу.

У Гомельскай жаночай папраўчай калоніі № 4 аб'явіла бестэрміновую галадоўку наваполацкая прадпрымальніца Яўгенія Бочурная. Асуджаная пайшла на скрайнія меры ў адстойваньні сваіх правоў у сувязі з тым, што ёй забаранілі купляць харчы ў краме. Увогуле яна неаднаразова зьвярталася са скаргамі ў Дэпартамент выкананьня пакараньня, МУС, пракуратуру на ўмовы ўтрыманьня асуджаных у жаночай калоніі. У адказ яна атрымлівала спагнаньні ад адміністрацыі ўстанова.

Агляд-хроніка парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі, кастрычнік 2009 году

10 кастрычніка адзначаўся Міжнародны дзень супраць сьмяротнага пакараньня, таму менавіта гэтая тэма набыла найбольшую актуальнасць у грамадска-палітычным жыцці Беларусі. Пытаньне адмены сьмяротнага пакараньня (увядзеньня мараторыя) зьяўляецца адным з прыярытэтных у дыялогу паміж Еўрасаюзам і Беларуссю, аднак беларускія ўлады не сьпяшаюцца дэманстраваць прагрэс у гэтым накірунку. Таму менавіта беларускія праваабаронцы ініцыявалі правядзеньне кампаніі «Праваабаронцы супраць сьмяротнага пакараньня», якая распачалася ў студзені 2009 году. Яны інфармуюць насельніцтва, зьбіраюць подпісы, распаўсюджваюць друкаваныя матэрыялы, і сустракаюць з боку дзяржавы перашкоды. Так у многіх рэгіёнах Беларусі планаваліся пікеты, прымеркаваныя да Сусьветнага дня барацьбы супраць сьмяротнага пакараньня, аднак большасць з іх не была дазволена. Акрамя гэтага, 10 кастрычніка падчас інфармацыйнай акцыі ў Наваполацку супрацоўнікі міліцыі затрымалі праваабаронцу Зьміцера Салаўёва і моладзевых актывістаў Аліну Курчэню і Юрыя Палонскага.

У кастрычніку заставалася актуальным і пытаньне будаўніцтва ў Беларусі АЭС, якое ўладныя структуры ня хочуць абмяркоўваць з прадстаўнікамі грамадскасьці. Так, 9 кастрычніка ў Астраўцы праходзілі грамадскія слуханьні, прысьвечаныя папярэдняй справаздачы пра ацэнку ўздзеяньня на навакольнае асяроддзе беларускай АЭС. Прычым, гэта былі першыя слуханьні, ініцыяваныя ўладамі, усе ранейшыя праводзіла грамадскасьць.

Меркавалася, што браць удзел у мерапрыемстве будуць экалагі, навукоўцы, грамадскія актывісты, журналісты з Беларусі і Расіі. Але месца ў кінаканцэртнай зале «Астравец», дзе яно праходзіла, знайшлося ня ўсім: шмат незалежных экалагаў і актывістаў антыядзернай кампаніі не патрапілі ў залу, паколькі там нібыта не хапіла месца. У той

жа час, са словаў відавочцаў, памяшканьне было напалову запоўненае падсаднымі асобамі з ліку з большага абыякавых да праблемы будаўніцтва АЭС, людзей. Акрамя таго ў Астраўцы супрацоўнікі міліцыі затрымалі фізіка-атамшчыка, каардынатора маскоўскай групы «Экабарона» Андрэя Ажароўскага. Паводле інфармацыі БелаПАН, у Ажароўскага канфіскавалі 94 брашуры аналітычных матэрыялаў. Увечары адбыўся суд, які пакараў фізіка-ядзершчыка сямю суткамі адміністрацыйнага арышту па абвінавачаньні ў дробным хуліганстве і непадпарадкаваньні супрацоўнікам міліцыі. Актывіст экалагічнага руху зьвяртаўся ў пракуратуру, але там судовое рашэньне палічылі законным.

Зноў не абышлося без затрыманьняў у чарговы Дзень салідарнасьці, які дэмакратычная грамадскасьць Беларусі адзначала 16 кастрычніка. У гэты дзень ланцуг неабыякавых людзей з партрэтамі зьніклых і палітвязьняў прастаяў на Кастрычніцкай плошчы сталіцы ня больш за дзеве хвіліны. Каля 40 супрацоўнікаў сьпецназу, як у форме, так і ў цывільным, з ужываньнем фізічнай сілы запіхвалі ўдзельнікаў пікету ў два аўтобусы. Сьпецназаўцы зноў, як і на верасьнёўскіх акцыях, адмыслова перашкаджалі працы журналістаў, якія асьвятлялі мерапрыемства, не давалі здымаць фотакарэспандэнтам. Усяго з Кастрычніцкай плошчы ў Цэнтральны РАУС Менску былі дастаўленыя 22 чалавекі. Многія ўдзельнікі акцыі пры гвалтоўным разгоне пацярпелі ад рук міліцыянтаў. Праваабаронцы лічаць, што гэтая новая тактыка гвалту абраная ўладамі дзеля запалохваньня дэманстрантаў.

Міжнародная фэдэрацыя правоў чалавека (FIDH) сумесна з Правабарончым цэнтрам «Вясна» падрыхтавалі і накіравалі паведамленьне сьпецрэпарцэру Камітэту па катаваньнях і іншых жорсткіх відах абыходжаньня ААН сп. Манфрэду Новаку, якое тычыцца падзеяў, зьвязаных з мірнымі акцыямі 9 і 16 верасьня ў Менску. Да паведамленьня дададзеныя скаргі пацярпелых ад незаконных і жорсткіх дзеяньняў супрацоўнікаў міліцыі, а таксама апытаньні некалькіх непасрэдных сьведак катаваньняў. Праваабаронцы паведамляюць, што на працягу апошніх некалькіх гадоў органы пракуратуры не давалі належнай прававой ацэнкі і адмаўлялі ва ўзбуджэньні крымінальных справаў ў дачыненьні да супрацоўнікаў органаў МУС, якія перавышалі свае паўнамоцтвы ў адносінах да затрыманых удзельнікаў палітычных маніфестацыяў.

Сьмяротнае пакараньне

2 кастрычніка ў Вярхоўным судзе Беларусі адбыўся разгляд касацыйнай скаргі па справе Васіля Юзэпчука, які 29 чэрвеня Брэсцкім абласным судом быў прыгавораны да сьмяротнай кары. Скарга пакінутая без задавальненьня.

Паколькі ўсе нацыянальныя сродкі прававой абароны былі вычарпаныя, ад імя асуджанага быў накіраваны індывідуальны зварот у офіс Вярхоўнага Камісара па правах чалавека ААН у Жэневе. Аўтар звароту папрасіў Камітэт зарэгістраваць зварот у неадкладным парадку і як мага хутчэй зьвярнуцца да Беларусі як дзяржавы-ўдзельніцы Пакту з просьбай не выконваць сьмяротны прысуд да разгляду скаргі па сутнасьці, каб пазьбегнуць невыпраўляльнай судовай памылкі ў дачыненні да ахвяры мяркуемага парушэньня. 12 кастрычніка 2009 году Камітэт па правах чалавека ААН зарэгістраваў індывідуальны зварот Васіля Юзэпчука.

Яшчэ адзін сьмяротны прысуд у гэтым годзе быў вынесены Менскім абласным судом 17 ліпеня. Да вышэйшай меры пакараньня прыгавораны 25-гадовы жыхар Салігорску Андрэй Жук. 30 кастрычніка 2009 году Камітэт па правах чалавека ААН зарэгістраваў у неадкладным парадку індывідуальны зварот маці Андрэя Жука. Яна зьвярнулася ў Камітэт 27 кастрычніка, пасля таго, як Судовая калегія па крымінальных справах Вярхоўнага Суду Рэспублікі Беларусь незадаволіла касацыйную скаргу яе сына і пакінула прысуд Менскага абласнога суду бяз зьменаў. У адпаведнасьці са спецыяльнай працэдурай, Жэнеўскі офіс Вярхоўнага камісара па правах чалавека накіраваў Рэспубліцы Беларусь паведамленьне пра рэгістрацыю звароту і патрабаваньне не прыводзіць у выкананьне сьмяротны прысуд, пакуль справа знаходзіцца на разглядзе Камітэту.

10 кастрычніка былі падведзеныя вынікі конкурсу творчых прац, які праходзіў у межах кампаніі «Праваабаронцы супраць сьмяротнага пакараньня ў Беларусі». Ініцыятарамі конкурсу выступілі грамадскія аб'яднаньні ПЦ «Вясна», БХК, БАЖ, Беларускі Пэн-цэнтр і Саюз беларускіх пісьменьнікаў. Арганізатары абралі чатырох пераможцаў, якім былі ўручаныя прызы.

Парушэньне права на свабоду асацыяцыяў

Сябры апазіцыйнага Саюза палякаў у Беларусі заявілі пра ўзмацненьне ціску на Івянецкі аддзел Саюза палякаў у Беларусі. Камітэт дзяржкантролю супольна з міліцыяй і падатковай інспэкцыяй паводле ананімкі правялі праверку фінансавай дзейнасьці Польскага Дому, а старшыню мясцовай суполкі Тэрэзу Собаль неаднаразова выклікалі на шматгадзінныя допыты. Міліцыянты запалохвалі сяброў арганізацыі звальненьнем з працы, вялікімі штрафамі і іншымі рэпрэсіямі, каб прымусіць людзей пакінуць шэрагі СПБ. У ананімцы, паводле якой праводзілася праверка, пазначана, што Польскі Дом незаконна атрымліваў ахвяраваньні ў 2000-2001 гг., між тым, на самой справе, ягоная дзейнасьць пачалася толькі ў 2003 годзе.

15 кастрычніка ў Менску прайшла флэшмобаўская акцыя супраць крымінальнага артыкула 193.1 КК РБ: група Дзедаў Марозаў са Сьнягуркай наведла Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь, разьмешчаную ў цэнтры сталіцы. Яны перадалі генпракурору Рыгору Васілевічу заяву, у якой прызналіся, што «дзейнічаюць ад імя незарэгістраванай арганізацыі Дзедаў Марозаў і просяць даць прававую ацэнку сваім дзеяньням».

Такім чынам прадстаўнікі НДА яшчэ раз нагадалі ўладам пра неадпаведнасьць арт. 193.1 КК, які трактуе як злачынства практычна любую самастойную ініцыятыву грамадзянаў, нормам міжнароднага права. Паводле гэтага артыкула прадугледжана крымінальная адказнасьць за дзейнасьць незарэгістраванага аб'яднаньня, рэлігійнай арганізацыі альбо фонда на тэрмін да 2-х гадоў зьявольненьня. Акцыя праходзіла ў межах кампаніі «Стоп 193.1!».

22 кастрычніка берасьцейскія праваабаронцы атрымалі адказ з Галоўнага ўпраўленьня юстыцыі аблвыканкаму, у якім паведамляецца аб адмове ў рэгістрацыі аб'яднаньня «Брэсцкая Вясна». Раней упраўленьне разгледзела дакументы і дало адтэрміноўку дзеля выпраўленьня памылак, аднак, нягледзячы на выкананьне патрабаваньняў, усёроўна прыняло адмоўнае рашэньне. Варта дадаць, што праваабаронцам з Берасьцейшчыны ў 2009 годзе адмаўляюць у рэгістрацыі ўжо чацьвёрты раз.

Парушэнне прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

2 кастрычніка ў Менску за распаўсюд улётак быў затрыманы актывіст грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Уладзімір Лемеш. Улёткі са слоганам «За годную працу» ўтрымлівалі інфармацыю пра прафсаюзны мітынг, прызначаны на 7-га кастрычніка і дазволены Менгарвыканкамам. Нягледзячы на гэта, У. Лемеш быў дастаўлены ахоўнікамі мотавелазаводу ў бліжэйшы пастарунак.

15 кастрычніка напярэдадні традыцыйнага беларускага Дня салідарнасці за распаўсюд інфармацыйных матэрыялаў пра палітвязьняў супрацоўнікі міліцыі менскага метрапалітэну затрымалі актывіста кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Максіма Вінярскага. У пастарунку на яго склалі адміністрацыйны пратакол, пасля чаго даставілі ў суд Фрунзенскага раёну. Суд прызнаў М.Вінярскага вінаватым ў парушэнні парадку правядзення масавых мерапрыемстваў і пакараў арыштам тэрмінам на двое сутак. Адзіным сьведкам у працэсе быў супрацоўнік міліцыі Сянюк. У праве на адваката М. Вінярскаму адмовілі.

29 кастрычніка суддзя Сьветлагорскага райсуду Віталь Вашчылін пакараў адміністрацыйным штрафам на 35 б.в. (1 млн 225 тыс. руб) кіраўніцу раённай арганізацыі Партыі камуністаў беларускай Сьвятлану Міхальчанку. Яе абвінавацілі ў распаўсюдзе 3 верасня партыйнага бюлетэня «Левы марш», які, паводле судовага рашэння, ня меў поўных выходных звестак і незаконна распаўсюджваўся адказчыцай каля праходной завода «Лаўсан» аб'яднаньня «Хімвалакно».

30 кастрычніка ў Гомелі незалежныя журналісты Тацяна Бублікава і Алег Ражкоў праводзілі на вуліцы відэаапытаньне сярод жыхароў на конт эпідэміі «свінога» грыпу. Як распавяла ў гутарцы прэс-службе БАЖ Т. Бублікава, да іх падышлі супрацоўнікі міліцыі Максім Ігнатчык і Ігар Тарасаў і запатрабавалі паказаць дазвол на вядзеньне здымкаў. Наяўнасьць прэс-картак, а таксама тлумачэньні журналістаў, што яны выконваюць рэдакцыйнае заданьне, міліцыянты не прынялі да ўвагі. Журналістаў даставілі «для высьвятленьня асобаў» у апорны пункт №1 Чыгуначнага раёну.

Парушэнне права на свабоду мірных сходаў

Па ўсёй Беларусі мясцовыя ўлады не даюць дазволаў на правядзеньне сходаў па вылучэнні дэлегатаў на Беларускі Еўрапейскі Форум, які 14 лістапада ў Менску збіраюцца правесці шэраг дэмакратычных партыяў і рухаў. Так, улады Мастоўскага раёну тры разы запар забаранілі правядзеньне такога сходу. Старшыня Мастоўскага райвыканкаму Аляксей Шафарэвіч абгрунтаваў адмову тым, што заяўнік парушыў патрабаванні закона «Аб правядзеньні масавых мерапрыемстваў», а менавіта — не прадставіў дакументы пра прызначэнне сябе адказным за правядзеньне сходу. Для вылучэння дэлегатаў на Беларускі Еўрапейскі форум грамадзянам даводзіцца збірацца на прыватных сядзібах і ў офісах грамадскіх арганізацыяў. Часам сходы ладзяцца нават на кватэрах, падворках і ў парках.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

21 кастрычніка адбылася прэзентацыя кнігі «Палітвязьні: Крымінальныя прысуды, вынесеныя ў 2008 годзе па палітычных матывах», якая была падрыхтаваная з удзелам Праваабарончага цэнтру «Вясна». У Беларусі працягваюць заставацца палітычныя вязьні. А вызваленне палітычных зняволеных зьяўляецца адной з асноўных умоваў у правядзеньні дыялогу паміж Беларуссю і Еўрасаюзам. У кнігу ўвайшлі дакументальныя матэрыялы па самай гучнай справе — «працэсу 14-ці». Адзначана, што «працэс 14-ці» не завершаны да гэтага часу: з 11-ці фігурантаў, прызнаных міжнароднай праваабарончай арганізацыяй «Amnesty International» вязьнямі сумленьня, толькі чацьвёра амніставаныя, двое праз суд яе дамагаюцца. Двое атрымалі дадатковы тэрмін па крымінальнай справе нібыта за ўхіл ад адбыцця пакараньня, гэта — Максім Дашук і Арцём Дубскі. Узгадалі і тых фігурантаў «працэсу 14-ці», якія зьехалі за мяжу і ў выпадку вяртаньня могуць апынуцца за кратамі.

Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў

2 кастрычніка Менскі райсуд прызнаў актывістаў Алеся Наркевіча, Уладзіміра Малярчука і Аляксея Сюдэка вінаватымі ў правядзеньні 1 ве-

расьня каля вёскі Красны Беражок несанкцыянаванага мітыngu. Акцыя адбылася з той нагоды, што раённыя ўлады зьнеслі памятныя крыжы, ўсталяваныя каля вёскі дэмакратычнымі актывістамі ў памяць ахвярам сталінскіх рэпрэсіяў. Актывісты былі пакараныя штрафамі: А. Сюдак і У. Мальярчук — у 30, А. Наркевіч — у 20 базавых велічыняў.

13 кастрычніка ў Баранавічах за збор подпісаў у абарону беларускай мовы ў межах акцыі, распачатай «Маладым Фронтам», былі затрыманыя моладзевыя актывісты кампаніі. Па словах аднаго з затрыманых, Яраслава Грышчэні, паралельна яны збіралі подпісы за ўсталяваньне помніка ваенным лётчыкам, якія загінулі падчас авіяшоў у Польшчы. У пастарунку супрацоўнікі міліцыі абвінавацілі актывістаў у парушэньні адміністрацыйнага артыкулу 17.1 КаАП РБ — дробнае хуліганства. На наступны дзень суд г. Баранавічы і Баранавіцкага р-ну пакараў зборшчыкаў подпісаў штрафамі ў памеры 10 базавых велічыняў кожнага. Ноч да суду затрыманыя правялі ў пастарунку.

У кастрычніку адбыліся суды над гомельскімі дэмакратычнымі актывістамі за акцыю, якой не было. 16 верасня 16 апазіцыянераў не дайшлі да месца правядзеньня акцыі салідарнасьці з нагоды 10-х угодкаў зьнікненьня палітыка Віктара Ганчара і бізнэсоўца Анатоля Красоўскага, бо былі затрыманыя супрацоўнікамі міліцыі па шляху. Акцыя так і не адбылася, але рэгіянальныя актывісты атрымалі штрафы на агульную суму ў 10 мільёнаў 325 тысяч рублёў за парушэньне парадку правядзеньня масавых мерапрыемстваў. 13 кастрычніка судзі Чыгуначнага райсуду Гомелю Віталь Козыраў і Яраслаў Парэмскі пакаралі буйнымі штрафамі шасьцёх палітыкаў і грамадскіх актывістаў. Гэта — Уладзімір Мышак, Марына Сьмяглікава, Іван Зайцаў, Уладзімір Няпомняшчых, сябра сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада) Юрась Захаранка і старшыня рэгіянальнай арганізацыі АГП Васіль Палякоў. 15 кастрычніка судзі Віталь Козыраў пакараў штрафам кіраўніка абласной арганізацыі Партыі камуністаў Беларускай Уладзіміра Сякерку і старшыню гомельскай гарадской арганізацыі БНФ Анатоля Паплаўнага. 19 кастрычніка судзі Ілья Сьвірыдаў аштрафаваў кіраўніка Жлобінскай раённай арганізацыі ПКБ Валера Рыбчанку. Судзі Яраслаў Парэмскі пакараў завочна штрафам на 1 мільён 750 тысячаў рублёў кіраўніка рэгіянальнага аддзяленьня Руху «За свабоду» Уладзіміра Кацору.

29 кастрычніка ў Менску былі затрыманыя актывісты кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Алег Ладуцька, Галіна Пярвушына і Наста Аскерка. У гэты дзень на прасьпекце Незалежнасьці зьявіліся каля сотні бел-чырвона-белых сыягоў. Разам з актывістамі былі затрыманыя фотакарэспандэнты Юлія Дарашкевіч і Уладзімір Грыдзін. Усіх даставілі ў РУУС Першамайскага раёну. Журналістаў адпусьцілі праз тры гадзіны, на астатніх затрыманых былі складзеныя пратаколы аб адміністрацыйным правапарушэньні. Ноч яны правялі ў ізалятары. На наступны дзень Першамайскі райсуд прызнаў актывістаў вінаватымі ў дробным хуліганстве і пакараў штрафамі ў памеры — А. Ладуцьку 30 базавых велічыняў (1 млн 50 тыс. руб), Г. Пярвушыну і Н. Аскерка — па 15 базавых велічыняў.

Парушэньні права на свабоду сумленьня

У кастрычніку ў Цэнтральным райсудзе Гомелю праходзіў разгляд крымінальнай справы ў дачыненьні да верніка пратэстанцкай царквы «Сьведкі Еговы» Дзьмітра Смыка. З падачы гарадскога ваенкамату пракуратура абвінавачвае верніка ва ўхіленьні ад прызыву на вайсковую службу. І судзі Рыгор Дзьмітрэнка, і дзяржаўны абвінаваўца пракурор Ігар Купчын высьвятлялі ў вайскоўцаў, ці прапаноўвалася Дз. Смыку альтэрнатыўная служба. Высьветлілася, што не. Як паведаміў ваенкам Цацарын, ва ўказе прэзідэнта пра летні прызыў ва Ўзброеныя сілы Рэспублікі Беларусь гаварылася толькі пра тэрміновую службу і службу ў рэзерве. Пра альтэрнатыўную — нават ня згадвалася. Таксама ён патлумачыў суду, што ў Беларусі наогул няма альтэрнатыўнай службы. Суд вырашыў зрабіць запыт у Міністэрства абароны пра наяўнасьць альтэрнатыўнай службы і атрымаць тлумачэньні ад кіраўніцтва рэспубліканскай арганізацыі «Сьведкі Еговы» пра стаўленьне да вайсковай службы.

Катаваньні і іншыя віды жорсткага бесчалавечнага абыходжаньня

Актывісты грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Яўген Афнагель, Максім Вінярскі і Алег Ладуцька прасілі правесьці службо-

вую праверку і прыцягнуць да адказнасці міліцыянтаў, якія пры разгоне мірнай акцыі 16 ліпеня ўжывалі гвалт у дачыненні да ўдзельнікаў мірнай акцыі. Згодна з адказам пракуратуры Маскоўскага раёну Менску «падчас праведзенай праверкі довады аб неправамерных дзеяннях супрацоўнікаў міліцыі аб'ектыўнага пацверджання не знайшлі», — паведамляецца ў лісьце. Праверку выкладзеных у скарзе фактаў правёў памочнік пракурора Маскоўскага раёну Кучугурны, а яе вынікі зацвердзіў намеснік пракурора Мазоўка. Між тым падчас правак былі выяўленыя асобы, якія праводзілі затрыманьне актывістаў. Гэта супрацоўнікі міліцыі Чачко, Белаш і Гіль. Яны таксама далі свае тлумачэньні адносна фактаў, выкладзеных у скарзе і заявілі, што нібыта не ўжывалі гвалт у дачыненні да актывістаў апазіцыі. Нагадаем, што 16 ліпеня амапаўцы білі і абражалі, і ў аўтобусе, і ў дзяжурнай частцы РУУС, затрыманых удзельнікаў акцыі салідарнасьці з палітвязьнямі.

Атрымалі адказы на свае скаргі з Галоўнага ўпраўленьня ўласнай бясьпекі МУС і моладзевыя актывісты, зьбітыя падчас верасьнеўскіх дэмакратычных акцыяў. Аднолькавыя лісты за подпісам начальніка трэцяга ўпраўленьня Кістэрнага атрымалі актывісты Сяргеенка, Сыцпаненка, Сергіец і Сянчыла. Ім паведамлена, што ў межах правядзеньня службовай праверкі «падцвердзіць альбо абвергнуць довады аб выкарыстаньні фізічнай сілы супрацоўнікамі палку міліцыі спецыяльнага прызначэньня не падаецца магчымым, а довады аб зьнявагах затрыманых не знайшлі свайго аб'ектыўнага падцверджання і абавяраюцца тлумачэньнямі супрацоўнікаў міліцыі». Самі ж матэрыялы службовай праверкі накіраваныя ў пракуратуру Цэнтральнага раёну Менску для дачы прававой ацэнкі дзеяньням супрацоўнікаў міліцыі.

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, лістапад 2009 году

Лістапад у Беларусі пачаўся з народнай панікі, выкліканай эпідэміяй вострага віруснага захворваньня, якое часта заканчвалася ўскладненьнем пнеўманіяй, а затым і сьмерцямі. Нягледзячы на абвешчаную САЗ (Сусьветная арганізацыя здароўя) пандэмію «свінога грыпу», у першы дзень лістапада намесніца міністра аховы здароўя Валянціна Качан заявіла, што ў Беларусі эпідэміі «свінога грыпу» няма, хаця аналіз на сьвіны грып праводзіўся толькі ў цяжкіх выпадках захворваньня ці ў выпадках сьмерці. У астатніх хворых аналізаў на вызначэньне формы грыпу не рабілі. Чыноўнікі ня проста замоўчвалі, а фактычна ўтойвалі поўную інфармацыю аб сітуацыі з захворваньнем. Вядома было, што цяжкія формы пнеўманіі прыводзяць да сьмерці, і што лячэбныя ўстановы перапоўненыя. Аднак колькі людзей памерла ў Беларусі, колькі шпіталізавана і г.д. было невядома, бо медыцынскія чыноўнікі маўчалі. За лічаныя дні ў аптэках людзі скупілі ўсе супрацьвірусныя прэпараты, павязкі, і г.д. І толькі 6-га лістапада, пасля лавіны трывожнай інфармацыі ў незалежных СМІ і інтэрнэце, улады абвесьцілі аб правядзеньні ў Менску дадатковых супрацьэпідэміялагічных мерапрыемстваў, якія доўжыліся да канца месяца, а таксама закрыцьці навучальных устаноў на каранцін. Напярэдадні, 4-га лістапада, Міністэрства інфармацыі ў асобе першай намесніцы міністра Ліліі Ананіч завіла, што будзе «спыняць любыя спробы дэзынфармаваць насельніцтва краіны». У гэты ж дзень намесніца міністра аховы здароўя Валянціна Качан агучыла дадзеныя, з якіх вынікала, што за два тыдні ў краіне ад вострай пнеўманіі памерла 19 чалавек, прычым у 7 з іх быў лабараторна выяўлены «свіны» грып. Гэта, бадай, і ўсё, што было паведамлена афіцыйна. Між тым толькі ў Гомельскай вобласьці з 2 па 29 лістапада было зарэгістравана 170.819 выпадкаў грыпу і вострых рэспіраторных інфекцый (ВРІ). Сярод хворых дзеці склалі 44,2%, дарослыя — 55,8%, шпіталізаваныя — 3,3% (5.825

чалавек). Па стану на 30-е лістапада на Гомельшыне ў 10-ці ўстановах адукацыі прыпынены навучальны працэс. Аднак па-ранейшаму ўлады нічога не паведамляюць пра сітуацыю з заражэннем вірусам А (H1N1), а таксама з захворваннем на пнеўманію і смяротнасць ад яе.

Лістапад адзначаны і важнай міжнароднай падзеяй. Было прынята рашэнне адносна візавых санкцыяў — Рада ЕС працягнула на год забарону на ўезд вышэйшым дзяржаўным асобам Беларусі, але ўвяла на 6 месяцаў мараторый на іх дзеянне. Пытанне працягу альбо адмены санкцыяў Еўрасаюзу цалкам залежыла ад сітуацыі з дэмакратыяй у Беларусі. Большасць аналітыкаў, палітыкаў схіляецца да думкі, што пастанова Рады ЕС з'яўляецца кампрамісным рашэннем. Нагадаем, што ў сьпісе невыяздных па-ранейшаму засталіся пяць чалавек — тыя, каго Еўропа падазрае ў прыналежнасці да палітычных зьнікненняў у 1999—2000 гадах (экс-міністры ўнутраных справаў Юры Сівакоў і Уладзімір Навумаў, былыя дзяржсакратар Савета Бяспекі Віктар Шэйман і камандзір брыгады спецназа ўнутраных войскаў МУС Дзьмітры Паўлічэнка), а таксама старшыня Цэнтравыбаркама Лідзія Ярмошына — за фальсіфікацыю вынікаў выбараў і рэферэндумаў.

На паўгады, да 31 траўня 2010 году, падоўжыла дзеянне пастановы аб змякчэнні санкцыяў да двух прадпрыемстваў канцэрну «Белнафтахім» — ААТ «Лакафарба» і «Полацк-Шкловалакно» міністэрства фінансаў ЗША. У гэты перыяд амерыканскім грамадзянам дазволена супрацоўніцтва з гэтымі беларускімі прадпрыемствамі. Разам з тым уласнасьць «Лакафарбы» і «Полацк-Шкловалакна» застаецца заблакаваная ў адпаведнасці з урадавым распараджэннем. Эканамічныя санкцыі ў дачыненні да канцэрну «Белнафтахім» былі ўведзеныя ЗША ў лістападзе 2007 году ў сувязі з парушэннем правоў чалавека ў Беларусі.

16-17 лістапада ў Бруселі праходзіў форум грамадзянскай супольнасці ў рамках ініцыятывы «Усходняе партнёрства». Асноўная мэта Форуму — аблягчэнне дыялогу і супрацоўніцтва паміж арганізацыямі грамадзянскай супольнасці і ўрадамі краінаў — удзельніц Усходняга партнёрства, садзейнічаньне ў рэалізацыі праграмы. У склад беларускай дэлегацыі ўваходзілі прадстаўнікі 27 няўрадавых арганізацыяў, на форуме абмяркоўвалася магчымасць аднаўленьня Пагаднення аб партнёрстве і супрацоўніцтве паміж Беларусьсю і Еўрасаюзам.

11 лістапада незалежная міжнародная радыёстанцыя «Еўрапейскае радыё для Беларусі» атрымала копію пастановы Савета Міністраў і пасьведчаньне аб адкрыцьці ў Беларусі карэспандэнцкага пункту тэрмінам на адзін год. Акрэдытацыю атрымалі 12 журналістаў і тэхнічных працаўнікоў радыё. У той жа час прэс-служба спадарожнікавага тэлеканалу «Белсат» распаўсюдзіла 13 лістапада прэс-рэліз, у якім гаворыцца, што ня вырашаны лёс ужо трэцяга звароту па рэгістрацыю ад тэлеканалу «Белсат». Дырэктарка тэлеканалу Агнешка Рамашэўская выказала наступнае меркаваньне: «На маю думку, рэгістрацыя аднаго з некалькіх незалежных апазіцыйных медыяў у Беларусі — гэта таксама спроба падзяліць журналісцкае асяроддзе на лепшых і горшых. Гэта стандартныя, вядомыя здаўна метады дзеяння аўтарытарных уладаў».

Варта дадаць, што напярэдадні беларускія ўлады без усялякіх тлумачэнняў адмовілі А. Рамашэўскай у атрыманьні візы. Дырэктарка незалежнага тэлеканалу была запрошаная ў якасьці ганаровай госьці для ўдзелу ў Менскім форуме ХІІ. «Мне здаецца, адмова ў візе сьведчыць пра тое, што і на рэгістрацыю прадстаўніцтва «Белсат» у Беларусі цяпер асабліва спадзявацца ня варта».

Персонай нон-грата ў Беларусі застаецца і дэпутат Парламенцкай Асамблеі Рады Еўропы Хрыстос Пургурыдэс, які быў запрошаны на запланаваны на 14-е лістапада Беларуска-Еўрапейскі Форум. Падчас сустрэчы прадстаўнікоў ПАРЕ з кіраўніком місіі Беларусі пры Радзе Еўропы Андрэем Бушылам, прадстаўнік беларускага ўраду даў зразумець, што дэпутат кіпрскага парламенту не атрымае візу ні ў беларускім консульстве ў Парыжы, ні ў менскім аэрапорце.

Таксама Беларусь не дала візу літоўскаму парламентару Эмануэлісу Зінгерысу, які па рашэнні праўленьня Сойму павінен быў зачытаць на Беларуска-Еўрапейскім форуме віншавальны ліст ад старшыні парламенту Літвы Ірэны Дзегуцене. МЗС Літвы заявіў, што такі крок Менску «не адпавядае сяброўскаму духу адносін блізкіх суседзяў».

30 лістапада Палата прадстаўнікоў беларускага парламенту адзінагалосна прыняла ў першым чытаньні новы законапраект са зьменамі ў выбарчае заканадаўства, які на думку кіраўнікоў ЦВК значна яго дэмакратызуе. Між тым прадстаўнікі грамадзянскай супольнасці лічаць прапанаваныя зьмены зусім недастатковымі, бо нязменным засталася напярэдняе назіраньне і правы назіральнікаў, што дае магчымасць

фальсіфікаваць вынікі галасавання. У ЦВК кажуць, што ўлічылі рэкамендацыі АБСЕ, між тым прадстаўніцтва АБСЕ заявіла, што яны не азнаёмлены з новым законапраектам.

Сьмяротнае пакараньне

10 лістапада ў Менску прайшла прэс-канферэнцыя, на якой маці Андрэя Жука, асуджанага да сьмяротнага пакараньня ў 2009 годзе, зьвярнулася да прэзідэнта краіны. У сваім звароце Святлана Жук просіць Аляксандра Лукашэнку памілаваць сына, сьмяротны прысуд якому ўступіў у сілу пасля разгляду касацыйнай скаргі ў Вярхоўным Судзе. Падчас мерапрыемства юрыст ПЦ «Вясна» Валянцін Стэфановіч заявіў, што з нагоды апошніх вынесеных сьмяротных прысудаў — у адносінах да Андрэя Жука і Васіля Юзэпчука — накіраваныя скаргі ў Камітэт па правах чалавека ААН, і гэтыя скаргі прынятыя да разгляду. Таксама В. Стэфановіч паведаміў, што ведамствы, якія адказныя за выкананьне прысудаў, павінны адтэрмінаваць выкананьне прысудаў да моманту, пакуль скаргі ня будуць разгледжаныя Камітэтам па сутнасьці.

15 лістапада з упраўленьня Вярхоўнага камісара па правах чалавека ААН атрымана паведамленьне пра атрыманьне інфармацыі ад кампэтэнтных органаў РБ адносна індывідуальнага звароту ад імя прысуджанага да сьмяротнага пакараньня Васіля Юзэпчука. У паведамленьні ўраду гаворыцца, што зварот неправамерны, паколькі В. Юзэпчуком ня выкарыстаны ўнутрыдзяржаўныя сродкі прававой абароны. Таксама паведамляецца, што на цяперашні момант прашэньне В. Юзэпчука аб памілаваньні знаходзіцца на разглядзе ў прэзідэнта краіны. Акрамя іншага абвяргаецца факт парушэньня арт.6 (права на жыцьцё) Пакта аб грамадзянскіх і палітычных правах, паколькі рашэньне аб сьмяротным пакараньні вынесена па беларускім заканадаўстве. Дзяржава ставіць пытаньне па непрыёмальнасьці разгляду звароту. На дадзеным этапе Камітэт прадставіў магчымасьць да 14 сьнежня прадставіць заўвагі з боку В.Юзэпчука на дадзенаму інфармацыю.

Нагадаем, Парламенцкая Асамблея Рады Еўропы ў чэрвені 2009 году прыняла рэзалюцыю, згодна з якой беларускаму парламенту вернуць статус адмыслова запрошанага, але толькі пасля таго, як Беларусь абвесьціць мараторый на сьмяротнае пакараньне.

Парушэньне права на свабоду асацыяцыяў

12 лістапада «Дзяды Марозы» атрымалі адказ з Генеральнай пракуратуры за подпісам начальніка аддзела па наглядае за захаваньнем правоў і свабодаў грамадзянаў Радыёнава. У лісьце паведамляецца, што ў выпадку ўстанаўленьня дадзеных аб сістэмным удзеле ў незарэгістраванай арганізацыі яны будуць прыцягнутыя да крымінальнай адказнасьці. Нагадаем, у кастрычніку група Дзядоў Марозаў добраахвотна здалася ў генеральную пракуратуру. Удзельнікі хэпенінгу аднеслі заяву, у якой прызналіся ў дзейнасьці незарэгістраванай арганізацыі цягам шматгадовага перыяду і папрасілі даць прававую ацэнку іх «дзедмарознай справе». Акцыя ладзілася ў межах кампаніі за адмену крымінальнага артыкулу 193.1 КК. Па словах юрыста Асамблеі НДА Юрыя Чавусава, у сваім лісьце пракуратура не зьвярнула ўвагу на яўку з павіннай Дзядоў Марозаў. Ён адзначыў, што пракуратура вырашыла не разглядаць прававую сітуацыю, якая паўстала ў выніку гэткай дэманстрацыі абсурднасьці артыкулу 193.1, а ўсяго толькі абмежавалася «простым выкладаньнем нормаў беларускага заканадаўства аб грамадскіх аб'яднаньнях». Асамблея НДА нагадвае, што па артыкуле 193.1 КК за 4 гады ў Беларусі было асуджана 17 чалавек. Артыкул працягвае дзейнічаць.

12 лістапада аргкамітэт Беларускай партыі працоўных накіраваў у Вярхоўны Суд скаргу на адмову Міністэрства юстыцыі ў рэгістрацыі партыі. Як паведаміў БелаПАН лідэр аргкамітэту па стварэньні партыі Аляксандр Бухвостаў, заснавальнікі лічаць, што рашэньне Мініюсту супярэчыць заканадаўству, таму праз суд хочуць даказаць, што маюць усе неабходныя дакументы для рэгістрацыі партыі.

Галоўнае ўпраўленьне юстыцыі Гарадзенскага аблвыканкаму адмовіла ў рэгістрацыі слонімскаму аб'яднаньню «Залаты леў». Заснавальнікі Культурна-асьветніцкага грамадскага аб'яднаньня «Залаты Леў» раней уваходзілі ў склад іншай няўрадавай арганізацыі — Слонімскага моладзевага аб'яднаньня «Ветразь», якое некалькі год таму было прымусова ліквідаванае рашэньнем суду на падставе адсутнасьці юрыдычнай адрэсы. Адзін з ініцыятараў стварэньня аб'яднаньня Алесь Масюк лічыць прынятае рашэньне палітычна матываваным: «Улады працягваюць палітыку нерэгістрацыі ў дачыненні да асобаў, якіх яны залічылі

ў апазіцыю. Усе недапрацоўкі статута мы маглі б выправіць цягам дня, а нас проста вырашылі забараніць».

Парушэнне прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

11-га, 13-га і 16-га лістапада, тройчы за тыдзень супрацоўнікі міліцыі затрымлівалі ў Віцебску рэгіянальнага распаўсюдніка недзяржаўнай прэсы Барыса Хамайд. Праколаў затрыманьня не складалі. Затрыманьні, як мяркуюць праваабаронцы, былі звязаныя з прыездам у Віцебск высокіх дзяржаўных асобаў.

18 лістапада, неўзабаве пасля паведамленьня пра працяг санкцыяў ЕС супраць Беларусі, міністэрства інфармацыі вынесла пісьмовыя папярэджаньні чатыром недзяржаўным газетам — «Наша Ніва», «Вабанк», «Народная воля» і «Комсомольская правда» в Белоруссии». Матывацыя — «у сувязі з парушэньнямі ў публікацыях патрабаваньняў Закона Рэспублікі Беларусь «Аб сродках масавай інфармацыі». Усім выданьням указана на парушэньні розных артыкулаў Закона, але сутнасьць іх адна: публікацыя недаставернай інфармацыі ці іншых звестак, што парушаюць права. Напрыклад, у лісьце з папярэджаньнем «Народнай волі» міністэрства ўзгадвае артыкул з заклікам да выхаду на Плошчу ў дзень прэзідэнцкіх выбараў. Падставай для папярэджаньня «Нашай Ніве» стаў артыкул пад назвай «Замоўчваньне грыпу выклікала эпідэмію панікі». У папярэджаньнях указана выправіць у дзесяцідзённы тэрмін парушэньні Закона.

На шклозаводзе «Нёман» у Бярозаўцы, нягледзячы на дазвол трапіць на прадпрыемства, супрацоўнікі міліцыі затрымалі журналістаў Аляксандра Дзянісава і Аляксандра Хілімона. Журналісты рыхтавалі сюжэт пра сітуацыю на заводзе, працаўнікі якога выказваюць незадаволенасьць сваім становішчам.

10 лістапада заснавальнік рэгіянальнай недзяржаўнай газеты грамадска-палітычнай тэматыкі «Прэфект плюс» з г. Глыбокае Віцебскай вобласьці атрымаў назад дакументы, накіраваныя ў міністэрства для рэгістрацыі. З пачатку верасьня Мінінфармацыі не зарэ-

гістравала рэгіянальныя газеты «Солигорск плюс», «Новую газету Бобруйска», «Магілёўскі час», «Мар'інагорскую» і яшчэ некаторых СМІ, заснавальнікі якіх не пажадалі быць згаданымі ў прэсе, паведаміла прэс-служба БАЖ.

19 лістапада ў другі раз вярнутыя дакументы, пададзеныя на рэгістрацыю недзяржаўнай газеты «Салігорск-плюс». Мінінфармацыі лічыць, што заяўленая тэматыка газеты не адпавядае арт. 12 Закона «Аб друку». Акрамя таго, Мінінфарм нагадвае, што рэдакцыя дагэтуль не зрабіла захадаў для разьмяшчэньня юрыдычнай асобы ў нежылым памяшканьні, а менавіта гэта стала падставай для вяртаньня дакументаў у першы раз. Уладзімір Шыла, які выступае заснавальнікам выданьня, лічыць, што Міністэрства інфармацыі знаходзіць надуманыя падставы для адхіленьня дакументаў. Юрысты БАЖ падзяляюць яго думку і лічаць, што Мінінфарм перавышае свае паўнамоцтвы.

25 лістапада незалежная журналістка з Бярозы, сябра БАЖ Тамара Шчапёткіна была запрошаная на «размову» ў раённую пракуратуру, дзе намесьнік пракурора Фёдар Міховіч уручыў ёй пісьмовае папярэджаньне за супрацоўніцтва без акрэдытацыі з замежным СМІ — Радыё Рацыя. На афіцыйным бланку журналістка ўказала, што з папярэджаньнем ня згодная, паколькі мае права зьбіраць і прадаваць інфармацыю як вольны журналіст. Супрацоўнік пракуратуры паведаміў, што пры паўторным папярэджаньні яна будзе прыцягнутая да адміністрацыйнай адказнасьці.

Парушэнне права на свабоду мірных сходаў

Грамадскія актывісты з Берасьця Ірына Лаўроўская, Раман Кісьляк і Дзяніс Турчыняк накіравалі індывідуальныя звароты ў Камітэт па правах чалавека ААН, у якіх сьведчаць аб парушэньні іх права на свабоднае выражэньне думак і правядзеньне мірных сходаў, аб дыскрымінацыі па прыкмеце перакананьняў, а таксама аб тым, што падчас судовага праэсу было парушана права на справядлівае судовае разьбіральніцтва. Скаргі ў КПЧ звязаны з падзеямі пачатку года, калі мясцовы гарвыканкам ня даў дазволу заяўнікам І. Лаўроўскай, Р. Кісьляку і Д. Турчыняку на правядзеньне пікетаў 15, 16, 17 студзеня на пешаходнай часцы вул. Гогаля.

Акцыі планаваліся з мэтай прыцягнення ўвагі і абмеркавання пытання ўсталявання помніка да 1000-годдзя Берасця. Судовыя інстанцыі, куды пасля адмовы звярталіся грамадскія актывісты, падтрымалі бок мясцовых уладаў.

Палітычна матываваныя крымінальныя справы

12 лістапада кіраўніка філіі «Маладога Фронту» ў Наваградку Юрася Казака выклікалі ў аддзел міліцыі, дзе яму паведамілі, што супраць яго распачата крымінальная справа. Супрацоўнікі праваахоўных органаў падазраюць актывіста ў злосным хуліганстве, а менавіта — 7 лістапада ў горадзе быў абліты злёнай фарбай помнік Леніну. Міліцыянты затрымалі трох актывістаў «Маладога Фронту», у ліку якіх быў і Ю.Казак. У пастарунку ў затрыманых узялі тлумачэнні і адпусцілі.

24 лістапада адвакатка Тамара Сідарэнка наведла ў магілёўскай калоніі сваго падабароннага — палітвязьня Арцёма Дубскага. Па яе словах, асуджаны фігурант «працэсу 14-ці» 3 дні галадаў, — такім чынам ён пратэставаў супраць дзеянняў адміністрацыі калоніі, якая забараняла перадаваць яму кнігі. Нягледзячы на тое, што палітвязень ня мае ніякіх спагнанняў з боку адміністрацыі калоніі, яго працягваюць незаконна абмяжоўваць у шэрагу правоў. Дакладна стала вядома, што А. Дубскаму адмовілі ва ўмоўна-датэрміновым вызваленні.

Адміністрацыйныя затрыманні і пакаранні грамадска-палітычных актывістаў

6 лістапада Менскі абласны суд не задаволіў скаргу актывістаў дэмакратычнага руху з Вілейскага раёну Аляксея Сюдэка, Уладзіміра Малерчука і Алеся Наркевіча, якія 1 верасня ўсталявалі ў лесе каля вёскі Красны Беражок крыжы на месцы расстрэлу актывіста беларускага антысавецкага супраціву Расьціслава Лапцкага. Па словах У.Малерчука іх зноў абвінавацілі ў правядзенні несанкцыянаванага мітыngu. Такім чынам рашэнне папярэдняй інстанцыі ад 8 кастрычніка, паводле якога актывістам прысуджаны вялікія штрафы, застаецца ў сіле.

7 лістапада ў Менску адбыліся прэзентыўныя затрыманні актывістаў. Актывістаў «Маладога Фронту» Насту Палажанку і Міколу Дземідзенку міліцыянты затрымалі ў розных месцах сталіцы і даставілі ў Першамайскі РУУС. Праз некалькі гадзінаў маладафронтаўцаў адпусцілі без складання прагаколаў. Актывістаў «Правага альянсу» Юрася Карэтнікава і Аляксея Скуратовіча, якія збіраліся ўскласці да пастамента са скульптурай Леніна на плошчы Незалежнасці вянок з калючага дроту, супрацоўнікі праваахоўных органаў даставілі ў Кастрычніцкі РАУС Менску. Такім чынам моладзь хацела нагадаць беларусам пра бязьвінна загінулых за часы савецкай улады. Міліцыянты канфіскавалі вянок з калючага дроту, буклеты «Правага альянсу» і ўзялі тлумачэнні ў затрыманых.

Грамадска-палітычны актывіст Алесь Мех звярнуўся ў суд Кобрынскага раёну са скаргай на дзеянні міліцыі падчас сёлетніх «Дажынак» у Кобрыве. У той дзень ён быў затрыманы мясцовымі міліцыянтамі нібыта па ананімным званку, у якім паведамлялася, што актывіст мае наркотыкі і зброю. А. Меха даставілі ў аддзел міліцыі, абшукалі і, нічога не знайшоўшы, праз 3,5 гадзіны адпусцілі. Ананімнага дэзінфарматара так і не знайшлі. Рэгіянальны актывіст просіць суд прызнаць затрыманне незаконным і запатрабаваць з пракуратуры матэрыялы праверкі па ягонай заяве.

Перасьлед грамадска-палітычных актывістаў

Актывісты моладзевай арганізацыі Аб'яднанай грамадзянскай партыі «Маладыя дэмакраты» распачалі ў Менску кампанію — «Права не страляць» з мэтай інфармавання пра альтэрнатыўную грамадзянскую службу. Па словах аднаго з арганізатараў кампаніі Фёдара Масьленьнікава, 19 лістапада актывісты ўжо распаўсюдзілі каля эканамічнага ўніверсітэту інфармацыйныя буклеты. Разам з «Маладымі дэмакратамі» ўдзел у кампаніі бяруць і актывісты Фонду развіцця прававых тэхналогіяў.

Парушэнні права на свабоду сумлення

6 лістапада суд Цэнтральнага раёну Гомелю завершыў разгляд крымінальнай справы супраць верніка пратэстанцкай царквы «Сьведкі

Еговы» Дзьмітра Смыка. З падачы гарадскога ваенкамату пракуратура абвінаваціла маладога чалавека ва ўхіленьні ад прызыву на вайсковую службу. Суддзя Рыгор Дзьмітрэнка прызнаў верніка вінаватым і пакараў штрафам у памеры 100 базавых велічыняў, што складае 3,5 мільёны рублёў. Між тым Дз. Смык дамагаецца альтэрнатыўнай службы, нават калі яна будзе даўжэйшаю, чым вайсковая. Рэлігійныя перакананьні маладога чалавека не дазваляюць яму браць у рукі зброю альбо нейкім іншым чынам падтрымліваць войска. Гарадская прызыўная камісія на заяву Дз. Смыка пра тое, каб прайсьці альтэрнатыўную службу, адказала адмовай, бо закон пра альтэрнатыўную службу ў Беларусі дагэтуль не прыняты.

9 лістапада падчас міжнароднай канферэнцыі ў Менску, прысьвечанай хрысьціянска-іўдзейскаму дыялогу, амбасадар Ізраілю Эдуард Шапіра заявіў, што ў Беларусі склалася катастрафічная сітуацыя з іўдзейскімі супольнасьцямі. Паводле яго словаў, у свой час савецкая ўлада, укараняючы атэізм і змагаючыся з рэлігіяй, рэквізавала ў канфесію культавыя будынкі, шмат якія з часам былі вернутыя хрысьціянскім вернікам. Дыпламат выказаў пажаданьне, каб дзяржава зьвярнула ўвагу і на сінагогі, калісьці пабудаваныя на сродкі іўдзеяў. Сярод іншых праблемаў жыцьця габрэйскай супольнасьці, якія выклікаюць заклапочанасьць, Э. Шапіра назваў нежданьне пракуратуры і міліцыі ўзбуджаць справы па артыкуле 130 КК РБ аб распальваньні нацыянальнай варожасьці «нават там, дзе гэта відавочна».

Умовы ўтрыманьня ў месцах зняволеньня і дыскрымінацыя

Упраўленьне Вярхоўнага камісара па правах чалавека паведаміла аб рэгістрацыі ў Камітэце па ліквідацыі дыскрымінацыі жанчын паведамленьне берасьцейскай грамадскай актывісткі Інгі Абрамавай. Актывістка абскардзіла дыскрымінацыю яе як жанчыны ў ізалятары часовага ўтрыманьня, умовы ўтрыманьня ў якім былі вельмі жорсткімі: холад, бруд, сьпёртае паветра, тусклае электрычнае сьвятло. Акрамя іншага, выключна мужчынскі персанал дазваляў сабе назіраць у дзьвярное вочка і па відэакамеры, калі яна карысталася прыбіральняй. Паводле інфармацыі праваабаронцы Рамана Кісьляка, дыскрымінацыя

жанчынаў па прыкмеце пола характэрная для ўсіх ізалятараў часовага ўтрыманьня УУС РБ. Толькі ў адным з ІЧС у Менску ёсьць жаночы персанал. Гэта першае паведамленьне ў Беларусі, дасланае ў Камітэт па ліквідацыі дыскрымінацыі ў адносінах да жанчынаў.

Звальненьні па палітычных матывах

Міндраў не працягнуў працоўны кантракт з рэктарам Беларускага дзяржаўнага мэдуніверсітэту Паўлам Беспальчукам. Магчымай прычынай звальненьня рэктара называецца скандальны артыкул рэктара ў газеце «Весьнік БДМУ». У публікацыі аўтар ахарактэрызаваў сітуацыю з разьмеркаваньнем студэнтаў-медыкаў як «беззаконьне», якое дасягнула «свайго апагею».

Агляд-хроніка парушэньняў правоў чалавека ў Беларусі, *сьнежань 2009 году*

Напрыканцы году падсумоўваліся вынікі за мінулы перыяд. 22 сьнежня кіраўніцтва кааліцыі Аб'яднаных дэмакратычных сілаў Беларусі правяла адмысловую он-лайн-канфэрэнцыю, падчас якой канстатвала, што сёлета сітуацыя для апазіцыі была ня лепшай у параўнаньні з мінулым годам. У краіне зноў ёсьць палітзьявольныя, міністэрства юстыцыі адмаўляе ў дзяржаўнай рэгістрацыі палітычным партыям і грамадскім аб'яднаньням, міністэрства інфармацыі адмаўляецца рэгістраваць новыя друкаваныя выданьні, а МЗС — акрэдытоўваць замежныя медыі і іх карэспандэнтаў. Апроч таго, у Беларусі пачаліся практыкавацца выкраданьні дэмакратычных актывістаў невядомымі асобамі, аднавіліся арышты па адміністрацыйных справах за ўдзел у несанкцыянаваных мерапрыемствах.

Да 10 сьнежня, 61-й гадавіны прыняцьця Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека, беларускія праваабаронцы запланавалі шэраг розных мерапрыемстваў: інфармацыйных пікетаў, віктарынаў, конкурсаў ды іншых акцыяў. У сталіцы і буйных гарадах Беларусі былі паддзеныя 14 заявак на правядзеньне пікетаў, аднак мясцовыя выканкамы не задаволілі ніводнай з іх. Фактычна Дзень правоў чалавека ў нашай краіне аказаўся пад забаронай. Толькі ў Берасьці ўлады дазволілі мітынг на малалюдным стадыёне «Лакаматыў» на ўскрайку гораду. Між тым грамадскія актывісты Берасьця падавалі заяўкі на тры мерапрыемствы: мітынг, пікет і шэсьце ў цэнтры горада.

У Менску першыя мерапрыемствы, прымеркаваныя да Дня правоў чалавека, адбыліся напярэдадні. 6 сьнежня ў Менскім міжнародным адукацыйным цэнтры прайшла адкрытая маладзёвая сустрэча. З 7 па 9 сьнежня менскія актывісты Руху «За Свабоду» арганізавалі паказ трох дакументальных кінастужак на праваабарончую тэматыку.

9 сьнежня грамадская ініцыятыва «Праваабарончы альянс» уганаравала лаўрэатаў сваёй штогадовай прэміі. У намінацыі «Журналіст года» ўзнагароду атрымаў супрацоўнік Радыё Свабода Алег Грузьдзіловіч,

лепшым адвакатам названы Павел Сапелка, а ў намінацыі «Праваабаронца года» стаў вядомы ў Беларусі змагар супраць сьмяротнага пакараньня Раман Кісьляк. Пасьля цырымоніі ўзнагароджаньня адбылася сумесная прэс-канфэрэнцыя прадстаўнікоў праваабарончых арганізацыяў.

10 сьнежня ў Менску праваабаронцы і грамадскія актывісты выйшлі на прасьпект Незалежнасьці, каб павіншаваць мінакоў з Днём правоў чалавека. Разам з віншаваньнямі жыхары і госьці сталіцы атрымалі інфармацыйныя буклеты і паштоўкі, у якіх асьвятляюцца розныя пытаньні ў галіне правоў чалавека.

23 сьнежня аргкамітэт грамадскай ініцыятывы «Хартыя-97» уручыў сваю Нацыянальную прэмію за абарону правоў чалавека ў 2009 годзе. За асабістую мужнасьць узнагароджаныя палітычны актывіст Франак Вячорка, грамадскі актывіст Зьміцер Бародка, моладзевы актывіст Максім Вінярскі, палітвязень Арцём Дубскі, ваўкавыскія прадпрымальнікі Мікалай Аўтуховіч, Юры Лявонаў і Уладзімір Асіпенка, а таксама салігорская праваабаронца Яна Палякова (пасьмяротна).

Таксама 23 сьнежня сімвалічныя ўзнагароды ад Асамблеі НДА атрымалі прадстаўнікі найбольш заўважных у 2009 годзе грамадскіх ініцыятываў. Сярод лаўрэатаў — Беларускі Хельсінкскі камітэт і Праваабарончы Цэнтр «Вясна». «Грамадзянскай кампаніяй - 2009» году была абвешчаная супольная ініцыятыва «Праваабаронцы супраць сьмяротнага пакараньня ў Беларусі». Антыгероем імпрэзы адзінадушна быў прызнаны Мінюст, які цалкам заслужана стаў пераможцам намінацыі «Нерэгістрацыя года».

17 сьнежня Еўрапейскі парламент большасьцю галасоў прыняў рэзалюцыю па Беларусі. У дакуменце адзначана, што пасьля шэрагу станоўчых крокаў беларускіх уладаў у краіне няма істотнага прагрэсу ў галіне правоў чалавека. У рэзалюцыі вітаецца рашэньне падоўжыць санкцыі ў дачыненьні да беларускіх чыноўнікаў да кастрычніка 2010 году, а таксама замарозіць іх на гэты тэрмін. На думку еўрадэпутатаў, дыялог па правах чалавека з Беларусью «павінен ставіць на мэце канкрэтныя вынікі і істотны прагрэс у сьферы дэмакратызацыі і вяршынства закона». Дэпутаты Еўрапарламента чакаюць, што ў 2010 годзе беларускія ўлады рэфармуюць закон «Аб сродках масавай інфармацыі» і прывядуць яго ў адпаведнасьць з рэкамендацыямі міжнародных ээкспертаў, адменяць артыкул, які прадугледжвае крымінальную адказ-

насьць за дзейнасьць ад імя незарэгістраванай арганізацыі, дазваляць рэгістрацыю палітычных партыяў і грамадскіх аб'яднаньняў, а таксама створаць спрыяльныя ўмовы для працы няўрадавых арганізацыяў і незалежных мас-медыя. Еўрапейскія дэпутаты настойваюць на неадкладным увядзеньні ў Беларусь мараторыя на сьмяротнае пакараньне. Таксама ў рэзалюцыі ўтрымліваецца заклік да беларускіх уладаў перагледзець прысуды, вынесеныя ў 2007 годзе фігурантам «Працэсу чатырнаццаці» (у тым ліку Арцэму Дубскаму, які знаходзіцца ў месцах пазбаўленьня волі), і тэрмінова вызваліць з-за кратаў былых ваўкавыскіх прадпрымальнікаў Мікалая Аўтуховіча і Уладзіміра Асіпенку.

Беларускія праваабаронцы падрыхтавалі і перадалі ў Раду правоў чалавека ААН альтэрнатыўны ўнівэрсальны даклад па сітуацыі ў Беларусі. Улады павінны здаць свой аналагічны даклад у тэрмін да лютага 2010 году. Па выніках гэтых дакладаў, прадстаўленых з боку ўладаў і праваабаронцаў, Рада па правах чалавека будзе прымаць рэкамендацыі для Беларусі. Паводле юрыста ПЦ «Вясна» В. Стэфановіча, у межах падрыхтоўкі альтэрнатыўнага даклада ўлады пагадзіліся на кансультацыі з няўрадавымі арганізацыямі, якія яго рыхтавалі. Праваабаронцы двойчы сустракаліся з прадстаўнікамі МЗС Беларусі і першым намесьнікам кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Натальляй Пяткевіч.

Таксама праваабаронцы рыхтуюць альтэрнатыўны даклад у Камітэт па правах чалавека аб выкананьні нашай краінай міжнароднага Пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах. Афіцыйны Менск ужо двойчы ігнараваў прадстаўленьне дакладу ў Камітэт і не выконваў ягоныя рашэньні.

Рада Еўропы настойвае на ўвядзеньні ў Беларусь мараторыя на сьмяротнае пакараньне. Пра гэта заявіў кіраўнік Генэральнага дырэктарату Рады Еўропы па дэмакратыі і пытаньнях палітыкі Жан-Луі Ларан, які знаходзіўся ў Менску ад 30 лістапада да 1 сьнежня: «Калі Беларусь жадае ўступіць у Раду Еўропы, стаць часткаю дэмакратычнай еўрапейскай сям'і, яна будзе вымушана вырашыць гэтае пытаньне і адмовіцца ад сьмяротнага пакараньня», — падкрэсліў прадстаўнік Рады Еўропы.

Палітычна матываваныя крымінальны перасьлед

7 сьнежня ў Наваградку актывісту БХД і маладафронтаўцу Юрыю Казаку прад'яўлена абвінавачаньне ў здзяйсненьні злачынства па ч.1 арт. 339 КК РБ — «хуліганства». Нагодай стаў факт затрыманьня моладзевых актывістаў у ноч з 6 на 7 лістапада, калі мясцовы помнік Леніну быў абліты зьлёнай фарбай. Судовыя слуханьні праходзілі 29 і 30 сьнежня. Актывіст прызнаў, што абліў бюст бальшавіцкага «правадыра» зьлёнай фарбай. Дырэктарка новаградскага краязнаўчага музэю паведамляла, што помнік не зьяўляецца гісторыка-культурнай каштоўнасьцю, а плошча Леніна хутка будзе называцца плошчай Адама Міцкевіча. Гісторык Юры Бачышча зачытаў ліст ад сваіх калегаў пра негатыўную ролю Леніна ў гісторыі краіны. Пракурор запрасіў пакараць Ю. Казака штрафам у памеры 255 базавых велічынь (каля 8 млн. руб.). Суддзя Валер Яцынкавіч перанёс далейшы разгляд крымінальнай справы на 11 студзеня 2010 года, калі будзе абвешчаны прысуд.

Напрыканцы сьнежня кіраўніца берасьцейскай філіі «Маладога Фронту» Юлія Пашко атрымала пракурорскае папярэджаньне, што за дзейнасьць ад імя незарэгістраванай арганізацыі яна можа быць прыцягнута да крымінальнай адказнасьці.

Зьняволены актывіст «Маладога Фронту» Арцём Дубскі піша ў лістах да паплечнікаў пра ўзмацненьне ціску на яго з боку адміністрацыі ПК №19, дзе ён адбывае пакараньне — 1 год калоніі. Акрамя таго, маладафронтавец паведамляе пра поўную ізаляцыю, што стварае вакол яго адміністрацыя калоніі — іншым асуджаным фактычна забаронена камунікаваць з палітвязьням. Падрабязна пісаць пра сваю сітуацыю А. Дубскі, ня можа, бо ўся пошта праходзіць турэмную цензуру.

Адміністрацыйныя затрыманьні і пакараньні грамадска-палітычных актывістаў

3 сьнежня суддзя Заводскага райсуду Менску Някрасава А.Т. прызнала затрыманых напярэдадні актывістаў «Маладой Беларусі» вінаватымі ў парушэньні артыкула 23.34 КаАП (удзел у несанкцыянаваным мерапрыемстве). Павел Пракаповіч і Ягор Баброў асуджаныя

на 15 сутак адміністрацыйнага арышту, Андрэй Кузьмінскі — на 7 сутак. Супрацоўнікі міліцыі затрымалі актывістаў падчас правядзеньня акцыі каля ўнівермагу «Беларусь», дзе яны ўсталявалі фанерны шчыт з выявай вусатага твару і подпісам «Не любіш рэжым — кінь у мяне!». Побач са стэндам паставілі скрыню з яйкамі. Ноч да суду затрыманыя правялі ў пастарунку. Судовы працэс над Настай Машчавай адбыўся 4 сьнежня. Актывістка пакараная штрафам у памеры 30 базавых велічыняў.

17 сьнежня Савецкі райсуд сталіцы пакараў Аляксандра Гагарына, удзельніка акцыі пратэсту каля амбасады Ірана, якая адбылася ў Менску напярэдадні. Прадстаўнікі сексуальных меншасьцяў выступілі супраць існаваньня ў Іране закона, паводле якога за гомасексуалізм караюць сьмерцю. Актывіст ЛГБТ-руху А. Гагарын аштрафаваны паводле ч.1 арт. 23.34 КаАП за ўдзел у несанкцыянаваным пікеце на 3 базавыя велічыні (105 тыс. руб.). Суд над двума іншымі ўдзельнікамі пікету адбыўся пазьней — 23 сьнежня. Суддзя Савецкага райсуду Аксана Рэлява прызнала Сяргея Андросенку арганізатарам масавага мерапрыемства і пакарала паводле ч.2 арт. 23.34 КаАП штрафам у памеры 25 базавых велічыняў (825 тыс.руб.), Сяргей Прадзед паводле ч.1 арт. 23.34 КаАП артымаў 10 базавых велічыняў (350 тыс.руб.).

Згодна з пастановай Міністэрства інфармацыі Беларусі № 16, адміністрацыйная справа супраць расейскага экалага Андрэя Ажароўскага спынена за адсутнасьцю складу правапарушэньня. «Прыцягненьне да адміністрацыйнай адказнасьці мяркуецца пры ўмове распаўсюду перыядычных друкаваных выданьняў без выходных дадзеных. Сканфіскаваньня матэрыялы не зьяўляюцца прадукцыяй друкаванага СМІ», — адзначана ў пастанове. Ажароўскаму будучь вернутыя сканфіскаваныя друкаваныя матэрыялы, у якіх крытыкуецца ідэя будаўніцтва АЭС у Беларусі. Нагадаем, расейскага фізіка-ядзершчыка, каардынатора праектаў групы «Экаабарона» (Масква) А.Ажароўскага затрымалі 9 кастрычніка ў Астраўцы Гарадзенскай вобласьці, куды ён прыехаў як афіцыйны ўдзельнік грамадскіх слуханьняў пра магчымае ўзьдзеяньне на вакольнае асяроддзе будучай беларускай АЭС. Пазьней мясцовы суд пакараў экалага адміністрацыйным арыштам тэрмінам на 7 сутак, зьвінаваціўшы ў дробным хуліганстве.

Парушэньне прынцыпу свабоды слова і распаўсюду інфармацыі

На пачатку сьнежня МЗС адмовіў у акрэдытацыі карпункту спадарожнікавага тэлеканалу «Белсат». Афіцыйны ліст падпісаны намесьнікам міністра замежных справаў Беларусі Валерам Варанецкім. Падстава для адмовы тая, што паводле пракуратуры цягам году журналісты Белсату працавалі на тэрыторыі краіны без акрэдытацыі, чым парушылі закон.

Вярхоўны Суд адхіліў скаргу галоўнага рэдактара «Народнай волі» Іосіфа Сярэдзіча і Марыны Коктыш на рашэньне суду першай інстанцыі, які не захацеў узбуджаць грамадзянскую справу з-за адмовы Палаты прадстаўнікоў акрэдытаваць журналістку. «Паколькі пытаньні акрэдытацыі журналістаў у кампетэнцыю суду не ўваходзяць і заканадаўства, якое дзейнічае ў Рэспубліцы Беларусь, не прадугледжвае вырашэньня судамі скаргаў на адмову ў такой акрэдытацыі, суддзя абгрунтавана адмовіўся ўзбуджаць справу», — гаворыцца ў лісьце за подпісам намесьніка старшыні Вярхоўнага Суду А. Федарцова. Гісторыя з адмай М. Коктыш у акрэдытацыі пры Палаце прадстаўнікоў цягнуецца ўжо больш за 2 гады. Між тым журналістка ўсё яшчэ не губляе надзеі атрымаць акрэдытацыю пры Палаце прадстаўнікоў.

24 сьнежня Міністэрства інфармацыі вынесла папярэджаньне недзяржаўнай грамадска-палітычнай газеце «Народная воля» за распаўсюд нібыта неадпавядаючай рэчаіснасьці інфармацыі (арт. 4 закона «Аб СМІ»). Гэта ўжо другое цягам года папярэджаньне на адрас выданьня, першае было вынесена месяцам раней — 17 лістапада.

28 сьнежня рэдакцыя недзяржаўнага рэгіянальнага выданьня «Газета Слоні́мская» атрымала пісьмовую адмову на просьбу акрэдытаваць журналістаў пры мясцовым райвыканкаме. У лісьце за подпісам намесьніка старшыні Слонімскага райвыканкаму Дзьмітрыя Дзешкі паведамлена, што «асьвятленьне пасяджэньняў, а таксама нарадаў, якія праводзіць выканкам, ажыцьцяўляецца журналістамі дзяржаўнай газеты «Слоні́мскі весьнік», якая зьяўляецца афіцыйным органам Слонімскага райвыканкаму».

Сьмяротнае пакараньне

10 сьнежня прадстаўнікі праваабарончай супольнасьці ў межах кампаніі «Праваабаронцы супраць сьмяротнага пакараньня ў Беларусі» перадалі ў Адміністрацыю Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь петыцыю з заклікам адмяніць гэты від пакараньня, які расцэньваецца як парушэньне права на жыцьцё, гарантаванае Канстытуцыяй і міжнароднымі дамовамі ў галіне правоў чалавека. Копія звароту перададзена і ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. Пад зваротам да ўладаў падпісаліся больш за 30 чалавек — вядомыя культурныя і грамадскія дзеячы, праваабаронцы, юрысты і навукоўцы.

Упраўленьне Вярхоўнага Камісара па правах чалавека ААН атрымала каментар урада Рэспублікі Беларусь на індывідуальнае паведамленьне маці асуджанага да сьмяротнага пакараньня Андрэя Жука, у якім аспрэчвае ня толькі дапушчальнасьць паведамленьня, але і сам разгляд у Камітэце дадзенага паведамленьня. Беларускія чыноўнікі спасылаюцца на тое, што прыведзеныя сьведчаньні несапраўдныя, бо Андрэй Жук не выкарыстаў усе сродкі прававой унутранай абароны. Да 7 студзеня ў Камітэт па правах чалавека ААН павінен паступіць каментарый праваабаронцы Рамана Кісьляка на гэтую інфармацыю.

Парушэньне права на свабоду асацыяцыяў

9 сьнежня Міністэрства юстыцыі адмовіла ў рэгістрацыі партыі Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя. Прычына — недакладнасьці ў зьвестках аб рэгіянальных сходах заснавальнікаў у пададзеных дакументах. Гэта ўжо другая за сёлета адмова БХД у рэгістрацыі. Па словах сустаршыні партыі Віталія Рымашэўскага, у апошні час мелі месца дзясяткі выпадкаў, калі падпісантаў заснавальных дакументаў БХД выклікалі ў ідэалагічныя аддзелы выканкамаў ці кіраўніцтва навучальных устаноў, прадпрыемстваў і пагражалі. У выніку пад ціскам пяць чалавек былі вымушаны адклікаць свае подпісы.

15 сьнежня Вярхоўны Суд Беларусі не задаволіў скаргу аргкамітэту па стварэньню Беларускай партыі працоўных. Заснавальнікі партыі спрабавалі абскардзіць дзеянні Міністэрства юстыцыі, якое адмовілася

гэту партыю зарэгістраваць. Старшыня партыйнага аргкамітэту Аляксандар Бухвостаў спасылаецца на факты запалохваньня заснавальнікаў партыі, калі ад іх патрабавалі адклікаць свае подпісы ў дакументах. Таксама ён паведаміў, што заснавальнікі працягнуць дзейнасьць як аргкамітэт у стварэньні партыі і будуць рыхтавацца да новага зьезду.

18 сьнежня ў Менску адбыўся паўторны ўстаноўчы сход Асацыяцыі каардынацыі грамадскіх арганізацыяў «Асамблея НДА». Першая спроба дзейнічаць легальна скончылася няўдачай. Кіраўніца Выканаўчага бюро Асамблеі НДА Алёна Валынец спадзяецца, што нядаўняе абраньне старшыні Рабочай групы Асамблеі Сяргея Мацкевіча, які прадстаўляў на Форуме грамадзянскае супольнасьці Усходняга партнёрства незарэгістраваную Асамблею, на пасаду сьпікера Форума зможжа паўплываць на рашэньне Мінюсту адносна рэгістрацыі Асацыяцыі пазітыўным чынам.

29 сьнежня Брэсцкі абласны суд не задаволіў скаргу сузаснавальнікаў праваабарончага грамадскага аб'яднаньня «Берасьцейская вясна» да галоўнага ўпраўленьня юстыцыі аблвыканкаму, які ў пяты раз адмовіў праваабаронцам у рэгістрацыі аб'яднаньня. Суддзя пагадзіўся з меркаваньнем прадстаўніка ўпраўленьня, што прадастаўленьне копіі чэка аб аплаце дзяржпошліны замест арыгінала зьяўляецца невыпраўляльнай памылкай і падставай для нерэгістрацыі.

29 сьнежня Гарадзенскі абласны суд разглядаў скаргу слоніmsкіх актывістаў да абласнога Упраўленьня юстыцыі, якое адмовіла ім у рэгістрацыі грамадскага аб'яднаньня «Залаты леў», і пакінуў рашэньне бяз зьмены. Як паведаміў актывіст Алесь Масюк, суддзя абласнога суду прызнаў, што некалькі пунктаў з рашэньня Упраўленьня юстыцыі — надуманыя. На думку суду, у статутце перавышаныя паўнамоцтвы праўленьня грамадскай арганізацыі, што супярэчыць Грамадзянскаму кодэксу.

Катаваньні і перасьлед грамадска-палітычных актывістаў

5 сьнежня на лідэра «Маладога Фронту» Зьміцера Дашкевіча каля ягонай кватэры напалі двое невядомых у цывільным і зацягнулі ў

мікрааўтобус. На вочы яму нацягнулі дзве шапкі, каб ён ня бачыў дарогі, і павезлі за горад у невядомым накірунку. У лесе, куды быў завезены З. Дашкевіч, праз рукавы паліто яму працягнулі жэрдку, каб ён ня мог пэўны час нармальна рухацца, зьнялі з галавы шапку і зьехалі. Высьветлілася, што моладзевы лідэр быў вывезены на адлегласьць каля 70 кіламетраў ад сталіцы.

6 сьнежня актывіст грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Яўген Афнагель быў схоплены людзьмі ў цывільным на вуліцы Бялінскага ў Менску. Яго пасадзілі ў машыну, загадалі нахіліць галаву на калені і так хвілін 20 вазілі па горадзе, а потым павезлі ў бок Барысаўскай трасы. Праз некалькі кіламетраў аўтамабіль спыніўся, і Я. Афнагелю выкрадалінікі загадалі выйсьці. Перад тым як зьехаць, невядомыя забралі ў яго батарэю мабільнага тэлефона.

Падобныя захопы грамадзянаў праваабаронцы расцэньваюць як палітычна-матываваныя выкраданьні, якія маюць рысы крымінальнага злачынства. Дадзеныя дзеянні прадстаўнікоў сілавых ведамстваў маюць заведама незаконны характар і зьяўляюцца грубейшым парушэньнем правоў чалавека, у прыватнасьці, парушаюць асабістую недатыкальнасьць і свабоду.

У сярэдзіне сьнежня пракуратура Ленінскага раёну Берасьця адмовіла маладафронтаўцу Міхасю Ільіну ва ўзбуджэньні крымінальнай справы супраць супрацоўнікаў міліцыі і асобы ў цывільным, якія нанеслі яму цялесныя пашкоджаньні. Адказ падпісаны сьледчым пракуратуры Аляксандрам Ярошыкам. Актывіст быў зьбіты 17 верасьня на акцыі ля помніка 1000-годдзя Берасьця супрацоўнікамі міліцыі, дзеяньнямі якіх кіравала асоба ў цывільным. Факты зьбіцьця пацьверджаны судова-медычнай экспэртызай. Акрамя таго М. Ільін быў прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасьці ў выглядзе штрафу за ўдзел у несанкцыянаваным пікеце.

18 сьнежня супрацоўнікі аддзела па барацьбе з эканамічнай злачыннасьцю Валожынскага РАУСа ў межах праверкі праводзілі допыт кіраўніцтва Івянецкага аддзела непрызнанага ўладамі Саюза палякаў на Беларусі. Міліцыянты правяралі дакументы і цікавіліся гаспадарчай дзейнасьцю арганізацыі. Кіраўніцтва Валожынскага РАУСа адмовілася каментавачь прычыны праверкі. Да гэтага Івянецкі аддзел

Саюза палякаў правяраў камітэт дзяржкантролю. Як лічыць старшыня галоўнай рады Саюза палякаў Андрэй Пачобут, дзеянні міліцыянтаў носяць мэтанакіраваны характар.

Парушэньні права на свабоду сумленьня

8 сьнежня калегія Вышэйшага гаспадарчага суду ў складзе суддзяў Сьцяпана Турмовіча, Аксаны Міхнюк і Сяргея Кулакоўскага не задаволілі скаргу пратэстанцкай царквы «Новае жыцьцё» і пакінулі рашэньне аб прымусовым высяленьні вернікаў з будынка ў сіле. Між тым вернікі па-ранейшаму не зьбіраюцца аддаваць будынак царквы. 29 сьнежня царква «Новае жыцьцё» звярнулася са скаргай на імя намесьніка старшыні Вышэйшага гаспадарчага суду Васіля Дземідовіча, каб ён апра-тэставаў праз прэзідыум рашэньне ВГС і Менскага гаспадарчага суду пра высяленьне царквы з будынка па вуліцы Кавалёва, 72 у Менску.

Тром польскім ксяндзам не былі падоўжаныя кантракты. Як паведаміла «Польскае радыё» са спасылкай на «Gazeta Wyborcza», афіцыйнай прычынай «ссылкі» стала тое, што сьвятары праводзілі службы на польскай мове.

Дыскрымінацыя

Жодзінскія праваабаронцы Святлана і Аляксей Лапіцкія не перастаюць змагацца за тое, каб іх сын змог атрымліваць беларускамоўнае навучаньне ў сярэдняй школе. Бясконца перапіска з мясцовымі чыноўнікамі не спыняецца больш за пяць гадоў, але дае мала плёну. У сьнежні праваабаронцы накіравалі ліст у Міністэрства адукацыі. Лапіцкія расцэньваюць гэты факт як дыскрымінацыю па нацыянальнай і моўнай прыкмеце.

Парушэньне права на свабоду мірных сходаў

10 сьнежня ўлады сарвалі запланаваную Беларускай Хельсінскай камітэтам сьвяточную акцыю пад умоўным назовам «Праваабарончы трамвайчык». Меркавалася праехаць на спецыяльна арандаваным

трамваі па адным з маршрутаў і падчас паездкі раздаваць пасажырам брашуры з тэкстам Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека, распавядаць ім пра гэтыя правы, а таксама частаваць людзей гарбатай і тортам.

Заяўнікі пікету ў Баранавічах, прымеркаванага да гадавіны прыняцця Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека, Гоўша С.К., Сырыца В.А. і Болбат В.П. накіравалі скаргу ў пракуратуру на дзеянні Баранавіцкага гарвыканкаму, які ў вызначаны законам тэрмін ня даў ніякага адказу прадстаўнікам дэмакратычнага руху на просьбу адзначыць Дзень правоў чалавека. Згодна заканадаўству адказ павінен быць дадзены ня менш чым за пяць дзён да запланаванай даты. Баранавіцкія актывісты просяць «правесці праверку і даць прававую ацэнку дзеянням (у дадзеным выпадку — бяздзейніям) упаўнаважаных службовых асобаў гарвыканкаму са зваротамі грамадзянаў.

Намеснік старшыні Кастрычніцкага райсуду Віцебска па грамадзянскіх справах Алена Папкова адхіліла скаргу мясцовых праваабаронаў у аднаўленьні парушаных правоў. Адміністрацыя Кастрычніцкага раёну не дазволіла правесці інфармацыйны пікет, запланаваны на 10 сьнежня, на падставе таго, што не былі заключаны дамовы з міліцыяй, «хуткай дапамогай» і камунальшчыкамі. Праваабаронцы таксама прасілі суд вынесці вызначэньне аб прызнанні неканстытуцыйным рашэньне Віцебскага гарвыканкаму ад 10.07.2009 г. № 881 «Аб масавых мерапрыемствах у г. Віцебску» і падлягаючым адмене. Аднак суддзя Папкова заняла пазіцыю выканаўчай улады.

Звальненні па палітычных матывах

3 сьнежня прэс-сакратарка «Маладога Фронту» Таяна Шапуцька была адлічаная з другога курсу юрфаку Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэту. Актывістку выключылі за ўдзел у Форуме грамадзянскай супольнасьці ў Бруселі, што праходзіў у лістападзе, бо Таяна выехала за мяжу без дазволу адміністрацыі навучальнай установы. Т. Шапуцька была адной з найлепшых студэнтак, яе сярэдні бал — 8,5. Да зімовай сесіі заставаўся адзін тыдзень. У сувязі з гэтым адлічаная студэнтка падала скаргу міністру адукацыі Радзькову А. М., а таксама хадайніцтва

ў рэктарат аб узнаўленьні на вучобе разам з копіямі прыкладна 400 подпісаў студэнтаў БДУ пад зваротам у яе падтрымку. «Некаторыя імёны і прозьвішчы студэнтаў, што пад ціскам былі вымушаны адклікаць свае подпісы, наўпрост перакрэсьлены — няхай спадар Абламейка (рэктар універсітэту) пабачыць вынік працы адміністрацыі юрыдычнага факультэту і студэнцкага інтэрнату», — распавяла Т. Шапуцька.

Праваабарончы цэнтр «Вясна» — няўрадавая праваабарончая арганізацыя, створаная ў красавіку 1996 году падчас масавых акцыяў пратэсту дэмакратычнай апазіцыі ў Беларусі, якая пасля арыштаў удзельнікаў дэманстрацыяў займалася дапамогай арыштаваным і іх сем'ям. Таму першапачаткова арганізацыя мела назву «Вясна-96».

15 чэрвеня 1999 году арганізацыя была зарэгістраваная як Грамадскае аб'яднаньне «Праваабарончы цэнтр «Вясна». Уяўляе сабой рэспубліканскае аб'яднаньне з цэнтрам у г. Менску і рэгіянальнымі арганізацыямі ў большасьці буйных гарадоў Беларусі.

Раішэньнем Вярхоўнага Суде Рэспублікі Беларусь 28 кастрычніка 2003 году за ўдзел у назіраньні падчас прэзідэнцкіх выбараў 2001 г. ГА «ПЦ «Вясна» было безнадстаўна пазбаўленае дзяржаўнай рэгістрацыі, а 6 сакавіка 2004 году ПЦ «Вясна» быў прыняты ў Міжнародную Фэдэрацыю Правоў Чалавека (FIDH). 24 красавіка 2007 г. старшыня ПЦ “Вясна” Алясь Бяляцкі быў абраны віцэ-прэзідэнтам гэтай уплывовай міжнароднай праваабарончай арганізацыі .

У ліпені 2007 г. Камітэт ААН па Правах Чалавека заключыў, што ліквідацыя «Вясны» зьяўляецца парушэньнем дзяржавай артыкулу 22, пункту 1 Міжнароднага Пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах, і што аўтары скаргі маюць права права на адпаведныя сродкі прававой абароны, якія ўключаюць перарэгістрацыю «Вясны» і кампенсацыю.

У выніку, праваабарончая арганізацыя тройчы рабіла захады дзеля рэгістрацыі, аднак у парушэньне раішэньня Камітэту ААН па Правах Чалавека, Міністэрства юстыцыі Беларусі тройчы за апошнія два гады адмовіла праваабаронцам «Вясны» у гэтым. Пастановы Мінюсту абскарджваліся ў Вярхоўным Судзе краіны, але засталіся без задавальненьня. Пасля апошняй адмовы праваабаронцы Алясь Бяляцкі, Валянцін Стэфановіч і Уладзімір Лабковіч у чэрвені 2009 году выступілі з адкрытай заявай, што працуюць і будучь надалей працаваць ад імя незарэгістраванага ўладамі ПЦ «Вясна».